

Sises Ekareei Isaan Nūmenuka'pū

Ekamanin

Sises Ekareei Isaan Nūmenuka'pū e'menukasa' ennin nan uya apurito' pe, Sises esi ekamasa' rū'pū pika'tinin wanni pe, Papa Mumu, apuri tūuya'nokon wini tūuko'manto' kon epoto' pe to' uya (20:31).

Ekama tūpo siyaro' pe ri Papa Maimu pe Sises e'to', iye'sara'tito' wini wakū itekare uya ekama tu'kan ni eke, Papa tūrawasooi e'ku'sa' rū'pū, Sises esi ekamasa' rū'pū pika'tinin wanni, Papa Mumu pe iyese tukai' enpoikanin pe. Miri pikiri si i'ri enpoikanin pe eke, Papa tūrawasooi e'ku'sa' tawon. Seri airi kareta uya ekama ka'pon amū' uya Sises apuri'pū, miripan kon ena'pū ipikiron kon pe, tūron kon uya ri ewa'noma koro'tau, anapuripai pūra ri niri. 13 awonsi'ki, 17 pū'kū pona isekamato' airi ita'sisa' kusan pe ri a'ko pe a'samūtu pe tūpoitorū ton pokon pe iyese'pū ta'si ewarupūūū tau, imaimu to' koneka pe to' pori'mapitū pe isaurokū'pū rū'pū kurusu' pona tūpokapi'to' rawiron ko'mamiri yau. Iu'matu winikū'i'no isekama to' airi iyese Sises a'si'pū rū'pū i'tupitū'pū, kurusu' pona ipokapitū'pū miri awonsi'ki iye'mū'sa'ka'pū terikū'pū apai, miri tūpo isenpoikapitū'pū tūpoitorū ton piya'.

Isaan uya kuru ekama tiwi ri uko'man nito' epoto' Sises Kurai poro, epoto' epia'ti seri pe ri kamo Sises pi' ewai' tawon nū'san, ite'ma pe, i'napairon pe miri awonsi'ki uko'man nito' pe iyese pi', piya' iyepū. Isaan uya enpoikato' iwini tensen ton wai kaisa ri yai a'kwarū eseru ton ekamato' iya yai esi'pū, tuna, pūreti, iweyu, karimeru amū' pa'simanin miri awonsi'ki itikūn non, miri awonsi'ki kure' e' miri awonsi'ki iteperu ton.

Iyawon Ekamanin

Isara'tinin (1:1-18)

Isaan Pa'tes miri awonsi'ki wapiyaro' kon Sises poitorū ton (1:19-57)

Annau Sises e'tūrawasoma'pū (2:1—12:50)

Iweyu u'matu ton Surusiran po miri awonsi'ki ipiyau (13:1—19:42)

Iteperu e'mū'sa'kasa' miripan usenpoikapitū'pū (20:1-31)

I'ma'kanin: Tūron ni kanan isenpoika'pū Kiyarari po (21:1-25)

Main Ni Ena'pɔ Ka'pon Pe

1 ¹Iyepiya'ti yau Main esi'pɔ, Papa piyau Main esi'pɔ, Papa pe ri Main esi'pɔ. ²Miri ri esi'pɔ iyepiya'ti pe Papa piyau.

³Tanporon ni ekoneka'pɔ iporo; i'ri ri ekonekasa' pɔra iyese ipɔra iye'tane. ⁴Uko'man nito' esi iyau,^a uko'man nito' esi ka'pon amɔ weyu pe. ⁵Miri iweyu e'wei'ti'pɔ ewarupi yau, e'tane ewarupi uya ito'ka'nɔkɔ'pɔ pen.^b

⁶Moro ka'pon esi'pɔ Papa nennoko'pɔ, Isaan itese'. ⁷Kɔri ri uyee'pɔ iweyu enpoikai' tanporon kon uya apurito' pe tɔporo. ⁸Iweyu pe iyese'pɔ pen, e'tane iweyu ekamanin pe enno'sa' pe iyese'pɔ.

⁹Miri esi'pɔ i'napairon iweyu, tanporon kon ka'pon amɔ non pon kon wei'tinin pe iyepɔ esi'pɔ.

¹⁰Non po iyese'pɔ, non ni ekonekasa' e'tane iporo, e'tane non pon kon uya i'tu pɔra iyese'pɔ. ¹¹Tɔtonpa ton piya' iyee'pɔ, e'tane itonpa ton uya isanoma'pɔ pen. ¹²E'tane kamoro tɔsanomanin nɔ'san, tapurinin nɔ'san repasa' iya merunti ke, Papa munki pe to' enato' pe. ¹³Mɔre amɔ, entu eseru yau iyentusa' kon pen, ipun eseru awiri pen, warawo' eseru awiri pen ni niri, e'tane Papa iwano' pe kuru.

¹⁴Miri Main enasa' esi'pɔ ka'pon pe, miripan uko'mamɔ'pɔ ina piyau. Ina uya a'kwa ene'pɔ, tikin nan nɔ'kwi kuru ri imu a'kwarii, Ikɔipɔnɔ wini iye'sa', eke pe ri wakɔ nonkasa' miri awonsi'ki i'napairon esa' pe.

¹⁵Isaan uya ekama'pɔ eke pe tɔuki'pi'nunse, "Pɔse ri si kɔri ri unekama'pɔ, 'Kɔri ri si uye'ma'pɔ tau tɔuye'ton esi miri eke uyentaino, penaro' uwapiyaro' rɔ'pɔ ri," ta'pɔ iya.

¹⁶Eke pe wakɔ nonkasa' esa' pe e'ni wini wakɔ ke upɔremasa' iya 'nokon eporo ise'ma'pɔ tau'ne ri.^c ¹⁷Main e'turɔ'pɔ Mosi' poro, e'tane wakɔ nonkasa' miri awonsi'ki i'napairon uyee'pɔ Sises Kɔrai poro. ¹⁸Inɔ' uya Papa ensa' pɔra iyese; tikin nan kuru ri Papa Mumu, tɔkɔipɔnɔ enau te'sen kɔri ri uya riken enpoikasa' i'tuto' pe.

Isaan Pa'tes Uya

Kɔrai Pen Uri Ta'pɔ

(Ma'siu 3:1-12; Ma' 1:1-8;

Ɔru' 3:1-18)

¹⁹Seri esi Isaan maimu rɔ'pɔ, Esuwerɔ amɔ epuru ton Surusiran pon kon uya Esuwerɔ amɔ use'mato' tɔrawasomanin nan miri awonsi'ki Ripai amɔ enno'sa' Isaan ekama'pose'na

^a 1:4 Uko'man nito' esi iyau; miri pe pɔra, I'ri ri ekonekasa' pɔra iyese ipɔra iye'tane, apɔne pɔra uko'man nito' esi pi' iyau ^b 1:5 ewarupi uya ito'ka'nɔkɔ'pɔ pen; miri pe pɔra, ewarupi esi'pɔ pen itentai. ^c 1:16 eposa'nokon si'kiri ri wakɔ ton eporo ise'ma'pɔ tau'ne ri; miri pe pɔra, eposa'nokon wakɔ ton tɔron ni ton ensimapi'tu iya ke isipata'pɔ ya'ne wakɔ ton ke.

a'taino, inu' pe iwesi tukai'.
 20 Iye'wapu'ti'pu pen, e'tane isekama'pu, "Kurai^d pen uri," tukai'.

21 To' uya ekama'po'pu, "Inu' pe ken iwesi? Irais a pe'?" ta'pu to' uya.

"Kane," ta'pu iya.

"Pu'kena' kati?"^e ta'pu to' uya.

"Kane," ta'pu iya.

22 Miripan kon uya ta'pu ipi', "Inu' pe ken iwesi, ina enno'nin nu'san pi' ina uya ekamato' pe. Inu' pe iwesi ta auya ken?" ta'pu to' uya.

23 Isaan uya eiku'pu pu'kena' Aisaya maimu yai, "Uri kuri ri rimono' tau ka'pon uki'pi'nunpitu, 'To'sa ri Itepuu e'ma ikonekati,'^f tawon," ta'pu iya.

24 Kamoro esi'pu tatonpa kon enno'sa' Pari'si amu' uya pe. 25 To' uya ekama'po'pu, "I'ri pe ken iyese pi' imiri uya to' pa'taisima, Kurai pe pu'ra ri, Irais a pe pu'ra ri, pu'kena' pe pu'ra ri iwe'tane?" ta'pu to' uya.

26 Isaan uya to' eiku'pu, "Uri uya to' pa'taisima tuna ke. E'tane moro man i'koro'tau'nokon, ini'tun kon pen. 27 Kuri ri esi tu'ye'sen uye'ma'pu pe, isapatooi euka uya pokena' pen ni," ta'pu iya.

28 Seri ton e'kupu'pu Pe'tani pata yau, Isotan tuna rato'i po, Isaan uya ka'pon amu' pa'taisimato' airi.

Sises, Papa Iwano' Karimeru Mure

29 Miri ema'sa' yau, Isaan uya Sises uyepu tekare pi' ene'pu, miripan uya ta'pu, "Puse ri si Papa iwano' karimeru mure, non makooi mo'kanin! 30 Puse ri si kuri ri unekama'pu, 'Uye'ma'pu tau ka'pon uyepu eke kuru uyentaino, penaro' uwapiyaro' ru'pu ri,' ukataine'. 31 Uri uya ri kuri ri i'tusa' pu'ra iyese, inu' pe iyese tukai', e'tane uye'sa' na'ne' esi pa'taisiman nise'na tuna ke Esuweru amu' ena' enpoika pe," ta'pu iya.

32 Miri a'tai Isaan uya se ekama'pu: "Iya'kwaru u'ti ene'pu uya Epun poi wako'wa kasa, miripan uta'si'pu ipona. 33 I'tu uya pu'ra ri mari iyese'pu. E'tane uyenne'nin nu'pu pa'taisimanin pe tuna ke uya uyauro'kasa' esi'pu, 'Inu' ri pona Iya'kwaru uyepu ene auya a'tai, uta'si ri niri ipo tel'ton pe, kuri ri si kuri ri Waku A'kwaru ke pa'taisimanin,' ta'pu iya. 34 Unene'pu si ekama uya, puse ri si esi Papa Mumu pe," ta'pu Isaan uya.

Wapiyaro' Kon Sises Poitoru Ton

35 Miri ema'sa' yau, miri yau ri mari Isaan esi'pu, asa'ron kon tu'poitoru ton pokon pe. 36 Sises

^d 1:20 *Kurai* (Kiri' maimu), miri pe pu'ra *Me'saya* (Ipuu maimu), *Papa Nanutu'pu* ta e'kwa pe; v. 25, 41 yau niri. ^e 1:21 *Pu'kena'*—Tu'ye'ton, tu'ye'sen *Me'saya* ekare'tise tasa' ru'pu ipi'. ^f 1:23 *Aisaya* 40:3 (LXX)

1:21 Mara'kai 4:5 1:21 Isu'taronomi 18:15-18; Saira' 48:10-11

“Puse ri si Papa iwano' karimeru mure, non makooi mo'kanin!” (1:29)

usari uya tentaka kon ensa' tuya a'tai, “Puse ri si Papa iwano' karimeru mure!” ta'pu iya.

³⁷Asa'ron kon ipoitoru ton uya isauroku etasa' a'tai, to' uya Sises e'ma'puka'pu.

³⁸Miri a'tai, Sises era'tisa' uya te'ma'puka to' uya ene'pu. “I'ri warinpa auya'nokon?” ta'pu iya to' pi'.

“Rapai (Ti'sa ta e'kwa pe), nai airi apata'se' esi?” ta'pu to' uya.

³⁹“Entanu'ti',” ta'pu iya to' pi'. To' uti'pu ipata'se' ense'na. Ipiyau to' uko'mamu'pu miri wui a'tai, apune pura pata uko'mansa'

esi'pu (4 a'kura' e'to' airi pata esi'pu).

⁴⁰Isakon, Isaan usauroku etanin nu'pu, Sises e'ma'pukanin nu'pu esi'pu Anturu, Saiman Pi'ta akon. ⁴¹Wapiya kuru tarui Saiman warinpai' iti'pu, miripan uya ta'pu ipi', “Ina uya Me'saya eposa' man, Kurai tato' ipi',” ta'pu iya.

⁴²Miripan uya Sises piya' inee'pu. Sises uya ene'pu, miripan uya ta'pu ipi', “Imiri kuri ri Saiman, Isaan mu, Ke'pas^s pe iyesa'to' oton (Ti' ta e'kwa pe),” ta'pu iya.

^s 1:42 *Ke'pas* (Arami' maimu yau), miri pe pura *Pi'ta* (Kiri' maimu yau), asa'ri ri mari esi *ti'* ta e'kwa pe.

**Sises Uya Piri' Miri Awonsi'ki
Na'taniyeru Ki'ma'pu**

⁴³Miri ema'sa' yau, Sises ekoneka'pu Kiyarari pona tautito' pe. Piri' eporo'pu iya, ta'pu iya ipi', "Upikiri isi'ki." ⁴⁴Piri' esi'pu Pe'saita winon, Anturu miri awonsi'ki Pi'ta pata'se' winon pe.

⁴⁵Piri' uya Na'taniyeru eporo'pu, ta'pu iya ipi', "Mosi' nāmenuka'pu Main yau, pu'kena' ton ni niri nāmenuka'pu ipi', Sises, Nasare' winon, Isole' mumu eposa' ina uya man," ta'pu iya.

⁴⁶Na'taniyeru uya ta'pu ipi', "Waku pe' epa'ka mi Nasare' poi?" ta'pu iya. "Apune entanu'ki," ta'pu Piri' uya ipi'.

⁴⁷Sises uya Na'taniyeru uyepu tekare pi' ensa' a'tai, ta'pu iya ipi', "Apune enki, Esuweru kuru ri, enku'tinin pen ni," ta'pu iya.

⁴⁸Na'taniyeru uya ta'pu ipi', "Tri kasa ui'tu auya?" ta'pu iya.

Sises uya imaimu eiku'pu, "Piri' uya iki'ma wapiya, pi' e' o'no iwesi a'tai, iyene'pu uya," ta'pu iya.

⁴⁹Na'taniyeru uya ta'pu ipi', "Rapai,^h imiri esi Papa Mumu pe, imiri esi Esuweru amu' Kin pe!" ta'pu iya.

⁵⁰Sises uya imaimu eiku'pu, "Pi' e' o'no iyene'pu uya tasa' uya ipi' pi' ri pe' uyapuri auya? Miri entaino kuru ento' auya oton miri.

⁵¹I'napairon ekama uya ipi'nokon, seri tupo Epan uta'koka ento'

auya'nokon oton, Papa inseruu ton u'tipitu miri awonsi'ki enu'pitu Ka'pon, Papa winon pona," ta'pu Sises uya.

Temari'masan Kena Po

2¹Asa'ri wai tupo moro temari'masan esi'pu Kena po, Kiyarari airi. Miri yau, Sises san esi'pu. ²Sises miri awonsi'ki ipoitoru ton ki'masa' to' uya esi'pu miri pona.

³To' yuku, waain u'ma'sa' a'tai, isan uya, "To' yuku, waain u'matapu man," ta'pu ipi'.

⁴Sises uya eiku'pu, "Miri iku'ki kukai upi', ma'non. Uweyu e'seposa' para ri mari man," tukai'.

⁵Isan uya nin si ta'pu miri to' poitoru ton pi', "Miri iku'ti' ta iya maku'tui," ta'pu iya.

⁶Esuweru amu' eseru esi'pu ekorukan tawon, miri to' nin si 6 kaisaron tuna yen ton ti' ka'pi'sa' wai amu' esi'pu miri, eke ton kuru ri, 20, 30 kiyaran e'to' airi tuna a'sinin. ⁷Sises uya nin si, "Se ton wai amu' ipe'tipi'ti' tuna ke," ta'pu miri to' poitoru ton pi', miripan pe'tipitu'pu to' uya ite'pi ton tepopi'se. ⁸Miri awonsi'ki nin si, "Imati' si, ari kon pa uta're'tin epuru piya'," ta'pu iya to' pi', miripan kon uya ari'pu itena'.

⁹Miripan uya onpa'pu, tuna si enasa' waain pe. I'tu iya para iyesi'pu nai wini iyese'posa' tukai'

^h 1:49 Rapai, Ti'sa ta e'kwa pe

(e'tane to' poitoru ton uya riken i'tu'pu). Miripan uya warawo', temari'masen ki'ma'pu, ¹⁰miripan uya, “Tanporon kon ni sa'ne wapiya waku kuru waain ekannin nan ko, tanporo iki'masa' kon uya nin si; ensika'sa' a'tai te'sen na'kwi ri nin si ekamu to' uya miri. E'tane waku kuru ri enkurunpasa' auya man ko seri pu'ku pona!” ta'pu iya.

¹¹Seri si miri ti'tuto' ipikiri ku'pitu tauya sara'ti'pu Sises uya Kena po, Kiyarari airi. Miri si tumeruntiru enpoika'pu iya, miripan apuri'pu ipoitoru ton uya. ¹²Seri pata'pu pe, iu'ti'pu Ka'paneyan pona, tusan, takon non miri awonsi'ki tupoitoru ton pokon pe. Miri yau to' uko'mamu'pu aka'ne' pe ri.

**Sises Uti'pu Esuweru Amu'
Use'mato', Ipuremato' Iwu' Ta'**
(Ma'siu 21:12-13; Ma' 11:15-17;
Uru' 19:45-46)

¹³Esuweru amu' uya Itepoi Iti'pu Weyu Ru'pu ku'to' weyu e'seporo esi'pu, miri pi' Sises uti'pu Surusiran pona. ¹⁴Miripan uya, Esuweru amu' use'mato', ipu'remato' iwu' pu'ku tau, ka'pon amu' uya paka amu', karimeru amu', wako'wa amu' karupo'poma eporo'pu, purata ensimapi'nin nan ni ereutapi'sa' esi'pu tuteperuu' kon piyau'ne. ¹⁵Si'na' amu' tukonekai' to' ari'po'pi'to' tauya

ike pe, paka amu', karimeru amu' enpa'kanuku'pu iya; purata ensimanin nan tepuru' rawoipitu'pu iya, to' purataai taru'pitu'pu iya.

¹⁶Miri awonsi'ki ka'pon amu' wako'wa amu' karupo'pomanin nan pi', “To' akanu'ti' seri tapai, ukupunu iwu' ku'ku'tuu karupo'po pi' e'ni iwu' pe,” ta'pu iya.

¹⁷Ipoitoru ton enu ya' iyee'pu iye'menukasa' itekare, “Papa, iwu' kuru wenai uta'kwaruka ukiri'nuku pi' man,”ⁱ tawon.

¹⁸Esuweru amu' epuru ton uyee'pu ekama'poi', “Iri iituto' ipikiri kupu auya, seri ku'to' auya ekamanin pe?” ta'pu to' uya.

¹⁹Sises uya to' eiku'pu, “Se Papa ena' use'man nito', ipu'eman nito' iwu' a'morukati', amito' pe uya osoruwau wai yau,” ta'pu iya.

²⁰“Osoruwau wai yau si seri ami auya kanan?” tukai' to' uya ekama'po'pu. “46 kaisa ri sa'ne wapiya amisa' ru'pu seri ko,” ta'pu to' uya.

²¹E'tane use'man nito', ipu'eman nito' iwu' Sises nusau'ro'ai'ne' ipi' esi'pu miri tumiri pun pi' ri nin. ²²Miripan nin si e'mu'sa'kasa' a'tai teriku tupo, ipoitoru ton enu ya' iyee'pu miri, seri ta'pu iya ru'pu, miripan kon uya pena iye'menukasa' ru'pu itekare apuri'pu, miri awonsi'ki Sises maimu ru'pu.

ⁱ 2:17 Eren 69:9

2:12 Ma'siu 4:13 2:13 E'sotas 12:1-27 2:19 Ma'siu 26:61; 27:40; Ma' 14:58; 15:29

²³Sises esi koro'tau Surusiran po, To' Epoi Iti'pɔ Weyu Rɔ'pɔ kupɔ to' uya a'tai, tu'kan kon uya ri apuri'pɔ, eke Papa tɔrawasooi ti'tuto' ipikiri kupɔ iya ene tɔuya'nokon pi'. ²⁴E'tane Sises uya to' apuri'pɔ pen, apɔne pɔra miri waraino kon tukai' to' i'tu tɔuya wenai. ²⁵Inɔ' uya ri ipana'tito' pɔra iyese ka'pon amɔ' pi', apɔne pɔra to' ewan ni i'tu iya wenai.

Sises Uya Nekutimas Enupa

3 ¹Moro ka'pon esi'pɔ Nekutimas itese', Esuwerɔ amɔ' epuru, Pari'si amɔ' tonpa pe te'sen. ²Iti'pɔ ewarupɔ nau Sises piya', miripan uya ta'pɔ ipi', "Ina uya i'tu, Rapai,' Papa nennoko'pɔ pe. Inɔ' uya ri i'tuto' ipikiri kupɔ pɔra ri iyese miri muku'ai'ne', Papa pɔra iye'tane tɔpiyau," ta'pɔ iya.

³Entakanoma pe Sises uya ekama'pɔ, "I'napairon ekama uya ipi', inɔ' uya ri Papa e'to' esa' wannɔ pe ene pɔra ri iyese iyakon ite'kwa pe iyentuka'sa' pɔra te'tane,"^k ta'pɔ iya.

⁴"Nai kasa si isemo'kaka'sa' ri ka'pon entukapɔ kanan iyakon ite'kwa pe?" tukai' Sises ekama'po'pɔ iya. "Iyewonkapɔ poken pɔra ri sa'ne iyese tusan ewan ya' tentuka'to' pe iyakon ite'kwa pe," ta'pɔ iya.

⁵Sises uya eiku'pɔ, "I'napairon ekama uya ipi', inɔ' ri epa'ka

Papa e'to' esa' wannɔ pe ya' pɔra iyese miri tentusa' a'tai riken, tuna miri awonsi'ki iya'kwarɔ ke iyepa'ka. ⁶Ka'pon entusa' miri tɔpun ke tusanon wini, e'tane iyentuka'sa' kanan iya'kwarɔ yau esi miri iya'kwarɔ winon pe ri. ⁷Kisewansiukai, "Tanporo iyentukapɔ kon kanan miri," ta uya pi' ipi'. ⁸A'setun uti miri i'se te'to' awiri ri. Imaimu eta auya, e'tane miri wini iyepɔ, miyari iti tukai' i'tu auya pɔra ri iyese. Miri kasa tanporon kon esi miri iyentusa' kon iya'kwarɔ wini," ta'pɔ iya.

⁹"Nai kasa si seri esi?" ta'pɔ Nekutimas uya miri pi'.

¹⁰Sises uya eiku'pɔ, "Eke sa'ne Esuwerɔ amɔ' ti'saai imiri ko, miri pe' e'tane seri i'tu auya pɔra iyese? ¹¹I'napairon ekama uya ipi', ina usauroku seri ina ni'tunɔ pi', tɔnene'pɔ kon ekama ina uya, e'tane ina maimu ananɔpai pɔra inɔ' ri esi. ¹²Uyapuri auya pɔra iyese seri non pon pi' ayau'ka tane uya, nai kasa ken si uyapuri auya Epɔn pon pi' ayau'ka uya yau?

¹³"Miripan, inɔ' ri kanan enu'sa' pɔra iyese Epɔn pona, Ka'pon, Papa winon niken Epɔn winon. ¹⁴Mosi' uya karukuri ka'sa' ikui pe i'mɔ'sa'ka'pɔ yui pi' rimono' tau kasa ri mari, Ka'pon, Papa winon i'mɔ'sa'kato' pe iyese, ¹⁵tanporon kon si apurinɔn nan uya tiwiri ri uko'man nito' epoto' pe.

¹3:2 Rapai, Ti'sa ta e'kwa pe; v. 26 yau niri ^k3:3 iyakon ite'kwa pe iyentuka'sa' pɔra te'tane; miri pe pɔra, ka' winipai iyentusa' pe niri. Apɔne, v. 7 kanan enki.

3:12 Ipu'ketu 9:16-17 3:13 Paru' 3:29 3:14 Nonpa 21:9; Ipu'ketu 16:5-7

16 “Ipan pe seri non pon kon i'nanka tũya wenai, Papa uya tikin nan kuru tũmu tũrũ'pũ tanporo apurinin nan pe te'san uma'ta namai', e'tane tiwiri ri uko'man nito' epoto' pe to' uya. 17 Papa uya tũmu enno'sa' pũra iyese seri non pon kon eseru aimenkanin pe, e'tane to' epika'tito' pe iporo. 18 Inũ' ri imu apurinin eseru aimenka pen, apurinin pen eseru aimenkaka'sa' ri nin miri, apũne pũra tikin nan kuru ri Papa Mumu apurisa' iya kasa pũra.

19 “Seri kasa si Papa uya eseru aimenka miri: Iweyu uye'sa' non pona, e'tane ka'pon amũ' uya ewarupĩ i'nanka iweyu entai, iri pe teseru kon esi ke. 20 Tanporon kon iri kupũ pi' te'san uya iweyu ewaruma'ti. Iweyu winikũi' to' uyepũ pũra iyese, teseru kon usenpoika namai'. 21 E'tane kũri ri i'napairon ku'nin uyepũ iweyu ya', wakũ teseru usento' pe Papa eseru awiri,” ta'pũ Sises uya.'

Isaan Pa'tes Usaurokũ Sises Pi'

22 Seri ton tũpo, tũpoitorũ ton pokon pe Sises uti'pũ Isutiya pona. Miri yau iko'mamũ'pũ epa'taisiman nito' kupũ pi'.

23 Isaan niri esi'pũ pa'taisiman pi' Inon yau, Sarin piyau, apũne pũra eke pe tuna esi pi' miri yau. Ka'pon amũ' utipitũ'pũ ipiya' inke ri epa'taisimai'. 24 (Seri esi'pũ miri Isaan tũrũ rawiri pariki'si ta.)

25 Miri a'tai, e'sei'pi'nito' esi'pũ Isaan poitorũ ton miri awonsi'ki Esuwerũ^m pokon pe ekorũkan nito' pi'. 26 To' uyee'pũ Isaan piya', ta'pũ to' uya ipi', “Rapai, kũri ri ipiyau ne'taine' Isotan ratoĩ po mekamataine', kũri ri si man epa'taisiman nito' kupũ pi', tanporon kon ka'pon amũ' uyepũ ipiya',” ta'pũ to' uya.

27 Isaan uya to' maimu eikũ'pũ, “Iri ri eporo ka'pon uya pũra iyese, Epũn wini riken tũrepasa' a'tai eporo iya pe iyese. 28 Imiri'nokon uya eta'pũ, 'Kũrai' pen uri; iwapiya enno'sa' pe esi,' ta'pũ uya.

29 “Temari'masen uri'san esi miri temari'masen warawo' iwano' pe ri. E'tane si ti, temari'masen warawo' tonpa esi ipiyau imaimu eta pi', miripan esi pori' pe imaimu eta tũya a'tai. Miri kasa si pori' pe e'to' e'seposa' seri, mararon pe pũra. 30 Eke pe iyena, aiko pe ena tane.

31 “Kũri ri ka'tapai tũyee'sen esi miri tanporon kon entai ri; kũri ri non winon esi miri non pon pe ri, miri awonsi'ki non pi' niri isaurokũ. Kũri ri ka'tapai tũyee'sen esi tanporon kon entai. 32 Tũnene'pũ, miri awonsi'ki tũneta'pũ ekama iya, e'tane inũ' uya ri imaimu apuri pũra iyese. 33 Inũ' ri i'napai ri imaimu anũmũ pi' na'ne', i'napai ri Papa esi tukai'

¹ 3:21 Imaimu rũ'pũ u'matũ v. 15 airon ite'ma airi. ^m 3:25 *Esuwerũ*; miri pe pũra, *Esuwerũ amũ*! ⁿ 3:28 *Kũrai* (Kiri' maimu), miri pe pũra *Me'saya* (Ipuru maimu), *Papa Nanũmu'pũ* ta e'kwa pe.

3:24 Ma'siu 14:3; Ma' 6:17; Uru' 3:19-20 3:28 Isaan 1:20

ekama iya miri. ³⁴Kuri ri Papa nennoko'pɔ usauroku Papa maimu pi', Papa uya eke pe ta'kwaru tɔru ipona tɔpɔ'ku ke pɔra. ³⁵Ikuipɔnɔ uya tɔmu i'nɔnka, tanporon ni niri tɔsa' iya itena'. ³⁶Kuri imu apurito' esa' pe na'ne' uya tiwiri ri uko'man nito' eporo, e'tane imu apurinin pen uya uko'man nito' ento' oton pen, apɔne pɔra Papa uya kota'man nito' uko'mamɔ ipo,"^o ta'pɔ iya.

Sises Uya Sameriya Pon Uri'san Auro'ka

4 ¹Pari'si amɔ' uya eta'pɔ Sises uya tu'ke kuru tɔpoitorɔ ton eporo miri awonsi'ki to' pa'taisimapitɔ iya Isaan entai kuru tawon. ²Sises uya kuru inɔ' ri pa'taisimasa' pɔra ri iye'tane, ipoitorɔ ton uya riken ni nin ti. ³Sises uya miri tawon etasa' a'tai, iyenna'po'pɔ Isutiya poi Kiyarari pona.

⁴Sameriya poro itito' e'ma esi'pɔ. ⁵Iyee'pɔ pata pona Sameriya pon Si'karɔ itese', innon kuru pen ni non Seko' nɔtɔrɔ'pɔ tɔmu Iose' ena' piyapai. ⁶Miri yau, Seko' tuna'kwaai yen esi'pɔ, Sises nin si useta'kasa' tɔuti ke ri, ereuta'pɔ miri tuna yen piyau. ¹²a'kura' pata esi'pɔ.

⁷Sameriya pon uri'san uyee'pɔ tuna kan, miripan pi', "Uyuku tuna

intuki," ta'pɔ Sises uya. ⁸(Ipoitorɔ ton uti'pɔ esi'pɔ pata pona kiyari ennai.)

⁹Miripan eiku'pɔ iya, "Esuwerɔ pon sa'ne imiri ko; uri esi Sameriya pon pe. Nai kasa mairi uyekama'po auya iuku pi'?" ta'pɔ iya ipi'. (Esuwerɔ amɔ' esi'pɔ isipɔsawɔ pokon kon pe pɔra.^p)

¹⁰Sises uya eiku'pɔ, "I'tunin pe iwesi yau Papa e'repato' ike miri awonsi'ki inɔ' uya iyekama'po tukai', mekama'poi'no, miripan uya iwo'pa'pɔ nesii'no to'panɔ'nin tuna ke," ta'pɔ iya.

¹¹"Itepuru, ipo'ki'tii pɔra iyese; i'nau ya'mu tuna yen esi. Nai yawon to'panɔ'nin tuna eporo auya? ¹²Utamokori kon Seko' uya repa nɔ'pɔ ike seri tuna yen, kari ri, imunki amɔ' miri awonsi'ki itikɔn non ni uya tuna ensipitɔ'pɔ iyapai. Kuri ri entai kuru ri kati eke pe iwesi?" ta'pɔ iya.

¹³Sises uya eiku'pɔ, "Inɔ' ri seri tuna ensinin nɔ'pɔ e'tuna'kiripakapɔ kanan miri, ¹⁴e'tane inɔ' ri tɔwo'pa'pɔ uya ensinin nɔ'pɔ e'tuna'kiripa pen ni nin miri. Tuna iwo'pa'pɔ uya ike ena i'napaino ri i'tuna'kwaai pe ri, miripan uya to'panɔ'nin tuna ke irepa, iko'manto' ike ke tiwiri ri," ta'pɔ iya.

¹⁵"Itepuru, uwo'paka'ki ken si miri tuna ke, tuna'kiri' ke esi

^o 3:36 Imaimu ru'pɔ u'ma'to' pe nesii 30 airon ite'ma airi. ^p 4:9 isipɔsawɔ pokon kon pe pɔra; miri pe pɔra, isitonpa pe pɔra to' usi'tupi'pitu'pɔ.

3:35 Ma'siu 11:27; Ɔru' 10:22 4:5 Iseneses 33:19; Isa'suwa 24:32
4:9 Esɔra 4:1-6; Ne'imaya 4:1-2

namai', miri enta' tuna kan ni uyeꝑu namai'," ta'ꝑu iya.

16 "Ataan'ꝑu iki'mata iuye'kapu pa kanan seri ya'," ta'ꝑu Sises uya.

17 "Tutaan'ꝑu kenan pen uri," ta'ꝑu uri'san uya ipi'.

Sises uya eiku'ꝑu, "Ipoken ni ausauroku, 'Tutaan'ꝑu kenan pen uri,' ta auya a'tai. 18⁵ kaisaron kon ya' iyemari'mapi'sa'⁹ man, kuri ri kanan si ipiyau me'ai'ne' ataan'ꝑu kuru pen ni kanan. I'napairi ri iusekamasa' miri," ta'ꝑu Sises uya.

19 "Iteꝑuru, pu'kena' pe kinyi'tuyai'. 20 Utamokori kon ipuremapitu'ꝑu seri wu' po, e'tane si seri pe imiri'nokon Esuweru amu' uya Surusiran kuru miri Papa pi' ipureman pata ta auya'nokon," ta'ꝑu iya.

21 Sises uya ta'ꝑu ipi', "Uyapuriki uri'san, iweyu uye'ni pi' man ikuipunu pi' ka'pon amu' ipuremato' oton pen seri wu' po miri pe pura Surusiran po ri. 22 Imiri'nokon Sameriya pon kon uya i'tu pura ri iyese iwipuremato' kon ipi'; e'tane ina ipurema tuni'tunu kon pi', apune pura epika'tin nito' uyeꝑu Esuweru amu' wini. 23 E'tane iweyu uyeꝑu, iye'ka'sa' ri, i'napai ri tuwipuremasan ipuremato' oton ikuipunu pi', a'kwaru yau miri awonsi'ki i'napairon yau. Pusamoro waraino kon tuꝑi' tuwipuremasan warinpa ikuipunu uya miri.

24 Papa esi a'kwaru pe; kamoro ipi' tuwipuremasan ipuremato' pe iyese a'kwaru yau miri awonsi'ki i'napairon yau," ta'ꝑu iya.

25 Uri'san uya ta'ꝑu ipi', "Si'tuyai', Me'saya" (Kurai' tato') "uye'to' oton. Iye'sa' a'tai, tanporon ni ekamato' iya oton miri upi'nokon," ta'ꝑu iya.

26 Sises uya eiku'ꝑu, "Kuri ri ri uri, kuri ri ri usauro'ni pi' na'ne' ipokon pe," ta'ꝑu iya.

27 Miri a'tai ri, Sises poitoru ton enna'posa' uye'e'ꝑu, miripan kon usewansiuka'ꝑu ipan pe ri, uri'san pokon pe isauroku tepose. E'tane inu' uya ri, "I'ri i'se iwesi pi' auro'ka auya?" ta'ꝑu pen ni ipi', miri pe pura, "I'rito' pe ipokon pe ausauroku?" ta'ꝑu to' uya pen ni Sises pi'.

28 Miripan uri'san uya tu'tuna'kwaai yen nimi'ꝑu, iyenna'po'ꝑu pata pona, miripan uya ka'pon amu' pi' ta'ꝑu miri yau, 29 "Ka'pon entanu'ti' tanporon ni unku'pitu'ꝑu ekamasa' iya upi'. Kurai pe pe' si puse ri esi seri?" ta'ꝑu iya. 30 Miripan kon uti'ꝑu pata apai Sises piya'.

31 Miri koro'tau, ipoitoru ton uya Sises pi', "Rapai,^s enta'naki," ta'ꝑu.

32 E'tane to' eiku'ꝑu iya, "Ui'kiyari esi miri moro ini'tunu kon pen ni," ta'ꝑu iya.

33 Miripan pi' ipoitoru ton usekama'popitu'ꝑu, "Inu' uya

⁹ 4:18 iyemari'mapi'sa'; miri pe pura, iyewipi'sa' r 4:25 Kurai (Kiri' maimu yau), miri pe pura Me'saya (Ipuu maimu yau), asa'ri ri mari iyese, Papa Nanymunu ta e'kwa pe; v. 29 kanan. ^s 4:31 Rapai, Ti'sa ta e'kwa pe

ri pe' iti'kiyari nee'pɔ pe iyesei?" tukai'.

³⁴“Ui'kiyari esi, uyenne' nin nɔ'pɔ maimu awiri e'to' pe iyesei, miri awonsi'ki iturawasooi i'ma'kato' uya pe iyesei inturɔ'pɔ iku'to' pe uya. ³⁵Tato' sa'ne ko, 'Asakiri'ne riken kapui e'ku'ka'sa' kiyari aku'pɔ rawiri.' Ta uya ipi'nokon, apɔne wakɔ pe umi amɔ enpi'ti'. Kiyari aku'pɔka'sa', tanɔnsen pe iyenaka'sa'. ³⁶Ka'pon, anɔmɔ pi' te'sen e'ma miri, miripan uya kiyari amɔra-nɔku tiwiri ri uko'man nito' ya'. Miripan nin si, kuri ri ipinnin nɔ'pɔ miri awonsi'ki anɔnnin nɔ'pɔ epori'mato' pe isi'kaisa ri. ³⁷I'napairi ri main esi miri, 'Tikin nan uya ipimi; tɔron ni uya anɔmɔ,' tawon. ³⁸Iyenne'sa' uya 'nokon kiyari aku'pɔsa' anɔnsena, umi iye'turawasoma'pɔ kon pen ni yawon ya'. Tɔron kon e'turawasoma'pɔ miri yau, miripan kon turawasooi otori'pi nin si eporo auya'nokon,” ta'pɔ Sises uya.

Tu'kan Kon Sameriya Pon Kon Uya Apuri

³⁹Tu'kan kon ni Sameriya pon kon miri pata yawon kon uya Sises apuri'pɔ, apɔne pɔra uri'san uya, “Tanporon ni unku'pitu'pɔ ekamasa' iya upi',” tasa' pi'. ⁴⁰Miripan nin si, Sameriya pon kon uye'sa' a'tai nin si ipiya', to' uya ekama'po'pɔ ipan pe tɔpiyau'nokon iko'manto'

pe; miri yau, Sises uko'mamɔ'pɔ asa'ri wui to' piyau. ⁴¹Tu'kan kon uya ri nin si apuri'pɔ miri imaimu etasa' tɔuya'nokon pi'.

⁴²Miripan kon uya ta'pɔ uri'san pi', “Ina si napuriyan, tasa' auya pi' riken pen, e'tane tiwano' kon pe ri etasa' tɔuya'nokon pi', ina uya si i'tu i'napai ri kuru ri pata pika'tinin pe iyesei,” ta'pɔ to' uya.

Sises Uya Kin Poitorɔ Pe Te'sen Mu Epi'ti

⁴³Asa'ri wui ennoko tɔpo miri yau, miri tɔninse Sises uti'pɔ Kiyarari pona. ⁴⁴(Sises uya ri, “Pu'kena' namanin pɔn ni ipata'se' yau,” tasa' esi'pɔ.) ⁴⁵Kiyarari pona itisa' a'tai, miri yawon kon ka'pon amɔ' uya wakɔ pe kuru ereutanɔku'pɔ, apɔne pɔra itisa' kon nɔ'san pe to' esi'pɔ To' Epoi Iti'pɔ Weyu Ru'pɔ pi' Surusiran pona, miripan kon uya tanporon ni inkupɔnɔnsa' esi'pɔ miri a'tai.

⁴⁶Seri riken pe Sises uya Kena, Kiyarari airon ka'kɔranpa'pɔ, tuna koneka'pɔ tɔuya yau waain pe. Miri yau, ka'pon, kin poitorɔ pe te'sen esi'pɔ, takuru'kenan imu Ka'panyan po. ⁴⁷Pɔse ri ka'pon uya Sises uye'sa' Isutiya poi Kiyarari pona ta etasa' a'tai, iti'pɔ ipiya' ekama'poi' itito' pe Ka'panyan pona tɔmu epi'tii', teri'ka'sen ni.

⁴⁸Sises uya, “Inɔ' uya apuri pɔra ri iyesei eke Papa turawasooi

i'tuto' ipikiri miri awonsi'ki a'kwarupi'nin niken e'kupu a'tai apuri auya'nokon," ta'pu.

⁴⁹Kin poitoru uya, "Itepuru, uya'kiri utinpai umare eriku rawiri," ta'pu ipi'.

⁵⁰Sises uya, "Enta, imu ri uto'pamu miri," ta'pu ipi'.

Sises maimu tapurii' iti'pu.

⁵¹Ite'matai tauye'se, itekare ke ipoitoru ton uya eporo'pu. "Imu uto'pan ni pi' ri man!" ta'pu to' uya.

⁵²To' ekama'po'pu iya, i'ri a'kura' kuru tamu uto'pamu'pu tukai', miripan kon uya, "Ko'mamiyau, 1 a'kura' ko'mamu pe iye'kiii'mato' ereuta'pu," ta'pu to' uya ipi'.

⁵³Ikuipunu uya i'tu'pu miri a'kura' kuru ri Sises uya, "Imu ri uto'pamu miri," ta'pu ru'pu. Miri pi' kuri ri miri awonsi'ki tanporo itonpa ton ena'pu apurinin nan pe.

⁵⁴Seri seri iyakon ite'kwa pe eke Papa tarawasooi ti'tuto' ipikiri kupu'pu Sises uya tauyepu tupo Isutiya poi Kiyarari pona.

Epi'tin Iku'pi Mure'pu Kau

5 ¹Miri tupo, Esuweru amu' enta'nato' weyu pi' Sises uti'pu Surusiran pona. ²Moro iyese Surusiran po karimeru mura'ta airi, iku'pi mure'pu ⁵kaisaron enkurun nito' itau ton esa'; Ipu ru amu' maimu yau Pe'sata tato' ipi'. ³Anpison ton kuru ri takuru'kena' nan ipirinpi'sa' esi'pu miri tau'ne, tenku'na' nan,

sekentei'pa' nan ipu'tika'sa' kon ni. (Tuna e'taku'i'taku'i'ma enu-pikiri to' enuriku, ⁴apane para isipikiri Papa inseruu'i uti' iku'pi mare'pu ka', miripan uya tuna sokousokouma. Takuru'kenan si wapiya tautisen iku'pi mare'pu ka' iyese sokousokouma'pu tupo usepi'tipitu'pu ti'tui' para ri teparan kon pe te'sen apai.)⁵ Miri yau si ka'pon esi'pu miri takuru'ke iko'mansa' ³⁸kaisa ri wu'piya. ⁶Sises uya iyepirinkasa' ene'pu miri yau, i'tu'pu iya inke ri takuru'ke iko'mansa', miripan uya, "Isepi'tipai pe' me'an?" ta'pu ipi'.

⁷Takuru'kenan uya eiku'pu, "Itepuru, inu' para ri iyese seri yau utunin iku'pi ka' tuna e'sokousokouma a'tai, iti i'se ru'kwi e'tane ika', taron ni utikapu uwapiya," ta'pu iya.

⁸Sises uya, "E'mu'sa'ka', ayapon tanunse enta!" ta'pu ipi'. ⁹Miri a'tai ri isepi'ti'pu; tapon tanunse iti'pu. Seri e'kupu'pu miri Sapa' a'tai.

¹⁰Miri pi' Esuweru amu' epuru ton uya, "Sapa' seri; waku pe para iyese Main, Mosi' winon pona ayapon ari pi' me'ai'ne!" ta'pu to' uya ipi'.

¹¹To' eiku'pu iya, "Kuri uyepi'tinin nu'pu uya, 'Ayapon tanunse enta,' tasa' upi'," ta'pu iya to' pi'.

¹²To' uya ekama'po'pu, "Inu' pe si kuri ri esi, 'Ayapon tanunse enta,' tawon ipi'?" ta'pu to' uya ipi'. ¹³E'tane kuri ri isepi'tisa'

⁵:3-4 Taron ni ton esi 3b miri awonsi'ki 4 airon ite'ma ton para.

5:10 Nelimaya 13:19; Iseremaya 17:21

ra'pu uya i'tu para iyese'pu inu' pe iyese tukai', apune para anpisin pe miri yau to' esi'pu, miripan kon koro'tawiri Sises uti'pu esi'pu.

¹⁴Miri pata'pu pe, Sises uya eporo'pu use'man nito', ipureman nito' iwu' tau, miripan uya ta'pu ipi', "Apune enki, waku pe si iyenasu' miri. Amakooi inonkaki, isi kuru ri e'kupu namai' ipi' inonka auya para iyese yau," ta'pu iya ipi'. ¹⁵Miripan uti'pu Esuweru amu' epuru ton pana'tii' Sises uya kenu' tepit'isa' ka'se'na.

¹⁶Seri wenai, Sises ewa'noma pi' to' e'sara'ti'pu, apune para usepi'tin ku'sa' iya pi' Sapa' a'tai. ¹⁷Sises uya to' eiku'pu, "Ukuipunu esi te'turawasomasen inke ri; uri niri e'turawasomato' pe iyese," ta'pu iya. ¹⁸Seri tawon uya ri Esuweru amu' epuru ton kupu'pu miyari ri inwipai; Main niken Sapa' pi' enupanin i'kwi'sa' iya pen, e'tane Papa esi tukuipunu pe kuru tasa' iya pi', seri wini si Papa kaisari ri iye'ku'sa' pi'.

Imu Meruntiru

¹⁹Miri pi' Sises uya to' eiku'pu, "Inapairon ekama uya ipi'nokon: tiwano' pe i'ri ri kupu' imu uya pen, tukuipunu nukuipunu riken ensa' tuuya kupu' iya, apune para i'ri ri kupu' ikuipunu uya a'tai, imu uya ri niri ikupu'. ²⁰Ikuipunu uya imu i'nunka, miripan uya tanporon ni tankuipunu enpoika itena'. Seri entaino kuru ri enpoika iya miri iku'to' pe iya,

miri uya iyewansiukato' oton kon. ²¹Ikuipunu iyeri'sa' kon i'mu'sa'kayai'ne' nurine to' ku'ai'ne' kasa ri mari, imu uya nurine ri to' e'to' pe to' kupu, i'se te'to' ton ni kupu' iya nurine. ²²Miri riken pe para, inu' ri eseru aimenka ikuipunu uya pen. Tumu ena' eseru aimenkato' ike nonkasa' iya, ²³tanporon kon uya tumu namato' pe ikuipunu nama tuuya'nokon kasa ri mari. Inu' uya ri imu nama para iyese yau, ikuipunu nama iya para ri mari iyese miri enno'nin nu'pu.

²⁴"Inapairon ekama uya ipi'nokon: Inu' uya ri umaimu eta a'tai, miri awonsi'ki uyennon'nin nu'pu apuri a'tai, kuri ri uya tiwiri uko'man nito' eposa' miri. Iteseru aimenkato' oton pen ni, iye'kwiri'ka'sa' pe ri iyese uma'tan nito' apai uko'man nito' ya'.

²⁵"Inapairon ekama uya ipi'nokon: Iweyu uye'ni pi' man, iye'ka'sa' ri, iyeri'sa' kon uya Papa Mumu maimu eta weyu, kamoro nin si etanin nan uko'manto' oton. ²⁶Ikuipunu esi na'ne' kasa uko'man nito' esa' pe, miri kasa ri mari tumu konekasa' iya uko'man nito' esa' pe. ²⁷Miri awonsi'ki tumu repasa' iya eseru aimenka meruntiru ke, apune para Ka'pon, Papa winon pe iyese pi'.

²⁸"Seri pi' kisewansiukatuu; iweyu uye'ni pi' man tanporon kon iyeri'sa' kon uruwai' yawon kon uya imaimu eta weyu, ²⁹miripan kon epa'kato' oton tauruwasi kon apai: kamoro waku ku'nin nu'san

e'mu'sa'kato' oton tuuko'manto' kon pe, miri awonsi'ki kamoro iri ku'nin nu'san e'mu'sa'kato' oton teno'mato' kon ya'.

Sises Eseru Ekama

³⁰“Uiwano' pe i'ri ri kupu uya pua iyese. Ka'pon eseru aimenka uya Papa uya uyauro'kasa' awiri. Miri wenai iye'to' awiri ka'pon eseru aimenka uya, apune pua i'se e'to' kupu uya kasa pua, e'tane kuri uyenno'nin nu'pu e'to' i'se riken.

³¹“Uri pe ri uyeseru ekama uya a'tai, unekamanu esi tapurisen pe pua ri. ³²Miri yau, taron ni esi uyekamanin i'napai ri uyekama iya tukai' i'tu uya. ³³Isaan piya' amaimu kon esanon ennoko'pu auya'nokon, miripan uya i'napairon enpoika'pu. ³⁴Ka'pon uya uyekama i'se e'tane pua ri, e'tane seri ta uya ipi'nokon iyepika'tisa' pe iwesi kon pa. ³⁵Isaan esi'pu raan'pu tepo'tisen pata weyu pe kasa, miripan weyu yau e'pai iwesi'pu kon aka'ne' pe ri.

³⁶“E'tane upiyau uiwano' pe ri usekamato' esi Isaan uya ekama'pu na'ne' entaino. Tarawaso unku'pu nu'turu'pu, miri ton uya ri ekama iku'pu uya uyenno'sa' tukai'. ³⁷Iku'pu uyenno'nin nu'pu usauro'sa' upi', imaimu etasa' auya'nokon pua iyese, itemu' niri ensa' auya'nokon pua ri niri iyese. ³⁸Imaimu

ko'manuku auya'nokon pua niri iyese iyewan kon yau, apune pua inennoko'pu apuri auya'nokon pua iyese ke. ³⁹Iye'menukasa' itekare pi' iusenupa kon;“ tiwiri uko'man nito' esi iyau tukai' iusenuminka kon pi', upi' ri si tusauro'sen. ⁴⁰E'tane ri, upiya' isi'pai pua iwesi kon iuko'manto' kon epose'na.

⁴¹“Ka'pon amu' uya ri uyapuripi'to' i'se esi pen. ⁴²E'tane ii'tu uya 'nokon Papa i'nunkato' auya'nokon pua iyese iyewan kon yau.

⁴³“Uku'pu esu' yau uye'sa' e'tane uyereutanu'sa' auya'nokon pua iyese. E'tane taron ni uye'sa' a'tai tese' yau, kuri ri ereutanuku auya'nokon miri. ⁴⁴I'ri tukai' apuri auya'nokon itonpa kon wini ayapuripi'to' kon eponin nan pe esii'ma, e'tane i'ri ri kupu auya'nokon pua iyese ayapuripi'to' kon eporo kon pa tikin nan ni Papa wini tauye'sen?

⁴⁵“Kisenuminkatuu uri uya iku'pu ena' iyese'ri'ti kon tukai', Mosi' riken kuri ri iyese'ri'tinin kon, kuri ri anapuri'pu kon. ⁴⁶Mosi' apurisa' auya'nokon pe iyese yau, uyapurisa' auya'nokon niri nesii'no, apune pua uri pi' imenukasa' iya. ⁴⁷E'tane inmenuka'pu apuri auya'nokon pua iyese pi', i'ri tukai' umaimu apuri auya'nokon?” ta'pu iya.

^{5:39} *iusenupa kon; miri pe pua, iusenupati' waku pe*

^{5:29} Taniyeru 12:2 ^{5:33} Isaan 1:19-27; 3:27-30

^{5:37} Ma'siu 3:17; Ma' 1:11; Uru' 3:22

**5,000 Kaisaron Kon Ewekú
Sises Uya**

(*Ma'siu 14:13-21;*

Ma' 6:30-44; Uru' 9:10-17)

6 ¹Seri pata'pɔ pe, Sises enna'po'pɔ parau ku'pɪri Kiyarari (parau ku'pɪri Taipiriyas tato' ri mari) ratoi pona. ²Anpisiin uya kuru ri e'ma'pɔka'pɔ, apɔne pɔra ti'tuto' ipikiri ku'sa' iya pi' takuru'kena' nan pi'. ³Sises enuku'pɔ i'kuru pona, miripan ereuta'pɔ tɔpoitorɔ ton pokon pe. ⁴To' Epoi Iti'pɔ Weyu Ru'pɔ, Esuweru amɔ' nukupɔnɔ e'seporo esi'pɔ.

⁵Sises uya tenu tusa' a'tai, anpisiin pe kuru ri ka'pon amɔ' uyepɔ ene'pɔ iya tekare pi', ta'pɔ iya Piri' pi', "Nai yau pɔreti enna pɔsamoro ka'pon amɔ' ni'ton?" ta'pɔ iya. ⁶(Seri ta'pɔ iya Piri' i'tupitɔ pe ri; tɔnkupɔnɔ pe te'sen i'tukapɔi'ma ri.) ⁷Piri' uya eiku'pɔ, "8 kaisaron kapɔi yau e'turawasoman nisa' epe'pɔ" uya eke pe kiyari enna pɔra ri iyese miri to' nonpa ton nɔ'kwi ri mara ri," ta'pɔ iya.

⁸Ipoitorɔ ton tonpa pe te'sen, Anturu, Saiman Pi'ta akon uya ta'pɔ ipi', ⁹"Miri yau warawo' mɔre man, 5 kaisa ri pɔreti miri awonsi'ki asa'ron kon aiko ton moro' amɔ' esi ipiyau. Miri e'tane i'ri pɔ'ku' pona iti tu'kan kon ewekú pi'?" ta'pɔ iya.

¹⁰"Ka'pon amɔ' ereutato' pe iku'ti," ta'pɔ Sises uya. (Miri yau, wana' e'kwa pe pata esi'pɔ.) 5,000 kaisaron kon ka'pon amɔ' ereutapitɔ'pɔ. ¹¹Sises uya pɔreti anɔmɔ'pɔ, miri awonsi'ki tenki ta'pɔ iya, miri awonsi'ki itɔpitɔ'pɔ iya iyereutasas' kon ka'pon amɔ' ena'. Miri kasa ri mari moro' amɔ' kupɔ'pɔ iya.

¹²To' a'wetapi'sa' a'tai, Sises uya ta'pɔ tɔpoitorɔ ton pi', "Ipɔ'ku ru'pɔ ton amɔranɔ'ti, itonpa'pɔ uma'ta namai," ta'pɔ iya. ¹³Miri, to' uta're'ti'pɔ tonpa'pɔ amɔranɔ'ku'pɔ to' uya 12 kaisa ri pa'siki'ti amɔ' tɔpe' ke'ne.

¹⁴Miri a'tai, ka'pon amɔ' seri eke Papa turawasooi i'tuto' ipikiri e'kupɔ ennin nɔ'san uya ta'pɔ, "I'napai ri kuru ri pɔse ri esi Pu'kena'w tɔuye'ton ta'pɔ ipi' pe," ta'pɔ to' uya. ¹⁵Sises uya to' uya tanɔmɔ tɔmiri ta'kwarukai' kin pe, tukai' i'tusa' a'tai, iti'pɔ tikin sari i'kuru pona.

Sises Usari Tuna Pɔro'po

(*Ma'siu 14:22-33; Ma' 6:45-52)*

¹⁶Pata uko'mansa' a'tai, ipoitorɔ ton uti'pɔ parau ku'pɪri ka', ¹⁷miripan kon ekanwa'tisa' uti'pɔ parau ku'pɪri ratoi pona Ka'paneyan winikɔi'. Pata ewarumankaa'pɔ, Sises uye'sa' pɔra ri mari iye'tane to' piya'. ¹⁸Pana' pe a'setun uyee'pɔ isi

^v 6:7 ⁸ kaisaron kapɔi yau e'turawasoman nisa' epe'pɔ; miri pe pɔra, 200 kaisaron pɔrata pun. Tikin ni miri pɔrata pun esi'pɔ tikin ni wai e'turawasoman nisa' epe'pɔ, tenariyas itese! ^w 6:14 *Pu'kena'*: Apɔne Isaan 1:21 enki.

“5 kaisa ri p̄reti miri awonsi'ki asa'ri moro' am̄' esi ipiyau.” (6:9)

pe sipa'sipa pe tuna t̄ku'se. 19 Ipoitor̄ ton utika'sa' esi'p̄u kanau yau 3 mayir̄, 4 mayir̄ e'to' airi ri, miri a'tai Sises uye'p̄u ene'p̄u to' uya tuna p̄ro'po. A'ko pe kanau piya' iye'p̄u a'tai, to' et̄uipit̄u'p̄u. 20 E'tane, “Ket̄uipi't̄au; uri ri,” ta'p̄u Sises uya to' pi'. 21 Miri a'tai, to' uya ikanwa'ti'p̄u kanau ya', miripan kon uya pata t̄utit̄o' kon ya' eporo'p̄u inke p̄ra ri.

Ka'pon Am̄' Uya Sises Warinpa

22 Miri ema'sa' yau, anp̄isin ton parau ku'p̄iri ratoi po iye'ninsa' kon uya tikin nan niken kanau uti'p̄u i'tu'p̄u. To' uya i'tu'p̄u

Sises uti p̄ra iyese'p̄u kanau yau t̄upoitor̄ ton a'kiri, ipokon pe p̄ra to' uti'p̄u. 23 T̄uron ni ton kanau am̄' uyee'p̄u Taipiriyas winipai'ne, miripan e'te'kapit̄u'p̄u a'ko pe ka'pon am̄' anp̄isin ton uya p̄reti iku'p̄u airi, Sises uya tenki ta t̄upo. 24 Sises miri pe p̄ra ipoitor̄ ton ene t̄uuya'nokon kasa p̄ra, ka'pon am̄' anp̄isin ton ekanwa'tip̄i'sa' kanau ton ya' uti'p̄u Ka'paneyan pona, iwarinpa pi'.

Sises Uko'man N̄ito' A're'

25 Ka'pon am̄' uya Sises eposa' a'tai parau ku'p̄iri ratoi po, ta'p̄u to' uya ipi', “Rapai,^x i'ri a'tai seri ya' iuyee'p̄u?” ta'p̄u to' uya.

^x 6:25 *Rapai, Ti'sa* ta e'kwa pe

²⁶Sises uya to' eikə'pə, "I'napairon ekama uya ipi'nokon; uwarinpa auya'nokon, apəne pəra eke pe ri pəreti i'sa' auya'nokon pi' i'se iwe'to' kon awiri ri, ui'tuto' ipikiri ku'sa' uya to'ka'nə'sa' auya'nokon pi' pen ni. ²⁷Aka'nero' ri kiyari pi' ke'tərawasomatə; e'tərawasomati' tiwiri ri iuko'manto' kon pe iku'nin kon kiyari pi'. Seri kiyari ke Ka'pon, Papa winon uya irepa kon miri. Papa, ikūipənə uya enpoikasa' iyena'nokon uri piyau merunti esi," ta'pə Sises uya.

²⁸Miripan kon uya ekama'po'pə, "I'ri kuru ken kupə ina uya, Papa tərawasooi kupə pe ta auya?" ta'pə to' uya.

²⁹Sises uya to' eikə'pə, "Se seri Papa tərawasooi ikupə auya'nokon i'se iye'to'; inennoko'pə apuriti'," ta'pə iya.

³⁰To' uya eikə'pə, "I'ri eke Papa tərawasooi ii'tuto' ipikiri kupə auya ina nenton, ina uya ayapurito' pe? I'ri kupə auya? ³¹Utamokori kon uya mana tato' i'pitu'pə rimono' tau, itekare iye'menukasa' nekamayai'ne', "To' ni'ton pəreti ke to' repapitu'pə iya Epən poi,' tukai,'" ta'pə to' uya.

³²"I'napairon ekama uya ipi'nokon; Mosi' uya irepa'pə kon na'ne' ike esi'pə Epən poino pen ni; ukūipənə nin kəri ri i'napairon Epən poino pəreti ke irepanin kon. ³³Pəreti, Papa nətərənə nin kəri

ri Epən poi iu'tisa' pata repanin uko'man nito' ke," ta'pə Sises uya.

³⁴"Itepuru, tiwiri ri ken si seri pəreti ke ina irepapi'ki," ta'pə to' uya ipi'.

³⁵"Uri ri esi uko'man nito' a're' pe; kəri upiya' naye'ai'ne' e'to' oton pen ni iwan pe; kəri uyapuri pi' na'ne' e'to' oton pen ni tuna'kiri' ke.

³⁶Sekamai ko ipi'nokon; uyenka'sa' auya'nokon e'tane uyapuri auya'nokon pen ni. ³⁷Tanporon kon ukūipənə urepayai'ne' ike ton

uyepə miri upiya'; inə' ri upiya' tūye'sen nurunpa uya pəra ri iyesi, ³⁸apəne pəra uye'sa' seri

Epən poi uyenko'nin nə'pə eseru ku'se'na, uyaseru ku'se'na pen. ³⁹Kəri uyenko'nin nə'pə esi se

kupə uya i'se; kamo urepa'pə iya ike ton nonka uya i'se pəra iyesi, e'tane tanporo to' i'mə'sa'kato'

pe uya pata weyu u'ma'sa' a'tai. ⁴⁰Ukūipənə eseru esi tanporon kon imu ennin nə'san miri

awonsi'ki apurinin nə'san uya tiwiri ri uko'man nito' epoto' pe; to' i'mə'sa'kato' pe uya pata weyu

u'ma'sa' a'tai," ta'pə iya. ⁴¹Esuwerə amə' e'sara'ti'pə ipi' entarun ni pi', apəne pəra, "Uri

kəri ri pəreti Epən poi iu'tisa'," ta iya pi'. ⁴²Miripan kon uya, "Sises sa'ne pəse ri ko, Iose' mu, pen

pe'? Ikuipənə miri awonsi'ki isan uni'tunə kon. Nai kasa, 'Epən poi u'tisa,' ta iya nin si?" ta'pə to' uya.

⁴¹Esuwerə amə' e'sara'ti'pə ipi' entarun ni pi', apəne pəra, "Uri kəri ri pəreti Epən poi iu'tisa'," ta iya pi'. ⁴²Miripan kon uya, "Sises sa'ne pəse ri ko, Iose' mu, pen

pe'? Ikuipənə miri awonsi'ki isan uni'tunə kon. Nai kasa, 'Epən poi u'tisa,' ta iya nin si?" ta'pə to' uya.

⁴¹Esuwerə amə' e'sara'ti'pə ipi' entarun ni pi', apəne pəra, "Uri kəri ri pəreti Epən poi iu'tisa'," ta iya pi'. ⁴²Miripan kon uya, "Sises sa'ne pəse ri ko, Iose' mu, pen

pe'? Ikuipənə miri awonsi'ki isan uni'tunə kon. Nai kasa, 'Epən poi u'tisa,' ta iya nin si?" ta'pə to' uya.

⁴¹Esuwerə amə' e'sara'ti'pə ipi' entarun ni pi', apəne pəra, "Uri kəri ri pəreti Epən poi iu'tisa'," ta iya pi'. ⁴²Miripan kon uya, "Sises sa'ne pəse ri ko, Iose' mu, pen

† 6:31 E'sotas 16:4-15; Eren 78:24; Ipu'ketu 16:20-21.

6:27 Saira' 24:19-22

⁴³Sises uya to' eiku'pə, "Ƴentarunto' kon e'paka'nə'ti'. ⁴⁴Ƴnə' ri uyepə pəra iyəsi miri upiya' ikūipənə, uyənno'nin nə'pə uya riken iki'ma a'tai upiya' iyepə ri; miripan i'mə'sa'kato' uya oton pata weyu u'ma'sa' a'tai. ⁴⁵Pu'kena' amə' uya imenukasa', 'Tanporon kon ni ka'pon amə' enupato' oton Papa uya,' tawon.^z Miri pi', tanporon kon ikūipənə maimu etanin nan miri awonsi'ki iwini təusenupasan uyepə upiya'. ⁴⁶Seri uya, Ƴnə' uya ri ikūipənə ene'pə ta pen; kəri Papa winon uya riken ikūipənə ene'pə. ⁴⁷I'napairon ekama uya ipi'nokon; kəri apuripi' na'ne' uya tiwiri ri uko'man nito' eposa'. ⁴⁸Uko'man nito' a're' pəreti pe esi. ⁴⁹Atamokori kon amə' uya mana tato' i'pitu'pə rimonə' tau, e'tane to' eri'pitu'pə. ⁵⁰E'tane seri nin si pəreti Epən poi iu'tisa'; Ƴnə' ri i'nin nə'pə eriku pen ni nin. ⁵¹To'panə'nin pəreti pe esi, Epən poi iu'tisa'. Ƴnə' uya ri seri pəreti i'sa' yau, iko'manto' oton ni tiwiri ri. Pəreti seri upun, untəton pata uya uko'man nito' epoto' pe," ta'pə iya.

⁵²Seri uya isi pe Esuwerə amə' e'sei'pitu tiwano' kon pe sara'ti'pə. "Nai kasa təpun ke uya're'ti iya 'nokon?" ta'pə to' uya.

⁵³Sises uya to' eiku'pə, "I'napairon ekama uya ipi'nokon; Ka'pon, Papa winon pun pi' auta're'tisa' kon pəra iyəsi yau, imənə ri ensisa' auya'nokon pəra iyəsi yau, uko'man nito' pəra ri

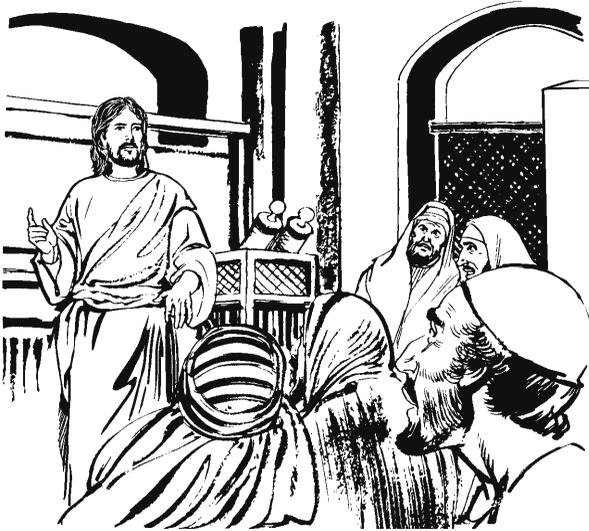
iyəsi miri ayau'nokon. ⁵⁴Ƴnə' ri upun pi' təuta're'tisen, umənə ensinin uya tiwiri ri uko'man nito' eposa' miri, miripan i'mə'sa'kato' uya oton pata weyu u'ma'sa' a'tai. ⁵⁵Upun esi pi' i'napairon kuru kiyari pe, umənə niri i'napairon tensisen pe. ⁵⁶Upun pi' təuta're'tisen ni, umənə ensinin ni uko'mamə miri uyau, iyau niri uko'mamə. ⁵⁷Təuko'mansen ikūipənə uya uyənno'sa', kəri ri uriya' uko'mamə ri mari. Miri kasa ri, upi' təuta're'tisen uko'mamə miri uri uriya'. ⁵⁸Se si esi pəreti Epən poi iu'tisa'. Iku təpo atamokori kon amə' eriku'pə na'ne' waraino pen. Kəri seri i'nin uko'manto' oton tiwiri ri," ta'pə Sises uya. ⁵⁹Sises uya seri ta'pə Esuwerə amə' usenupato' iwə' tau to' enupa təuya a'tai Ka'paneyan po.

Tu'kan Kon Iya'kiron Kon Uya Sises Nimi

⁶⁰Seri etasa' təuya'nokon a'tai, tu'kan kon ipoitorə ton uya, "Sa'man pe kuru se usenupan nito' man. Ƴnə' uya ri seri anəmə?" ta'pə.

⁶¹Ƴnə' uya təpana'tii' pəra ri, Sises uya təpoitorə ton entarumə seri pi' i'tusa' esi'pə, miripan uya ta'pə to' pi', "E'nonkapai na'ki seri iku'atəu? ⁶²I'ri pe iyəsi Ka'pon, Papa winon enuku ene auya'nokon a'tai wapiya tesi'pə ya'? ⁶³Papa A'kwarə uya uko'man nito' tərə; se pe ri nin ka'pon meruntirə esi miri. Main ton ayauro'kasa' uya

^z 6:45 Aisaya 54:13

*Sises uya seri ta'pɛ Esuwerɛ amɛ' usenupato' iwɛ' tau
to' enupa tɛuya a'tai Ka'panyan po. (6:59)*

'nokon na'ne' ike esi, a'kwarɛ wannɛ miri awonsi'ki uko'man nito' ku'nin. ⁶⁴Miri e'tane moro man itonpa kon amɛ' apurinin nan pen," ta'pɛ iya. Sises uya i'tusa' esi'pɛ iyepiya'ti'pɛ si'kiri, apurinin nan pen miri awonsi'ki teparanka ton. ⁶⁵Miripan uya ta'pɛ, "Seri pi' sa'ne si kanyauro'kata'tɛi ko: inɛ' ri uyepɛ pɛra iyesi upiya' ikɛipɛnɛ uya ri ken iye'ku'to' pe iku'sa' a'tai iyepɛ," ta'pɛ iya.

⁶⁶Miri wɛi awonsi'ki, tu'kan kon ni ipikiri tɛutisan enna'po'pɛ, iya'kiri to' uti pɛra.

⁶⁷Miripan pi' Sises uya ta'pɛ 12 kaisaron kon tɛpoitorɛ ton pi', "Imiri'nokon si, e'nonkapai ri mari na'ki me'atɛu?" ta'pɛ iya to' pi'.

⁶⁸Saiman Pi'ta uya eikɛ'pɛ, "Uyepuru, inɛ' piya' niri ina uti? Ipiyau sa'ne Main esi miri ko, tiwiri ri uko'man nito' pe ku'nin. ⁶⁹Ina uya i'tu miri awonsi'ki ina uya apuri imiri esi Wakɛ, Papa iwano'," ta'pɛ iya.

⁷⁰Sises uya eikɛ'pɛ, "12 kaisaron kon pe' imiri'nokon anɛnnin nɛ'pɛ pen uri? Miri e'tane, itonpa kon esi makoi pe!" ta'pɛ iya. ⁷¹(Isutas pi' isaurokɛ'pɛ, Saiman Eskariya' mu pi'. 12 kaisaron kon tonpa pe ri esii'ma, Isutas uya teparankato' oton pi'.)

Sises Uti Surusiran Pona

7 ¹Miri tɛpo, Sises esi'pɛ upinin ni pi' Kiyarari awiri. Isutiya pona itipai pɛra iyesi'pɛ, apɛne pɛra Esuwerɛ amɛ' epuru

ton esi pi' tawini i'se miri yau. 2Tausiwutanti'pi'se Esuweru amu' nukupunu weyu e'seporo esi'pu. 3Miri pi' si, iyakon non uya ta'pu Sises pi', "Seri taninse, Isutiya pona enta, ipoitoru ton uya eke Papa turawasooi kupu auya ento' pe. 4Inu' uya ri tunkupunu turawasooi onamu para ri iyese miri ti'tu i'se e'ni yau. Seri ton amu' kupu auya pi', tiwi tanporon pata i'tui," ta'pu to' uya. 5Iyakon non uya ri niri apuri para iyese'pu.

6Sises uya ta'pu to' pi', "Uweyu pe kuru te'sen e'seposa' para iyese. fweyu kon nin esi miri ti'tui' para ri. 7Pata uya iyewaruma'ti kon para iyese, e'tane uyewaruma'ti iya, apune para iri pe iyaseru man ta uya pi' tui'. 8Entanti' tuku'sen ya'. Miri ya' nin uti para man,^a apune para uweyu pe kuru te'sen e'seposa' para iyese pi'," ta'pu iya to' pi'. 9Seri ta tupo, Kiyarari po iye'nimi'pu.

Sises Tausiwutanti'pi'se Tuku'sen Yau

10Takon non uti'pu tuku'sen ya' tupo, Sises ri niri si utikaa'pu, e'tane ama'ai ri nin iti'pu, eke pe ti'tui' pen. 11Esuweru amu' epuru ton uya iwarinpa esi'pu tuku'sen yau. "Nai kuri si?" ta'pu to' uya.

12Mi awiri ri anpin koro'tawiri etarerun ni pi' to' esi'pu ipi'. "Waku kuru sa'ne," ta'pu turon kon ka'pon amu' uya.

"Kane," ta'pu turon kon uya, "Ka'pon amu' ri enku'ti iya," ta'pu to' uya. 13E'tane eke pe annau to' usaurokupu pen ipi', apune para Esuweru amu' epuru ton pi' tenari'namu kon pi'.

14To' nukupunu e'nonkakupu iwa koro'tau ri, Sises ewomu'pu Esuweru amu' use'mato', ipuremato' iwu' ta', miripan e'sara'ti'pu to' enupa pi'. 15Esuweru amu' epuru ton usewansiuka'pu ipan pe ri, miripan kon uya ta'pu, "Nai kasa puse ri uya eke pe ri i'tu, uri'nokon kasa enupasa' kasa ri?" ta'pu to' uya.

16Sises uya to' eiku'pu, "Iyenupat' kon uya ike esi uwinon pen ni, e'tane Papa, uyennon'nin nu'pu wini iyepu. 17Inu' ri Papa e'to' i'se inku'pai na'ne' uya i'tuto' oton kinyenupayatui'ne' esi Papa winon pe miri pe para uiwano' pe ri tukai'. 18Ka'pon tiwano' pe ri nusauro'ai'ne' esi tapurito' ipikiri ri i'se, kuri tenno'nin nu'pu apurito' ipikiri i'se te'sen esi miri, usenku'tin ipi' pen ni. 19Mosi' uya Main ke irepa'pu kon, pen ni kati? E'tane tikin nan ni iyawiron para ri iyese. I'ri wenai uwipai iwesi kon?" ta'pu iya.

20Ka'pon amu' anpin ton uya eiku'pu, "Ene ri esi miri ayau! Inu' nai iwini i'se?" ta'pu to' uya.

21Sises uya to' eiku'pu, "Tikin ni eke Papa turawasooi kupu'pu uya, miripan pi' iusewansiuka'pu

^a 7:8 *Uti pura man*; miri pe para, *uti pura man seri a'tai*.

7:2 Ripaiti'kas 23:34; Isu'taronomi 16:13

kon. ²²Mosi' uya ayapiyonti'pɔ kon imunki kon yun pi'pi puturɔkapitɔ kon pa (Mosi' pen ni e'tane atamokori kon amɔ' uya isara'ti'pɔ), Sapa' a'tai si warawo' mure yun pi'pi puturɔka auya'nokon. ²³Warawo' mure yun pi'pi si puturɔka yau Sapa' a'tai, Mosi' maimu si e'kwitɔ namai', i'ri pi' ken si upi' ausakorota kon ka'pon epitisa' uya pi' Sapa' a'tai? ²⁴Kipo'po ri ka'pon eseru aimenkato' auya'nokon ereutanɔ'ti', i'napairon yai eseru aimenkato' iku'ti'," ta'pɔ iya.

Sises Pe' Esi Kurai Pe?

²⁵Miri a'tai, tɔron kon ka'pon amɔ' Surusiran pon kon usekama'po'pɔ, "Pɔse ri pen pe' iwini i'se to' na'ne"? ²⁶Apɔne enti', iye'nama pɔra ri annau isaurokɔ, inɔ' uya i'ri ta pɔra ri ipi'. Pata epuru ton uya pe', Kurai^b ri ta pe iyesi ipi'? ²⁷E'tane sa'ne, Kurai uye'sa' a'tai, inɔ' uya ri miri winon tukai' i'tuto' pɔra ri nin iyesi. E'tane i'tu'nokon miri winon pe tukai'," ta'pɔ to' uya.

²⁸Esuwerɔ amɔ' use'mato', ipɔremato' iwɔ' tau ka'pon amɔ' enupai'ma eke pe tɔmaimu tuku'se Sises uya, "Ui'tu auya'nokon kuru ri si, miri winon tukai' kuru ri niri. E'tane sa'ne uiwano' pe uye'sa' pen, e'tane ri uyanno'nin nɔ'pɔ esi ikasima auya'nokon pokena' pen

ni. Ini'tunɔ kon pen ni, ²⁹e'tane uni'tunɔ, apɔne pɔra iwinon pe esi, miri awonsi'ki inennoko'pɔ pe esi," ta'pɔ iya.

³⁰Miripan a'si i'se to' esi'pɔ, miri e'tane inɔ' uya ri a'pi'pitu'pɔ pen ni, apɔne pɔra iweyu e'seposa' pɔra ri mari iyesi'pɔ. ³¹E'tane tu'kan kon anpisin tonpa ton uya ri apuri'pɔ, miripan kon uya, "Kurai uye'sa' a'tai, pɔse ri naku'ai'ne' entai kuru niri ken pe' eke Papa tɔrawasooi ti'tuto' ipikiri ku'to' iya oton?" ta'pɔ to' uya.

Erasu Ton Ennoko'pɔ Sises A'sise'na

³²Pari'si amɔ' uya seri ton pi' ka'pon amɔ' etarerumɔ eta'pɔ, miripan kon uya use'man nito' tɔrawasomanin nan epuru ton miri awonsi'ki Pari'si amɔ' uya use'man nito', ipɔreman nito' iwɔ' erasu ton ennoko'pɔ Sises a'sise'na. ³³Sises uya ta'pɔ, "Ipiyau'nokon esi seri mara rɔ'kwi pari, miri awonsi'ki nin si uti miri uyanno'nin nɔ'pɔ piya'. ³⁴Uwarinpato' auya'nokon oton e'tane uyepoto' auya'nokon oton pen, apɔne pɔra iyau e'ai'ne' ya' iuti kon pɔra iyesi," ta'pɔ iya.

³⁵Esuwerɔ amɔ' epuru ton usekama'po'pɔ tɔtonpa kon amɔ' pokon pe esii'ma, "Nai ya' mairi iti eporo poken pɔra? Kiri' amɔ' pata'se' airi kati iti Esuwerɔ amɔ' na'ne' airi, Kiri' amɔ' enupai'?

^b 7:26 *Kurai*; miri pe pɔra, *Me'saya*; v. 27, 31, 41, miri awonsi'ki 42 yau ri niri.

7:22 Iseneses 17:10; Ripaiti'kas 12:3 7:23 Isaan 5:9

³⁶‘Uwarinpató! auya'nokon oton e'tane uyepoto! auya'nokon oton pen,' miri awonsi'ki, 'Iyau e'ai'ne' ya' iuti kon púra iyési,' ta iya pi' sa'ne. 'Fri ta iya e'kwa pe iyési?' ta'pú to' uya.

To'panu'nin Tuna

³⁷Tuku'sen weyu u'matu esi'pu ipan pe, eke pe kuru te'sen pe. Miri wú a'tai, Sises e'soto'kasa' uya ta'pu eke pe tãmaimu tuku'se, “Inu' ri tuna'kiri' ke te'sen nuyepu' upiya' tuyuku epose. ³⁸Inu' uya ri uyapuri pe iyési a'tai, iye'menukasa' itekare nikayai'ne' kasa ri, 'Inapaino ri to'panu'nin tuna epa'ka miri iyapai,' ” ta'pu iya. ³⁹Seri ta'pu Sises uya miri, A'kwaru pi' kamoro tapurinin nan pe te'san nepoton pi'. Miri a'tai, A'kwaru e'tusa' púra ri mari iyési'pu, apune púra Sises enasa' púra iyési'pu tapuripi'to' ya'.

Ka'pon Amu' Epantakapitu'pu

⁴⁰Tu'kan kon ka'pon amu' anpisin koro'tawon kon uya seri ta iya eta'pu, miripan kon uya, “Puseri ri esi seri Pu'kena' pe,”^c ta'pu to' uya.

⁴¹Turon kon uya, “Kurái puse ri,” ta'pu.

Miri e'tane turon kon uya, “Kurái uye'to' púra ri iyési Kiyarari winipai. ⁴²Iye'menukasa' itekare uya ta, Kurái e'to' pe iyési kin Tepi'

pa ru'pu pe, Pe'teri'en po iyentu, Tepi' uko'mamu'pu ru'pu yau,” ta'pu to' uya. ⁴³Miri pi' si ka'pon amu' epantakapitu'pu kuri ri uriya'. ⁴⁴Turon kon esi'pu a'si i'se, e'tane inu' uya ri temiyatu turu'pu pen ipi'.

Apurinin Nan Pen

Esuweru Amu' Epuru Ton

⁴⁵Erasu ton enna'po'pu use'man nito' turawasomanin nan epuru ton miri awonsi'ki Pari'si amu' piya', miripan kon uya ta'pu to' pi', “'Fri pi' tũne'se púra iwesi'pu kon?” ta'pu to' uya.

⁴⁶Miri pi' erasu ton uya, “Inu' ri usauroku púra iyési puse ri kasa,” ta'pu to' uya.

⁴⁷“Iyentu'tisa' iya 'nokon kanan na'ki?” ta'pu Pari'si amu' uya to' pi'. ⁴⁸“Itepuru tonpa ton ni miri pe púra Pari'si amu' tonpa ton ni uya pe' apuri tukai' mi'tuyatuu? ⁴⁹Pusamoro uya main, Mosi' winon i'tu púra iyési miri; miri wenai, Papa nupa'nuku'san pe to' esi miri,” ta'pu to' uya.

⁵⁰Nekutimas esi'pu to' tonpa pe, wapiya ewarupi nau itisa' ru'pu Sises piya', ⁵¹miripan uya, “Main uya, 'Ka'pon pi' iri ta púra iyési eta tupo púra ri miri awonsi'ki inkupu'pu eposa' pen ni e'tane,' tasa;” ta'pu iya.

⁵²“Kiyarari pon ni mari pe' imiri? Iye'menukasa' itekare pi' isenupa'; miri a'tai, i'tu auya

^c7:40 Pu'kena': apune Isaan 1:21 enki.

7:37 Ripaiti'kas 23:36 7:38 Isi'kiyeru 47:1; Se'karaya 14:8

7:42 2 Sanweru 7:12; Mai'ka 5:2 7:50 Isaan 3:1-2

miri Pu'kena' uye'to' p̄ra ri iyese Kiyarari wini," ta'p̄u to' uya.

[Wapiyaro' iwa ton miri awonsi'ki en yawo'nan penaro' ton pari yau Isaan 7:53—8:11 p̄ra iyese.]

⁵³Miri a'tai, tanporon kon utunta'p̄u.

Uri'san Iyekuma Koro'tau Eposa'

8 ¹E'tane Sises uti'p̄u Are' W̄p̄u pona. ²Miri ema'sa' yau awanakui' iyenna'po'p̄u Esuweru am̄' use'mato', ip̄remato' iw̄' p̄'k̄u ta'. Anpisin pe ka'pon am̄' am̄'ura'p̄u iwoi, miripan ereuta'p̄u to' enupase'na. ³Main pi' enupanin nan miri awonsi'ki Pari'si am̄' uya uri'san nee'p̄u, iyekuma koro'tau t̄neporo'p̄u kon, miripan soto'ka'p̄u to' uya tu'kan kon annau, ⁴miripan kon uya ta'p̄u Sises pi', "Ti'sa, p̄se ri uri'san eposa' ina uya ekuman pi'. ⁵Main yau Mosi' uya ina pi' tasa' kamoro waraino kon uri'sami'si am̄' t̄wisan ti' ke, tasa' iya. I'ri ken mukayan?" ta'p̄u to' uya. ⁶Seri tukai' to' uya ekama'po'p̄u t̄musunu kon pe eseru'tito' t̄uya'nokon ip̄kiri pe.

E'tane Sises e'timuika'p̄u, miripan e'sara'ti'p̄u non menuka pi' temiyatu ke. ⁷Tekama'popitu pi' ri to' e'tane, iye'm̄'sa'kasa' uya ta'p̄u to' pi', "In̄' ri i'koro'tawon

kon esi yau imakooi p̄ra, tiwi si asara'tii'nokon ti' ke iwini pi'," ta'p̄u iya. ⁸Miripan e'timuikakaa'p̄u kanan non menukai'.

⁹Miri pi', kamoro etanin n̄'san e'sara'ti'p̄u utipi' ni pi' tikin pa'ne, kīiyi' am̄' wapiya, Sises riken t̄nonkai', uri'san niken si e'soto'kasa' miri yau pokon pe. ¹⁰Sises e'm̄'sa'ka'p̄u, miripan uya ekama'po'p̄u, "Ma'non, nai kamo si? In̄' uya iri ta uya uya iyeno'masa' p̄ra ri?" ta'p̄u iya.

¹¹"Itepuru, in̄' p̄ra ri man," ta'p̄u iya.

"Uri uya ri niri si iri ta pe iyeno'mato' p̄ra man. Enta si, makoi yau iuko'manto' t̄nonkai'," ta'p̄u iya.^d

Sises Pata Weyu

¹²Ka'pon am̄' auro'kakap̄u t̄uya a'tai kanan, Sises uya ta'p̄u, "Pata weyu pe esi. In̄' ri upikiri t̄uye'sen uya, uko'man nito' weyu eporo miri, miri awonsi'ki ewarupi yau isato' oton pen ni," ta'p̄u iya.

¹³Pari'si am̄' uya ta'p̄u ipi', "Miri si iiwano' pe iusekama, mukayai'ne' esi miri i'napai ri p̄ra ri," ta'p̄u to' uya.

¹⁴Sises uya to' eiku'p̄u, "Uiwano' pe ri si usekama pe iyese yau, ukayai'ne' nin si esi i'napairi ri, ap̄ne p̄ra iwini uye'sa' r̄p̄u

^d7:53—8:11 Tu'kan ni imenukapi'sa' miri awonsi'ki pena iwa main enpoikapi'sa' yau seri ton p̄ra iyese; t̄ron ni ton yau iyese Isaan 21:24 pikiri; t̄ron ni ton yau iyese Ɔru' 21:38 pikiri; tikin nan ni imenukasa' yau iyese Isaan 7:36 pikiri.

8:5 Ripaiti'kas 20:10; Isu'taronomi 22:22-24 8:7 Susana 34
8:12 Ipu'ketu 7:26; Ma'siu 5:14; Isaan 9:5 8:13 Isaan 5:31

miri awonsi'ki utito' ya' i'tu uya. E'tane nai wini uye'sa', nai ya' uti tukai' i'tu auya'nokon p̄ra iyese. 15Ka'pon pe kuru ri eseru aimenka auya'nokon; in̄a' eseru aimenka uya p̄ra nin man. 16E'tane in̄a' ri eseru aimenka uya pe iyese yau, iyawiri kuru iku'sa' uya miri, ap̄ne p̄ra tikin sari esi kasa p̄ra, ikuip̄n̄u, uyenne'nin n̄a'p̄u pokon pe esi. 17Iwano' kon ni Main, Mosi' winon yau iye'menukasa', asa'ron kon ka'pon am̄' uya ekama a'tai i'napai ri iyese tasa'. 18Uiwano' pe ri si usekama, t̄ron ni uyekamanin kanan esi ikuip̄n̄u, uyenne'nin n̄a'p̄u," ta'p̄u iya.

19Miri a'tai, to' uya ekama'po'p̄u, "Nai k̄ri ken si ikuip̄n̄u?" ta'p̄u to' uya.

"Ui'tu auya'nokon p̄ra iyese, ikuip̄n̄u ri niri i'tu auya'nokon p̄ra iyese. Ui'tu auya'nokon yau, ikuip̄n̄u ri niri mi'tutai'no," tukai' to' eiku'p̄u iya. 20Seri ta pi' Sises esi'p̄u to' enupai'ma Esuweru am̄' use'mato', ip̄remato' iw̄a' p̄'ku tau, to' use'mato' en ton pata piyau iwa esii'ma. E'tane in̄a' uya a'si'p̄u pen ni, ap̄ne p̄ra iweyu e'seposa' p̄ra iyese pi'.

Iuti Kon P̄ra Iyese Utiyai'ne' Ya'

21Sises uya kanan takaa'p̄u to' pi', "Utito' oton miri. Uwarinpato'

auya'nokon oton, e'tane amakooi kon yau ri auma'tato' oton kon. Iuti kon p̄ra iyese utiyai'ne' ya'," ta'p̄u iya.

22Seri uya Esuweru am̄' usekama'po emapu'ti'p̄u, "Tiwano' pe pe' iye'wini? Miri pi' pe', 'Iuti kon p̄ra iyese utiyai'ne' ya',' ta iya?" ta'p̄u to' uya.

23E'tane miyari ri ta'p̄u iya, "Iyo'non winon pe iwesi kon, itepoino winon pe e'tane. Seri non pon kon pe iwesi kon, seri non pon pe p̄ra e'tane. 24Auma'tato' oton kon amakooi kon yau ta'p̄u uya, k̄ri ri uri, ukayai'ne'e apuri auya'nokon p̄ra iyese yau, auma'ta kon kuru ri amakooi kon yau," ta'p̄u iya.

25"In̄a' pe ken iwesi?" ta'p̄u to' uya ipi'.

"Misi'kiri ri sa'ne k̄ri ri ukayai'ne' ri," tukai' Sises uya to' eiku'p̄u. 26"Eke pe ri tato' uya man iyaseru kon aimenka pe. E'tane uyenne'nin n̄a'p̄u kuru esi i'napairon pe; k̄ri ri wini uneta'p̄u nin ekama uya non pon kon pi'," ta'p̄u iya.

27To' uya ito'ka'nuku p̄ra iyese'p̄u tukip̄n̄u pi' tauro'ka tane iya 'nokon. 28Miripan pi' Sises uya ta'p̄u, "Ka'pon, Papa winon, an̄ansa' auya'nokon a'tai ka'takui', miri a'tai ui'tuto' auya'nokon oton in̄a' pe esi tukai', miri awonsi'ki i'ri ri kupu uya p̄ra

8:24 *K̄ri ri uri, ukayai'ne'*; miri pe p̄ra, *K̄ri ri uri* Esuweru am̄' pona, ipan kuru waku Papa ese' pe "Yawe" esi'p̄u; tenpoikasen pe "Uri" tukai'. Isaan n̄amenuka'p̄u itekare yau, "Uri" tawon apuripitu'p̄u Sises uya k̄ri ri pe tesi ekamanin pe.

iyesi uiwano' pe, e'tane ikuipunu uya riken uyenu'pa pi' usauroka. ²⁹Uyeno'nin nu'pu ri pokon pe esi; tikin sari unonkasa' iya pen, apune pu'ra ipori'manin ku'nin pe esi ke," ta'pu iya. ³⁰Isauro'tane ri mari, tu'kan kon uya ri apurito' tauya'nokon tu'ru'pu ipi'.

Epura'an Munki Amu'

³¹Esuweru amu' tapurinin nan pi' ta'pu Sises uya, "Iyenu'pato' kon uya pi' autaisa' kon yau, upoitoru ton pe kuru ri iwesi kon miri. ³²Miri a'tai i'napairon i'tuto' auya'nokon oton, miripan uya imo'kasa' pe ikupu kon miri," ta'pu iya.

³³To' uya eiku'pu, "Ina kamoro Epura'an payan ton; inu' ri enawon kon ye' pen ni. Nai kasa imo'kasa' pe iwe'to' oton kon ta auya?" ta'pu to' uya.

³⁴Sises uya to' eiku'pu, "I'napairon ekama uya ipi'nokon; tanporon kon numakoitayai'ne' nan esi makoi poitoru ton pe. ³⁵Ipoitoru pe te'sen esi miri tatonpa ton koro'tawon pen ni, e'tane imu riken esi miri, miri yawon tiwiro' e' pe ri. ³⁶Imu uya imo'kasa' kon pe iyese yau, imo'kasa' pe kuru ri iwesi kon miri. ³⁷Epura'an payan pe iwesi kon tukai' si'tuyai', miri ri e'tane uwini pi' iye'kamasa' kon, apune pu'ra

umaimu pata pu'ra ri iwesi kon wenai ayau'nokon. ³⁸I'napairon ekama uya ipi'nokon; unene'pu ikuipunu piyau; ikuipunu kon wini ineta'pu kon kupu auya'nokon ni niri miri," ta'pu iya.

³⁹"Epura'an kuri ri ina kuipunu," tukai' to' uya eiku'pu.

"Epura'an munki pe ri ru'san pe iwesi kon yau, inkupu'pu maku'tai'no. ⁴⁰Na'ne' ri si, uwini pi' iye'kupu kon, ka'pon sa'ne i'napairon ekamanin ni ipi'nokon tuneta'pu Papa winon. Epura'an uya maku'atui'ne' waraino ku'sa' pu'ra ri iyese. ⁴¹Ikuipunu kon nukupu'pu ri nin kupu auya'nokon miri," ta'pu iya.

"Puru amu' ton pen ni ina, Papa riken kuri ri ina kuipunu," ta'pu to' uya.

Makoi Munki Ton

⁴²Sises uya ta'pu to' pi', "Papa esi yau ikuipunu kon pe, ui'nankatui'no, Papa winipai uye'sa' pi' seri ya'. Uiwano' pe uye'sa' pen, e'tane uyeno'sa' iya. ⁴³I'ri pe iyese pi' sa'man pe ri umaimu esi ipona'nokon? Umaimu inetapai pu'ra iwesi kon pi' iyese. ⁴⁴Ikuipunu kon, Makoi munki pe iwesi kon, ikuipunu kon maimu awiri e'pai iwesi kon. Te'wisen ye' kuri ri iyepiya'ti'pu si'kiri ri, ta'uta'sisen

¹8:38 ikuipunu kon wini ineta'pu kon kupu auya'nokon ni niri miri; miri pe pu'ra, miri pe iyese pi' ikuipunu wini ineta'pu kon iku'ti'. Apune v. 58 enki niri. ²8:39 Epura'an munki pe ri ru'san pe iwesi kon yau, inkupu'pu maku'tai'no; miri pe pu'ra, Epura'an munki pe iwesi kon yau, inkupu'pu iku'ti'.

pen ni i'napairon pi', i'napairon ye' pe p̄ra tesi pi'. Kasi pe iyese a'tai, teseru pe ri te'sen kup̄ iya miri, kasi ye' pe tesi pi' miri awonsi'ki kasi ye' ton kuip̄n̄u pe tesi pi'. ⁴⁵I'napairon ekama tane uya, uyapuri auya'nokon p̄ra iyese. ⁴⁶In̄u' ri uya t̄makooi ke ui'tu? I'napai ri usaurok̄u pe iyese yau, i'ri pe iyese pi' uyapuripai p̄ra iwesi kon? ⁴⁷Papa iwano' uya ri, Papa maimu eta miri. Eta auya'nokon p̄ra iyese, ap̄ne p̄ra Papa iwano' pe p̄ra iwesi kon pi'," ta'p̄u iya.

Sises Usekama'p̄u

⁴⁸Esuweru am̄u' uya eiku'p̄u, "Ina uya pe' ta p̄n Sameriya pon pe iwesi, iri a'kwaru yen pe?" ta'p̄u to' uya.

⁴⁹"Iri a'kwaru yen pen ni uri," ta'p̄u Sises uya, "ukuip̄n̄u nama uya, e'tane unama auya'nokon p̄ra iyese. ⁵⁰Uyapuripi'to' warinpa uya pen, e'tane moro iyese miri iwarinpanin; k̄ri ri k̄ri ri eseru aimenkanin. ⁵¹I'napairon ekama uya ipi'nokon; umaimu awiron esi yau, iyeri'to' oton pen ni," ta'p̄u Sises uya.

⁵²Miri pi' Esuweru am̄u' uya, "Seri si ina uya i'tu iri a'kwaru yen pe iwesi tukai! Ep̄ra'an eriku'p̄u, miri awonsi'ki pu'kena' am̄u' ri niri eriku'p̄u, miri e'tane si in̄u' ri esi yau umaimu awiri iyeri'to' oton

pen ni ta auya. ⁵³Eke pe kuru pe' ina kuip̄n̄u Ep̄ra'an entai iwesi? Iyeriku'p̄u, miri awonsi'ki pu'kena' am̄u' ri niri eriku'p̄u. In̄u' pe kuru iye'kup̄u?" ta'p̄u to' uya.

⁵⁴Sises uya to' eiku'p̄u, "Uiwano' pe utapuripitu yau, utapuri pe p̄ra ri iyese. Ukuip̄n̄u, ina e'to' itese' pi' makayat̄i'ne' uya nin uyapuripitu miri. ⁵⁵I'tu tane auya'nokon p̄ra ri, i'tu uya nin. I'tunin pen uri ta uya yau, kasi pe esi, akasa'nokon, e'tane i'tu uya, imaimu awiri niri esi. ⁵⁶Ikuip̄n̄u kon, Ep̄ra'an esi'p̄u pori' pe uweyu ento' oton t̄uya pi'; miripan uya ensa' epori'ma'p̄u," ta'p̄u iya.

⁵⁷"50 kaisa ri p̄ra ri iw̄uip̄iyaai man, miri pe' e'tane Ep̄ra'an ene'p̄u auya?" ta'p̄u Esuweru am̄u' uya ipi'.

⁵⁸"I'napairon ekama uya ipi'nokon; Ep̄ra'an entu rawiri ri, uri esi'!" ta'p̄u iya to' pi'. ⁵⁹Miri pi', ti' amuku'p̄u to' uya ipona eno'mapi'to' pe t̄uya'nokon, e'tane Sises e'so'nam̄u'p̄u, iti'p̄u Esuweru am̄u' use'mato', ip̄remato' nono apai.

Tenku'ne Te'sen Ka'pon Epi'ti Sises Uya

9 ¹Sises usari koro'tau, tentu'p̄u si'kiri tenku'ne te'sen ka'pon ene'p̄u iya. ²Ipoitoru ton uya ekama'po'p̄u, "Rapai, ⁱ in̄u' uya

^{8:58} Uri esi—Esuweru am̄u' pona, ipan kuru wak̄u Papa ese' pe "Yawe" esi'p̄u; tenpoikasen pe "Uri" tukai! Isaan n̄menuka'p̄u itekare yau, "Uri" tawon apuri-pitu'p̄u Sises uya k̄ri ri pe tesi ekamanin pe. "Uri" miri Papa ese' "Yawe" tato' Esuweru am̄u' uya, ipan kuru wak̄u Papa ta e'kwa pe. Ap̄ne Isaan 6:35; 8:24; 9:5; 10:7, 11; 11:25 enki. ^{9:2} Rapai, Ti'sa ta e'kwa pe

8:44 Ipu'ketu 1:13; 2:24

makoi kupu'pu—puse ri ka'pon uya pe', isanon uya kati, tenku'ne iyentu temapu'tii?" ta'pu to' uya.

³Sises uya to' maimu eiku'pu, "Puse ri ka'pon e'makoimasa' para iyesi, isanon niri, e'tane Papa tarawasooi usenpoikato' pe iyawiri iye'ku'sa' pe iyesi. ⁴Wui nai pata esi koro'tau, uyennon'nin nu'pu tarawasooi ku'pai'nokon. Ewarupi nuyean, inu' ri e'turawasoma weyu pen. ⁵Seri non po esi koro'tau, uri esi non weyu pe," ta'pu iya.

⁶Seri kasa tusauroku'pu tupo, non pona iyeta'ta'pu. Tawa koneka'pu iya eta' namanka'pu ke, miripan taru'pu iya ka'pon enu pona. ⁷Ta'pu iya ipi', "Ekumi'ta, Sairon ku'piri ka'," ta'pu iya. (Sairon tawon main esi miri Enno'sa' ta e'kwa pe.) Miri a'tai, iti'pu, iyekumisi'pu, iyee'pu ennin pe tenai'.

⁸Miri a'tai, itonpa ton miri awonsi'ki wapiya tenku'ne ennin nu'san uya ta'pu, "Puse ri pen pe' tereutai' eta'kwanan ni pi' nuko'manpi'taine' pen?" ta'pu.

⁹Taron kon uya, "Puse ri kuri ri," ta'pu.

Taron kon uya, "Kuri ri kasa ri mari isene," ta'pu.

E'tane, "Uri ri kuri," ta'pu iya.

¹⁰Miri a'tai, "Fri tukai' iyenu uta'kokasa?" ta'pu to' uya ipi'.

¹¹To' maimu eiku'pu iya, "Sises tukai' tesa'sen uya tawa koneka'pu. Miri tupo, uyenu pona itaru'pu iya. Ta'pu iya upi', 'Ekumi'ta Sairon

ku'piri ka'.' Uti'pu ekumi'se'na, miri tupo ene'pu uya," ta'pu iya.

¹²Miri tupo ta'pu to' uya ipi', "Nai kuri ken si?"

"I'tu uya para iyesi," ta'pu iya to' pi'.

Pari'si Amu' Uya Tenku'nan Nu'pu Ekama'popitu'pu

¹³Tenku'ne iko'mansa' ru'pu nepu'pu to' uya Pari'si amu' piya'. ¹⁴Sapa' a'tai Sises uya tawa koneka'pu, itenu niri a'koka'pu iya esi'pu. ¹⁵Miri a'tai, Pari'si amu' uya kanan ekama'po'pu nai kasa ennin pe iyenasa' tukai'. Ta'pu iya to' pi', "Tawa nonka'pu iya uyenu pona, ikumisi'pu uya, ennin pe nin si esi seri," ta'pu iya.

¹⁶Miri a'tai, taron kon Pari'si amu' uya ta'pu, "Papa winon pe para puse ri ka'pon esi, apune para Sapa' apuri iya para iyesi," ta'pu to' uya.

"Fri tukai' i'tuto' ipikiri kupu tamakooikenan ni ka'pon uya?" ta'pu taron kon ka'pon amu' uya, miripan kon epantakapitu'pu. ¹⁷Tenku'nan pi' kanan tera'tii', "Fri ta auya kuri iyenu a'kokanin nu'pu pi'?" ta'pu to' uya.

"Pu'kena' pe iyesi!" ta'pu iya to' pi'.

¹⁸E'tane Pari'si amu' uya apuri'pu pen tenku'ne iyesi'pu tukai', miripan enasa' ennin pe tukai', tenku'nan sanon ki'ma tuya'nokon pona ri. ¹⁹To' uya to' ekama'po'pu, "Puse ri pe' esi imure

kon pe? Tenku'ne iyentusa' ru'pu tato' auya'nokon ipi'? Nai kasa ken si ennin pe iyenasa'?" ta'pu to' uya.

²⁰Isanon uya to' maimu eiku'pu, "Ina uya i'tu puse ri esi ina mure pe, iyentusa' ru'pu tenku'ne. ²¹E'tane i'ri tukai' ennin pe iyenasa' tukai' ina uya i'tu para iyese. Inu' uya itenu a'kokasa' tukai' niri ina uya i'tu para iyese. Ekama'poti! Eke pe iyese; tiwano' pe tausauro'sen pe iyese," ta'pu to' uya.

²²Seri ta'pu isanon uya, apune para enari'ke' to' esi'pu Esuweru amu' pi', apune para Esuweru amu' e'ku'sa' esi'pu inu' uya ri Kurai' pe Sises esi tukai' ekamasa' a'tai, ipa'kato' pe iyese usenupan nito' iwu' tapai tukai'. ²³Miri wenai, "Eke pe iyese; tiwano' pe tausauro'sen pe," ta'pu isanon uya.

²⁴Iyakon ite'kwa pe tenku'nan nu'pu ka'pon ki'makaa'pu to' uya kanan. Ta'pu to' uya ipi', "Papa apuripi'ki,* puse ri nin i'tu pi' ina man tumakooikenan pe," ta'pu to' uya.

²⁵To' maimu eiku'pu iya tai'ma, "Tumakooi ke iyese, miri pe para imakooi para iyese, i'tu uya para iyese, e'tane tikin nan ni i'tu uya; tenku'ne esi'pu, e'tane seri pe ene uya!" ta'pu iya.

²⁶Miri tupo kanan to' uya ekama'po'pu, "I'ri kupu'pu iya ipi'? I'ri tukai' iyenu a'koka'pu iya?"

²⁷To' maimu eiku'pu iya, "Ayauro'kakaa'pu uya 'nokon, etasa'

auya'nokon para iyese. I'ri pe iyese pi' inetapai kanan iwese kon? Ipoitoru ton pe niri pe' e'pai iwese kon?" ta'pu iya.

²⁸Miri tupo to' uya ipa'nuku'pu, "Imiri esi miri ipoitoru pe! Ina nin Mosi' poitoru ton," tai'ma. ²⁹"Papa uya Mosi' auro'ka'pu tukai' ina uya i'tu, e'tane nai wini kari ri uye'sa' tukai' ina uya i'tu para iyese," ta'pu to' uya.

³⁰Ka'pon uya to' maimu eiku'pu, "I'ri pan si ti'tupi'sen pen ni! Nai wini iye'sa' tukai' i'tu auya'nokon para iyese, e'tane uyenu ton a'koka'pu iya. ³¹Papa uya tumakooikena' nan eta para iyese, tukai' i'tu'nokon, e'tane Papa uya tasa' kasa te'sen, iteseru niri kupu'ma eta iya. ³²Non e'sara'ti'pu si'kiri, isetasa' para iyese inu' uya ri tenku'ne iyentusa' ru'pu enu a'kokasa' tawon. ³³Papa winon pe para puse ri ka'pon uye'sa' a'tai, i'ri kupu iya pen," ta'pu iya.

³⁴To' uya imaimu eiku'pu tai'ma ipi', "Makoi yau iyentu'pu! Nai kasa ru'kwi ina enupa i'se iwese!" ta'pu to' uya. Miri tupo, to' uya enpa'ka'pu usenupan nito' iwu' tapai.

Iya'kwaru Yau Tenku'ne E'ni

³⁵Sises uya to' uya enpa'ka'pu eta'pu. Eposa' tauya a'tai, ta'pu iya ipi', "Ka'pon, Papa winon pe' mapuriyan?" ta'pu iya.

¹9:22 *Kurai* (Kiri' maimu yau), miri pe para *Me'saya* (Ipuru maimu yau), asa'ri ri mari iyese, *Papa Nanumunu* ta e'kwa pe. ²9:24 *Papa apuripi'ki*; miri pe para, *Papa pi' Tenki ka'ki*. Seri seri e'se'ne' pe ta'pu to' uya ru'pu ipi' i'napai ri isauro'to' pe. Apune Isa'suwa 7:19 enki.

³⁶Imaimu eiku'pɔ iya, "Itepuru, inu' pe iyesei?" tukai', ekama'po'pɔ iya. "Ekamaki, apurinin pe e'to' pe," ta'pɔ iya.

³⁷Sises uya, "Ensa' auya miri; kɔri ri ipokon pe masau'ro'ne'," ta'pɔ.

³⁸Ta'pɔ iya, "Uyepuru, ayapuri uya," tai'ma iyepɔrema'pɔ ipi'.

³⁹Sises uya ta'pɔ, "Eseru aimenkato' wenai seri non pona uye'sa' kamoro tenku'ne te'san uya ento' pe, miri awonsi'ki kamoro ennin nan enato' pe tenku'ne," ta'pɔ iya.

⁴⁰Pari'si amɔ' iya'kiri te'san kon uya seri ta iya eta'pɔ. Ta'pɔ to' uya ipi', "F'ri? Tenku'ne niri ina esi?" ta'pɔ to' uya.

⁴¹Sises uya ta'pɔ to' pi', "Tenku'ne iwesi kon yau, imakooi pɔra iwesi kon, e'tane ennin pe iye'kupɔ kon pi', amakooi kon yau ri iwesi kon.

Karimeru Pa'simanin Miri Awonsi'ki Itikɔn Non

10 ¹"Inapai ri ta uya ipi'nokon; kɔri ri mɔra'ta awiri pɔra tewonsen karimeru amɔ' iwɔ' ta' e'tane tɔron ni wini tewonsen esi miri ama' e', rapumanin ni. ²E'tane kɔri ri mɔra'ta awiri tewonsen esi miri karimeru amɔ' esa' pe. ³Itena' mɔra'ta tɔrawasomanin uya mɔra'ta a'koka, karimeru amɔ' uya imaimu eta. To' ese' ton yai karimeru amɔ' ki'ma iya, miripan kon pa'ka iya. ⁴Tikɔn

non karimeru amɔ' pa'kasa' iya a'tai, to' wapiya iti, karimeru amɔ' uya niri e'ma'pɔka, imaimu i'tu to' uya wenai. ⁵Ka'kɔran e'ma'pɔka to' uya pɔra iyesei, e'tane to' apɔrɔmɔ ipiyapai, apɔne pɔra ka'kɔran maimu i'tu to' uya pɔra iyesei."

⁶Sises uya seri panton ekama'pɔ, e'tane to' uya ito'ka'nukɔ pɔra iyesei'pɔ i'ri ton pi' isauroku tukai'.

⁷Miri tɔpo, Sises uya kanan ta'pɔ to' pi', "Inapairon ekama uya ipi'nokon; uri esi karimeru amɔ' mɔra'taai pe. ⁸Tanporo kamoro wapiya iye'sa' kon esi ama' e' ton, rapumanin nan pe niri, e'tane karimeru amɔ' uya to' maimu eta pɔra iyesei'pɔ. ⁹Uri esi mɔra'ta pe, uri poro inu' ri ewomɔ a'tai, iyepika'ti. Iyewomɔ, miri awonsi'ki iyepa'ka niri ti'kiyari pata'se' epose'na. ¹⁰Ama' e' uyepɔ ama'mase'na riken, miri awonsi'ki iwise'na, miri awonsi'ki ima'tanɔ'se'na. Uri uye'sa' uko'man nito' epoto' pe to' uya, eke pe kuru niri to' uya epoto' pe.

¹¹"Uri esi waku karimeru amɔ' pa'simanin. Waku karimeru pa'simanin pe te'sen uya tɔuko'manto' nonka karimeru amɔ' iwano' pe. ¹²E'tane kɔri ri te'masen pe iye'to' pe ekama'posa', karimeru amɔ' esa' pen, karimeru amɔ' esi itikɔn non pe pɔra. Ene kaikusi uyepɔ ene iya a'tai, karimeru amɔ' nimi iya. Iyainɔmɔ, ene kaikusi uya to' a'si, karimeru amɔ' niri e'tɔrɔ'kwa. ¹³Ka'pon ainɔmɔ, apɔne pɔra te'masen pe

iye'to' pe ekama'posa' pe tesi ke, aiko tawon pe p̄ra iyese karimeru am̄' pi'.

14 “Uri esi wak̄ karimeru am̄' pa'simanin. Uik̄n non karimeru am̄' i'tu uya; to' uya niri u'i'tu—
15 uk̄ip̄n̄u uya u'i'tu na'ne' kasa, miri kasa uk̄ip̄n̄u i'tu uya—
miri awonsi'ki uko'manto' nonka uya karimeru am̄' iwano' pe.
16 Moro t̄ron kon karimeru am̄' esi miri, seri yau p̄ra ri mari. Kamoro niri nep̄ uya. To' uya niri umaimu eta, miri awonsi'ki tikin ni iten to' esi,¹ tikin ni niri to' pa'simanin esi. 17 Uk̄ip̄n̄u uya u'i'n̄nka, ap̄ne p̄ra uko'manto' nonkasa' uya pi', an̄nka'to' pe uya kanan. 18 In̄' ri uya imo'ka p̄ra iyese upiyapai, e'tane uri pe ri inonkasa' uya. Inonkato' merunti esi upiyau, an̄nka'to' uya ri kanan. Seri uyapiyo'mato' eposa' uya uk̄ip̄n̄u wini,” ta'p̄ iya.

19 Seri ton main pikiri, Esuweru am̄' kanan epantakapit̄'p̄. 20 Tu'kan kon uya, “Makoi esi ipiyau, iya'kwaru p̄ra iyese. F̄ri pe iyese pi' imaimu eta auya'nokon?” ta'p̄.

21 T̄ron kon uya ta'p̄, “Makoi esa' maimu ton pen ni seri. Makoi uya pe' tenku'nan enu a'koka poken nai?” ta'p̄ to' uya.

Esuweru Am̄' Apurinin Nan Pen

22 Esuweru am̄' use'mato', ip̄remato' iw̄' uta'koka'p̄ Weyu Ru'p̄ e'seporo'p̄ Surusiran po. Ikomi' pe pata esi weyu pe iyese'p̄. 23 Sises usari koro'tau Esuweru am̄' use'mato', ip̄remato' iw̄' p̄'k̄ tau, Saraman Epa'kato' Iya' tawiri, 24 miri a'tai, Esuweru am̄' uyee'p̄ iwoi. Ta'p̄ to' uya ip̄i, “F̄ri p̄'k̄ pona ina ko'man̄k̄ auya usenuminkan pi'? Kurai^m pe iwesi a'tai, wak̄ pe ina pi' isekamaki,” ta'p̄ to' uya.

25 Sises uya to' maimu eik̄'p̄, “Ayauro'kakaa'p̄ uya 'nokon, e'tane apuri auya'nokon p̄ra iyese. Seri eke t̄rawaso siku'ai'ne' uk̄ip̄n̄u ese' yau usaurok̄ uiwano' pe. 26 E'tane apuri auya'nokon p̄ra iyese, ap̄ne p̄ra uik̄n non karimeru am̄' tonpa pe p̄ra iwesi kon. 27 Uik̄n non karimeru am̄' uya umaimu eta; to' i'tu uya, to' uya niri uye'ma'p̄ka. 28 Tiwiri ri uko'man nito' ike ke to' repa uya, to' uma'tato' oton pen ni; in̄' uya to' mo'kato' oton pen uyemiyat̄ apai. 29 Uk̄ip̄n̄u urepanin n̄'p̄ kamoro ke esi eke pe tanporon kon entai ri.” In̄' uya ri to' mo'ka p̄ra iyese uk̄ip̄n̄u piyapai. 30 Uk̄ip̄n̄u ya' tikin ni ina esi,” ta'p̄ iya.

¹ 10:16 to' esi; miri pe p̄ra, to' enato' oton ^m 10:24 Kurai (Kiri' maimu yau), miri pe p̄ra Me'saya (Ipuru maimu yau), asa'ri ri mari iyese, Papa Nan̄t̄n̄n̄ ta e'kwa pe.

ⁿ 10:29 Wapiyaro' ton imenukasa' ton yau Uk̄ip̄n̄u n̄'repa'p̄ ike esi tanporo entaino pe, tawon esi.

³¹Miri tupo, Esuweru amu' uya ti' ton amuku'pu iwito' pe tuya'nokon, ³²e'tane Sises uya ta'pu to' pi', "Ikupunu winon tu'kan ni eke tarawaso enpoika'pu uya iyena'nokon. Nai wenai kuru ti' ke uwini i'se iwesi kon?" ta'pu iya.

³³Esuweru amu' uya imaimu eiku'pu, "Seri ton wenai ti' ke iwini i'se ina esi pen, e'tane isapema auya wenai. Ka'pon pe ri esii'ma Papa pe iye'kupu," ta'pu to' uya.

³⁴Sises uya to' maimu eiku'pu, "Iye'menukasa' para pe' nai Main yau, 'Ta uya ipi'nokon papa pe'ne iwesi kon,'o tawon? ³⁵Papa pe'ne to' esa'sa' iya yau, Papa maimu uyee'pu na'ne' ipiya' ton, Papa Maimu i'kwitu poken para niri iyesi. ³⁶I'ri pe ken si kuri nai, ikupunu nanamu'pu tiwano' pe kuru, miripan enno'sa' iya oru pona? I'rito' pe ken iri pe isapema pe tusauro'sen ta auya'nokon, 'Papa Mumu uri,' ta uya pi'? ³⁷Uri kusapuritu, ukupunu tarawasoi ku'tane uya para ri. ³⁸E'tane ikupu uya a'tai, uyapuri auya'nokon para iye'tane, eke tarawaso amu' kupu uya apuriti', i'tu kon pa apuri kon pa niri ukupunu esi uyau, uri niri esi iyau tukai'." ³⁹Miri wenai kanan a'si i'se to' esi'pu, e'tane to' enapai iyemo'ka'pu.

⁴⁰Iti'pu Isotan rato'i pona, Isaan uya epa'taisiman kupu'pu pena iwa'ne pata piya'. Miri yau,

iko'mamu'pu. ⁴¹Tu'kan kon ka'pon amu' uyee'pu ipiya'. Ta'pu to' uya, "Isaan uya i'tuto' ipikiri kupu'pu pen, e'tane tanporon Isaan usauroku'pu puse pi' esi i'napai ri," ta'pu to' uya. ⁴²Tu'kan kon uya Sises maimu apuri'pu miri yau.

Urasaras Eri'to'

11 ¹Moro takuru'kenan ka'pon esi'pu Urasaras itese', Peltani eke iwa pata pon, Meri miri awonsi'ki Mata pata'se'. ²Puse ri Meri, ipi na'ne' esi'pu takuru'ke, kuri ri esi'pu Sises karapaimanin nu'pu, i'ta niri a'munakanin nu'pu tuse' ke. ³Miri a'tai, ipasi ton uya iki'mai' tumaimu kon ennoko'pu, "Itepuru, ipan pe ini'nunkanu man takuru'ke," tukai'.

⁴Sises uya miri etasa' a'tai, ta'pu iya, "Seri paran uya eri'nu'ka pen ni, e'tane Papa meruntiru usenpoikato' pe, Papa Mumu apurito' pe ipikiri iyesi," ta'pu iya. ⁵Sises uya Mata, itakon, miri awonsi'ki Urasaras i'nunka esi'pu. ⁶Takuru'ke iyesi tukai' etasa' tuya a'tai, asa'ri wai iko'mamu'pu tesi'pu yau ri.

⁷Miri tupo, tupoitoru ton pi', "Isutiya pona kanan utinpai'nokon," ta'pu iya.

⁸Ipoitoru ton uya ta'pu ipi', "Rapai,' pena kuru para ri Esuweru amu' esi'pu iwini i'se ti' ke. Miri pe' e'tane miri ya' iutikapu kanan?" ta'pu to' uya.

^o 10:34 Eren 82:6 ^p 11:8 Rapai, Ti'sa ta e'kwa pe

10:33 Ripaiti'kas 24:16 10:40 Isaan 1:28 11:1 Uru' 10:38-39 11:2 Isaan 12:3

⁹Sises uya to' maimu eiku'pu, "12 kaisa ri wui yau pata weyu pura pe' nai? Inu' usari a'tai wui nai ita'mo'ka pen, apune pura a'kwa pe non esi wenai. ¹⁰E'tane ewarupi yau ka'pon usari a'tai, ita'mo'ka, apune pura a'kwa pe pura iyese ke," ta'pu iya.

¹¹Seri ton ta tupo, ta'pu iya to' pi', "Utonpa kon Urasaras e'namu, e'tane uti enpakase'na iye'nunto'apai," ta'pu iya.

¹²Miri tupo ipoitoru ton uya ta'pu, "Itepuru, iye'nansa' pe iyese yau, ito'pamu ri miri," ta'pu to' uya. ¹³Sises usauroku esi'pu iyeri'sa' pi', e'tane iye'namu pi' isauroku pe to' uya ekama'pu.

¹⁴Miri a'tai nin si to' pana'tikaa'pu iya miri waku pe, "Urasaras eri'sa' kuru ri miri, tukai'. ¹⁵Pori' pe e'ai, imiri'nokon pi', miri yau e'sa' pura iyese pi', apuri kon pa. E'tane pura utinpai'nokon ipiya," ta'pu iya.

¹⁶Miri tupo, Tamas (Titimas tukai' tesa'sen) uya ta'pu tutonpa ton, ipoitoru ton pi', "Utinpai'nokon ni niri uma'tan nito' pe ipokon pe," ta'pu iya.

Sises Uya Urasaras Pasi Ru'san A'kwaru Ne'pitu'pu

¹⁷Sises uye'sa' a'tai, asakiri'ne wui uruwai' yau iko'manka'sa' eporo'pu iya. ¹⁸Pe'tani esi'pu inni pura Surusiran piyapai, 2 mayiru e'to' airi ri.⁹ ¹⁹Miri a'tai, tu'kan kon Esuweru amu' uyee'pu Meri miri awonsi'ki Mata pokon a'kwaru

ne'pi'se'na to' pi pata'pu yau. ²⁰Mata uya Sises uyepu eta pe ri, iti'pu ite'matai, e'tane Meri esi'pu iuti tau moro ri. ²¹Miri a'tai, Mata uya ta'pu Sises pi', "Itepuru, seri yau iwesi yau, upi nama'tai'no pen. ²²E'tane i'tu uya i'ri ri ekama'po auya a'tai Papa pi', Papa uya irepa," ta'pu iya.

²³Sises uya ta'pu ipi', "Ipi kanan e'mu'sa'kato' oton," ta'pu iya.

²⁴Mata uya imaimu eiku'pu, "Si'tuyai' iye'mu'sa'kato' oton kanan e'mu'sa'kan weyu a'tai, pata weyu u'ma'sa' a'tai," ta'pu iya.

²⁵Sises uya ta'pu ipi', "Uri esi i'mu'sa'kanin pe, uko'man nito' ku'nin pe ri niri esi. Uri yau apurinin esi a'tai, iyeri'sa' pe ri iye'tane, iko'manto' oton ni. ²⁶Inu' ri tu'ko'mansen uyapuri pi' uma'tato' oton pen. Seri pe' mapuriyan?" ta'pu iya ipi'.

²⁷"Ewai', uyepuru, sapuriyai' Kurai' pe iwesi, Papa Mumu pe tu'uye'ton seri non pona, tasa' ru'pu," ta'pu iya.

²⁸Seri ta tu'uya tupo, iti'pu ama'ai takon ki'mase'na. "Ti'sa uye'sa' man, iki'ma iya," ta'pu iya. ²⁹Miri eta tu'uya pe ri, iye'mu'sa'ka'pu, iyee'pu inke pura ipiya'. ³⁰Sises uye'sa' pura ri mari iyese'pu eke iwa pata pona, e'tane Mata uya teporo'pu yau ri mari iyese'pu. ³¹Esuweru amu' Meri piyau iye'sa' kon iuti tau iya'kwaru nepu pi' uya iye'mu'sa'ka ensa'

⁹ 11:18 2 mayiru e'to' airi—15 stetiya Kiri' maimu yau (3 kilometers e'to' airi).

⁹ 11:27 Kurai' (Kiri' maimu), miri pe pura Me'saya (Ipuru maimu), Papa Nanumu'pu ta e'kwa pe.

inke p̄ra, miripan epa'ka a'tai, to' uya e'ma'p̄ka'p̄, t̄uta'kwar̄kai' akaranse ti' akasa' uruwai' pe ya' iti pe tekamai'. ³²Meri uya Sises pata eposa' a'tai, ensa' t̄uya a'tai, i'ta piyau ita'mo'ka'p̄, “Itepuru, seri yau iwe'sa' yau, upi n̄ma'tai'no pen ni,” tai'ma.

³³Ikaram̄ ensa' t̄uya a'tai, miri awonsi'ki Esuweru am̄' niri iya'kiri iye'sa' kon ukaram̄, ipan pe ipokoita'p̄ tewan temo'kai'. ³⁴“Nai yau inonkasa' auya'nokon?” ta'p̄u iya to' pi'.

“Itepuru, entan̄'ki,” ta'p̄u to' uya.

³⁵Sises ukaram̄'p̄.

³⁶Esuweru am̄' uya, “Ipan pe i'n̄nka iya!” ta'p̄u.

³⁷E'tane t̄ron kon uya, “Tenku'n̄an enu a'kokanin n̄'p̄u uya ri pe' p̄se ri ka'pon eriku namai' ikup̄ p̄ra iyesi'p̄u?” ta'p̄u.

Sises Uya Ūrasaras Eri'sa' I'm̄'sa'ka

³⁸Pokoi pe kuru ri mari esii'ma, Sises uti'p̄u uruwai' piya'. Ti' euta pe iyesi'p̄u eke ti' t̄asa' imura'taai po. ³⁹“Ti' amati,” ta'p̄u iya.

E'tane Mata, eke' pasi uya, “Uyepuru, iki pe ikitaka'sa' seri, asakiri'ne w̄i iko'manka'sa' miri yau,” ta'p̄u iya.

⁴⁰Miri a'tai, Sises uya, “Apuri auya yau, Papa meruntir̄u ene auya tukai' pe' apana'ti uya p̄n?” ta'p̄u.

⁴¹Miripan kon uya ti' ama'p̄u. Miri a'tai, kak̄i' tenu t̄ut̄use Sises uya ta'p̄u, “Papai, tenki ukayai' umaimu etasa' auya pi'. ⁴²I'tu uya umaimu etanin pe ri iwesi tiwiri ri, e'tane ta

uya ri nin p̄samoro iye'soto'pi'sa' kon na'ne' uya ri nin apurito' pe uyeno'sa' auya tukai'” ta'p̄u iya.

⁴³Seri ta t̄po, eke pe iki'pi'n̄m̄'p̄u, “Ūrasaras, epa'ka'!” tukai'. ⁴⁴Iyeri'sa' r̄'p̄u epa'ka'p̄u, auronpi'sa' pe itemiyat̄u ton i'ta ton, pon saai'pi'sa' kusan ton pe epe'kena' pon renen tato' at̄u ke, miri awonsi'ki pon at̄u item̄' woi.

Sises uya, “Iponkati' uruwai' pon apai, tiwi itito' pe,” ta'p̄u to' pi'.

Sises Wini Pi' To' E'kama

(Ma'siu 26:1-5; Ma' 14:1-2;

Ūru' 22:1-2)

⁴⁵Miri pi' si tu'kan kon ka'pon am̄' Meri piya' iye'sa' kon, Sises n̄kup̄n̄u ennin n̄'san uya apuri'p̄u. ⁴⁶E'tane t̄ron kon uti'p̄u Pari'si am̄' piya' Sises n̄kup̄'p̄u ekamai' to' pana ya'. ⁴⁷Miri a'tai, use'man nito' t̄rawasomanin nan epuru ton eke ton kuru miri awonsi'ki Pari'si am̄' uya takonsur̄u'i kon mitimu kup̄'p̄u.

“Ti' kup̄'nokon nai?” ta'p̄u to' uya. “P̄se ri ka'pon uya tu'ke ri eke Papa t̄rawasooi i'tuto' ipikiri kup̄u. ⁴⁸Seri ku'tane iya enpi'sa' yau, tanporon kon uya ri apuri, miri awonsi'ki Roman am̄' uya use'man nito', ip̄reman nito' iw̄' miri awonsi'ki upata kon mo'ka miri,” ta'p̄u to' uya.

⁴⁹Miri a'tai, to' tonpa, Kaya'pas itese', use'man nito' t̄rawasomanin nan epuru pe te'sen miri w̄ipiya yau, usaurok̄'p̄u, “Ini'tun̄u kon p̄ra ri iyesi miri! ⁵⁰Ito'ka'n̄uk̄u auya'nokon p̄ra iyesi wak̄u iwa pe iyesi ipona'nokon tikin ni ka'pon

“Urasaras, epa'ka!” (11:43)

eri'to' pe ka'pon amu' iwano' pe, tanporon kon ka'pon amu' ekota'ma entai,” ta'pu iya.

⁵¹Tumiri pe seri ta'pu iya pen ni, e'tane use'man nito' turawasomanin nan epuru pe ri nin tesi pi' miri wuipiya yau, Sises eri'to' oton ni nin ekama'pu iya ka'pon amu' iwano' pe. ⁵²Kamoro iwano' pe riken pen e'tane iye'ta'nu'sa' kon Papa munki amu' iwano' pe ri niri, to' amuran'nin pe tikin ni to' tukonekai'. ⁵³Miri pi' nin si, iwini pi' to' e'kama'pu miri, miri wai awonsi'ki.

⁵⁴Miri wenai, Sises si usari pu'ra iyesi'pu miri Esuweru amu' annawiri. E'tane ru'ku iyemo'ka'pu rimono'ta nono winikui', eke iwa pata E'pu'ren tato' ya', miri yau iyesi'pu tupoitoru ton pokon pe.

⁵⁵Esuweru Amu' Epoi Iti'pu Weyu Ru'pu e'sepokapu ri a'tai, tu'kan kon ni uti'pu miri pata yapai Surusiran pona, ekorakase'na miri Weyu wapiya. ⁵⁶Sises ene i'se to' esi'pu, use'man nito', ipureman nito' iwa' airi te'soto'pi'se' to' usekama'popitu'pu, “'fri tukai'

mi'tuyatuu? Iyepu pen ni pe' seri Weyu Ru'pu pi'?" ta'pu to' uya. ⁵⁷Use'man nito' turawasomanin nan epuru ton miri awonsi'ki Pari'si amu' uya tasa' esi'pu, inu' uya ri Sises esi miri yau tukai' i'tusa' yau, ekamato' pe iya, a'sito' pe tauya'nokon.

Sises Ekarapaima Pe'tani Po
(Ma'siu 26:6-13; Ma' 14:3-9)

12 ¹⁶ kaisa ri wui To' Epoi Iti'pu Weyu Ru'pu rawiri, Sises uti'pu Pe'tani pona, Urasaras, Sises nu'mu'sa'ka'pu iyeriku'pu apai pata'se' ya'. ²Iyenta'nato' koneka'pu to' uya miri yau, Mata esi'pu ekamu pi', Urasaras e'tane Sises piyawon kon tuteire' kon po tepuru piyau te'san koro'tau. ³Miri a'tai, Meri uya ten yau ri esukenan natu, epe'kena' po'piyun nee'pu, miripan ma'pu iya Sises pata pona, ikuka'pu iya tunse' ke, miripan po'piyun kitun uya a'po'ne iuti ki'nunpasa' esi'pu.

⁴E'tane Sises poitoru ton tonpa, Isutas Eskariya', eparanka ton si pona ipoken pura iyese'pu, ⁵miripan uya, "Iri pe iyese pi' seri po'piyun kuru'po'pomasa' pura ri iyese, itepe'pu ke entu'manin nan repato' pe? Tikin ni wu'piya yau e'turawasoman nisa' epe'pu e'to' airi ri iyese miri," ta'pu iya. ⁶Aiko

tawon pe tesi pi' entu'manin nan pi' seri ta'pu iya pen ni, e'tane ama' e' pe tesi pi'. Purata paikii esa' pe tesi koro'tau, iyawon enno'nin pe iye'pitu'pu i'se te'to' pi'.

⁷"Tiwi nesii," ta'pu Sises uya. "Inenkurunpa'pu miri po'piyun uwu'na'ti weyu iwano' pe, tasa' iya ru'pu. ⁸Inke ri i'koro'tau'nokon te'san kamoro entu'manin nan, e'tane inke ipiyau'nokon esi pen nin," ta'pu iya.

⁹Miri koro'tau anpisin ton kuru ri Esuweru amu' uya etasa' esi'pu miri yau Sises esi tukai', miripan kon uyee'pu, kuru ri pikiri riken pen e'tane Urasaras ri niri ense'na, ini'mu'sa'ka'pu iyeriku'pu yapai. ¹⁰Miri pi' nin si use'man nito' turawasomanin nan epuru ton e'kama'pu Urasaras ri niri wini pi', ¹¹kuru ri uriya' tu'kan kon ni Esuweru amu' uya tunonka kon pi' Sises piya' tautito' kon pe miri awonsi'ki to' uya ri apuri pi'.

Sises Epa'ka'pu Surusiran Pona
(Ma'siu 21:1-11; Ma' 11:1-11;
Uru' 19:28-40)

¹²Miri ema'sa' yau, anpisin ton kuru ri iye'sa' kon nu'san Iweyu Ru'pu pi' uya Surusiran pona Sises uti etasa' esi'pu. ¹³Miripan kon uti'pu ite'matai patawa ye' apimu ton itenau'ne, iki'pi'nunpitui'ma, "Usana!"^t

^s 12:5 Tikin ni wu'piya yau iye'turawasomasa' epe'pu; miri pe pura, 300 kaisaron purata pun, tenariyas itese'. Tikin nan purata pun esi isenupasa' pen nu'kwi e'mato' ike. ^t 12:13 Usana! Ipu amu' maimu, Pika'ti!! ta e'kwa iyenasa' apuripi'nito' yai pe.

12:3 Uru' 7:37-38 12:8 Isu'taronomi 15:11

“Pori' pe kəri esi miri
Itepuru ese! yau
naye'ai'ne!”^u

“Pori' kəri ri kin Esuweru
amü' epuru!”
ta'pü to' uya.

¹⁴Sises uya isa'ka'si mure
eporo'pü, miripan ereuta'pü ipo,
iye'menukasa' itekare uya ta awiri
ri,

¹⁵“Kenari'nümü, Sayan ensi
ru'kwí;
enki, iyepuru, kin uye'ni
pi' man,
iyereutasá' isa'ka'si mure
po,”^v

tawon.

¹⁶Miri a'tai, ipoitoru ton uya
tanporo seri ton to'ka'nuku'pü pen.
Sises ri nin enasa' tapuripi'to' ya'
tupo—iyeri'sa' ru'pü, e'mu'sa'kasa'
tupo ri nin—to' uya i'tu'pü seri
ton e'menukasa' esi'pü ipi', seri
ton ni kenü' si ku'sa' to' uya esi'pü
itiwano' pe.

¹⁷Anpisin ton si iya'kiri iye'sa'
kon nü'san ni esi'pü ekama pi'
Ûrasaras ki'ma'pü iya uruwai' apai,
iyeri'sa' apai i'mu'sa'ka'pü iya ri
ekama pi'. ¹⁸Tu'kan kon ni uti'pü
seri eke Papa tarawasooi i'tuto'
ipikiri e'ku'sa' tetai' ite'matai.
¹⁹Miri pi' si Pari'si amü' uya ta'pü
miri tatonpa kon pi', “Menyatü,
i'ri kupü poken püra ri iyese. Enti,
tanporo pata yawon kon uti ipikiri!”
ta'pü to' uya.

Sises Uya Tüuma'tato' Ekama'pü

²⁰Moro Kiri' amü' tonpa ton
esi'pü to' koro'tau ipüremai' itisa'
kon nü'san Iweyu Ru'pü pi'. ²¹To'
uyee'pü Piri', Pe'saita, Kiyarari
airon winon piya', i'se te'to' kon
ekama'poi' ipi', “Itepuru, Sises
inenpai ina man,” ta'pü to' uya.
²²Piri' uti'pü Anturu pana'tii';
Anturu miri awonsi'ki Piri' uya nin
si Sises pana'ti'pü miri.

²³Sises uya to' eiku'pü, “Iweyu si
e'seposa' man Ka'pon, Papa winon
apuripi'to' weyu. ²⁴I'napairon
ekama uya ipi'nokon, a'nai' ena'pi
uta'mo'kasa' non pona eri'sa' püra
iyesi yau, tikin ni ri iko'mamü
miri, e'tane iyeri'sa' yau, tu'ke ri
nin itena'pi epamü miri. ²⁵Ka'pon
tüko'manto' i'nünkanin uya
inonka miri, kəri tüko'manto'
ewaruma'tinin seri non po uya ri
nin iko'manuku miri tiwiri uko'man
nito' iwano' pe. ²⁶Inü' ri uyapiyo' pe
na'ne' uya uye'ma'pukato' pe iyese;
e'ai'ne' yau ri upoitoru ri kanan e'to'
pe iyese. Ukuipüna uya ri uyapiyo'
pe na'ne' nama miri.

²⁷“Ekamüra uyewan enasa'
man, i'ri ken si ta uya? ‘Papai,
upika'tiki seri iweyu apai,’ ta
uya? Kane, seri pikiri sa'ne seri
iweyu pu'ku pona uye'sa' seri
ko. ²⁸Papai, eke pe iyese' e'to'
enpoikaki,” ta'pü iya.

^u 12:13 Eren 118:25-26 ^v 12:15 Sakaraya 9:9

12:25 Ma'siu 10:39; 16:25; Ma' 8:35; Üru' 9:24; 17:33

Miri a'tai main uyee'pɔ Epɔn poi, "Enpoikaka'sa' uya ri man, miri awonsi'ki enpoikakapɔ uya ri kanan miri," tawon. ²⁹Anpisiin miri yau te'san uya etasa' uya, "Korɔme e'turɔnka," ta'pɔ; turɔn kon uya, "Inserɔ uya auro'ka," ta'pɔ.

³⁰Sises uya, "fiwano' kon pe seri main esi'pɔ miri, uri iwano' pe pen," ta'pɔ. ³¹"Seri si iweyu orɔ eseru aimenkato' yai. Seri orɔ epuru pe si te'sen ainɔnpato'. ³²E'tane, uri utanɔnsa' a'tai non apai, tanporon kon ni ki'mato' uya oton upiya," ta'pɔ iya. ³³Seri ta'pɔ iya, se kasa uma'tato' oton ta tɔuya ekama pe ri.

³⁴Anpisiin uya ta'pɔ, "Ina uya etasa' man Main, Mosi' winon wini, Kurai" uko'manto' oton tiwiri ri, miri ken pe' e'tane, 'Ka'pon, Papa winon utanɔnto' oton,' ta auya? Inɔ' pɔse ri Ka'pon, Papa winon?" ta'pɔ to' uya.

³⁵Miri a'tai, Sises uya ta'pɔ, "Iweyu e'to' oton miri ipiyau'nokon inke rɔ'kwi ri mara ri. Ipininti' iweyu esi koro'tau, ewarupi uya iyeporo kon rawiri. Ka'pon ewarupi yau tɔutisen uya tɔutito' ya' i'tu pɔra ri iyese miri. ³⁶Iweyu apuriti' moro ipiyau'nokon iyese koro'tau, iweyu munki amɔ' pe iyena kon pa," ta'pɔ iya. Tɔusauro'to' nonkasa' tɔuya a'tai, Sises uti'pɔ, miripan e'so'namɔ'pɔ to' piyapai.

Apurinin Nan Pen Esuwerɔ Amɔ'

³⁷Seri ton eke ton Papa turawasooi ti'tuto' ipikiri ku'sa' Sises uya e'tane tɔ'koro'tau'nokon, to' uya apuri pɔra ri mari iyese'pɔ.

³⁸Seri esi'pɔ pu'kena' Aisaya maimu a'ku'tinin pe:

"Itepuru, inɔ' uya ina
nekamanɔ etasa';
inɔ' ena' Itepuru
meruntirɔ
usenpoikasa'?"^x

tawon.

³⁹Miri wenai, to' uya apuri pɔra ri iyese, Aisaya uya tasa' na'ne' awiri ri:

⁴⁰"To' enu ri a'kopi'sa' iya
miri awonsi'ki to' ewan
ni sa'mantanɔ'pi'sa' iya,
to' uya ene namai' tenu kon ke,
to' uya ito'ka'nɔkɔ namai'
tewan kon ke,
to' era'ti namai' to'
epi'tito' pe uya,"^y

tawon. ⁴¹Aisaya uya seri tasa' apɔne pɔra Sises apuripi'to' ipikiri ensa' tɔuya pi', ipi' isauroku'pɔ.

⁴²Miri ri e'tane miri koro'tau ri tu'kan kon ni itepuru ton uya apuri'pɔ ri. E'tane Pari'si amɔ' esi pi', tɔnapurinɔ kon inekamapai pɔra to' esi'pɔ. To' uya tenpa'ka kon tɔusenupato' kon iwɔ' tapai tukai' to' enari'nɔmɔ'pɔ; ⁴³ka'pon amɔ' uya tapuripitu kon i'se te'san

^w 12:34 *Kurai* (Kiri' maimu yau), miri pe pɔra *Me'saya* (Ipuru maimu yau), asa'ri ri mari iyese, *Papa Nanɔtɔnɔ* ta e'kwa pe. ^x 12:38 Aisaya 53:1 (LXX) ^y 12:40 Aisaya 6:10

12:34 Eren 110:4; Aisaya 9:7; Isi'kiyerɔ 37:25; Taniyerɔ 7:14

pe tesi kon pi' Papa uya tapuripitu kon i'se tesi kon entai.

⁴⁴Miri a'tai, Sises usauroku'pu eke pe, "Ka'pon uya uyapuri a'tai, uri riken apuri iya pe iyese pen, e'tane kuri uyenne'nin nu'pu. ⁴⁵Uyene iya a'tai, uyenne'nin nu'pu ene iya miri. ⁴⁶Uye'sa' seri pata weyu pe, inu' ri uyapurinin pe na'ne' enkurumu namai' moro ewarupi yau.

⁴⁷"Kuri nin ka'pon umaimu eta pi' na'ne' e'tane, ikupu iya pura na'ne', iteseru aimenka uya pen ni, apune pura pata eseru aimenkai' uye'sa' pen, e'tane ipika'tii'. ⁴⁸Moro unurunpanin miri awonsi'ki umaimu ananun-paino pen eseru aimenkanin esi miri, miri ri main usauro'ai'ne' uya eno'mato' otan pata weyu u'ma'sa' a'tai. ⁴⁹Uiwano' pe usauro'sa' kasa pura, e'tane ikupunu uyenne'nin nu'pu uya uyapiyo'masa' usauro'to' pe umaimu'tisa' iya ri. ⁵⁰I'tu uya, seri uya arin tiwiri ri uko'man nito' ya'. Miri pi' si usauro'ai'ne' ikupunu uya upana'ti'pu ru'pu ekama uya," ta'pu iya.

Sises Uya Tupoitoru Ton Puta Koruka

13 ¹To' Epoi Iti'pu Weyu Ru'pu pi' e'nito' rawiri kuru ri, Sises uya i'tusa' esi'pu seri non ninto' tauya weyu e'seposa', ikupunu piya' si tautilo'. Tiwano' ton pe te'san

i'nunkakapu tupo, non po te'san, miripan kon ena' nin si ipan pe to' i'nunkato' tauya enpoikakaa'pu iya.²

²Ko'maan pe enta'nan nito' utanunkaa'pu, Makoi uya Isutas Eskariya', Saiman mu ku'sa' esi'pu isenuminkato' pe Sises eparanka pi'. ³Sises uya tanporon ni nonkasa' ikupunu uya tena' tukai' i'tu'pu; tauye'sa' Papa wini, miripan enna'po Papa piya' tukai' ri. ⁴Miripan e'mu'sa'ka'pu tepuru piyapai, tapon puro'pon mo'ka'pu iya, miripan uya toweru e'me'pu tworo'pai pi'. ⁵Miri tupo, tuna ma'pu iya pesun ya', miripan uya tupoitoru ton puta korukapitu'pu a'munakapitu'ima tworo'pai pokon toweru ke.

⁶Miripan uye'kaa'pu Saiman Pi'ta poi ri, tekama'po ton, "Uyepuru, u'ta si koruka auya?" tukai'.

⁷Sises uya eiku'pu, "Ito'ka'nuku auya pura iyese miri siku'ai'ne', e'tane emenna'pu ito'ka'na'to' auya otan," ta'pu iya.

⁸"Kane, u'ta korukato' auya pura ri iyese miri," ta'pu Pi'ta uya ipi'.

Sises uya eiku'pu, "Ikorkasa' uya pura iyese a'tai, upu'ku pe iwesi pen," ta'pu iya.

⁹Miri a'tai, Saiman Pi'ta uya eiku'pu, "Uyepuru, u'ta riken pen ken si e'tane, uyemiyatu ton miri awonsi'ki u'pai ri niri ken!" ta'pu iya.

¹⁰Sises uya eiku'pu, "Ka'pon iyeku'pisa' esi ti'ta riken korukato' iya pe; tanporon nin ipun esi miri waku pe. Waku pe nin iwesi kon

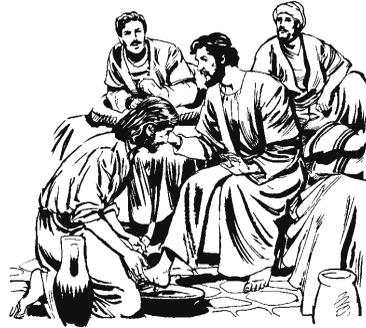
² 13:1 Miripan kon ena' nin si ipan pe to' i'nunkato' tauya enpoikakaa'pu iya; miri pe pura, miripan uya to' i'nunka iu'matu ru'ku pona.

miri, tanporo kuru iwe'tane'nokon p̄ra ri,” ta'p̄a iya. ¹¹I'tu t̄uya wenai teparanka ton; miri pi' nin si, tanporo wak̄a pe iwesi kon pen, ta'p̄a iya na'ne'.

¹²To' p̄ta kor̄ka nonka t̄uya t̄po, iyepontikaa'p̄a kanan, miripan enna'po'p̄a t̄pata'p̄a ya'. Miripan uya, “M̄to'ka'n̄a'at̄u pe' ip̄i'nokon siku'ai'ne'?” ta'p̄a to' pi'. ¹³“Ti'sa, 'Uyepuru, tukai' uyesak̄a auya'nokon, miri esi ipoken ni, k̄ri ri ri uri. ¹⁴Miri si uri, iyepuru kon, iti'saai kon uya a'ta kon kor̄kasa', itonpa kon p̄ta si t̄kor̄kase e'ti'. ¹⁵Ene kon pa iku'sa' uya miri, ikup̄a kon pa ip̄i'nokon iku'sa' uya na'ne'. ¹⁶I'napairon ekama uya ip̄i'nokon, ipoitor̄a esi p̄ra ri iyesi eke pe tesa' entai, miri pe p̄ra main anin ni esi p̄ra iyesi eke pe tenno'nin n̄'p̄a entai. ¹⁷Seri ton i'tu auya'nokon pe iyesi pi', ip̄rema'nokon miri, miri ton kup̄a auya'nokon yau.

Sises Uya Teparankato' Ekama

¹⁸“Tanporon kon imiri'nokon pi' ta uya pen ni; i'tu uya kamo unan̄m̄'san, e'tane seri esi iye'menukasa' itekare a'ku'tinin pe: 'Upokon pe ri iyenta'nasa' r̄'p̄a enasa' uyewa'nomanin pe,'^a tawon. ¹⁹Ekama uya seri ip̄i'nokon iye'kup̄a wapiya, iye'kup̄a a'tai apuri kon pa k̄ri ri pe esi tukai'. ²⁰I'napairon ekama uya ip̄i'nokon, in̄a' uya ri in̄a' ri unennokon̄

“It̄onpa kon p̄ta si t̄kor̄kase e'ti’.” (13:14)

an̄m̄m̄ uya uyan̄m̄m̄ ri, miri awonsi'ki in̄a' uya ri uyan̄m̄m̄ uya k̄ri uyanno'nin n̄'p̄a an̄m̄m̄,” ta'p̄a iya.

²¹Seri ta'p̄a iya t̄po, ipan pe ipokoita'p̄a ta'kwar̄a yau, miripan uya ekama'p̄a, “I'napairon ekama uya ip̄i'nokon, itonpa kon uya uyeparankato' oton,” ta'p̄a iya.

²²Miripan poitor̄a ton usenpit̄u'p̄a, in̄a' pi' ta iya ta pe. ²³To' tonpa Sises ni'n̄nkan̄a ipoitor̄a esi'p̄a ipiyau t̄teire' po. ²⁴Saiman Pi'ta uya k̄ri ri w̄i'ka'p̄a ekama'poto' pe iya, “Ekama'po' in̄a' pi' ta iya tukai,” ta'p̄a iya.

²⁵Sises pona nin si te't̄ankai' ekama'po'p̄a iya miri, “Uyepuru, in̄a' si?” ta'p̄a iya.

²⁶Sises uya eiku'p̄a, “K̄ri sa'ne p̄reti piya'pi t̄ki'se itena'

^a 13:18 Eren 41:9

13:15 Ɔru' 22:27 13:16 Ma'siu 10:24; Ɔru' 6:40; Isaan 15:20

13:20 Ma'siu 10:40; Ma' 9:37; Ɔru' 9:48; 10:16

situyai'ne!," ta'pu iya. Miripan uya p̄reti piya'pi kii'pu, miripan t̄ru'pu iya Isutas Eskariya!, Saiman mu ena!. 27P̄reti a'si iya pe ri, Se'tan^b ewom̄'pu iya!. "Inkup̄nu pe te'sen iku'ki inke p̄ra," ta'pu Sises uya ipi!, 28e'tane inu' ri enta'nan pi! te'sen uya ito'ka'nuk̄'pu pen i'ri pe iyese pi! seri ta Sises uya ipi! tukai!. 29Ap̄ne p̄ra Isutas esi'pu p̄rata esa! pe, t̄ron kon ni nin si usenuminka'pu miri, i'se te'to' kon Iweyu Ru'pu pi! e'ni iwano! pe ri na'ki ennato! pe iya, miri pe p̄ra entu'manin nan irepaki ta iya ri na'ki ta'pu to! uya. 30Isutas uya p̄reti a'si pe ri, iyepa'ka'pu nin si. Ewarupi nau seri esi'pu.

**Pi'ta Uya T̄nonkato'
Oton, Ekama Sises Uya**

31Iyepa'ka'pu pata'pu yau, Sises uya ta'pu, "Seri si Ka'pon, Papa winon apuripi'to! ipi!, miri awonsi'ki Papa apuripi'to! si ri man iyau. 32Papa apuripi'to! esi yau, iyau, Papa uya ri niri t̄mu apuripit̄ miri t̄yau, inke p̄ra apuripit̄ iya miri.^c

33"Umunki am̄!, mara ru'kwi kuru inke ru'kwi esi seri ipiyau'nokon, uwarinpato! auya'nokon oton, Esuweru am̄! pi! ukataine! kasa ri ta uya ipi'nokon: Utiyai'ne! ya! iuyepu kon poken p̄ra iyese.

34"Emenna! main ke irepa uya 'nokon: Itonpa kon i'nunkati!. Ii'nunkasa! uya 'nokon na'ne!

kasa, miri kasa itonpa kon i'nunkati!. 35Tanporo ka'pon am̄! uya i'tu miri upoitoru ton pe iwesi kon tukai! itonpa kon i'nunka auya'nokon yau," ta'pu iya.

36Saiman Pi'ta uya ekama'po'pu, "Uyepuru, nai ya! iuti?" ta'pu iya.

Sises uya eiku'pu, "Utiyai'ne! ya! upikiri iuyepu p̄ra iyese, e'tane emennu'pu ri upikiri iuye'to' oton," ta'pu iya.

37Pi'ta uya ekama'po'pu, "Uyepuru, i'ri pe iyese pi! seri pe uti p̄ra iyese ipikiri? Iwenai ri uma'ta miri," ta'pu iya.

38Miri a'tai, Sises uya eiku'pu, "Uwenai kuru pe! auma'ta? I'napairon ekama uya seri ipi!, kiritiki uturumu rawiri, osoruwau ite'kwa kuru ui'tunin pe p̄ra iye'ku'to' oton!" ta'pu iya ipi!.

**Sises Uya T̄poitoru Ton
A'kwaru Ne'pitu**

14¹ Sises uya ta'pu, "Kisewankamat̄u! Papa apuriti!;^d uri ri niri apuriti!. 2Tu'ke ri pata wannu man uk̄ip̄nu iw̄! tau; sekamai'no miri pe p̄ra iyese yau. Miri ya! uti seri apata'se! kon oton konekai!. 3Utisa! pe iyese yau apata'se! kon konekai!, uye'kapu kanan ayase'na'nokon upiyau iwesi kon pa, e'ai'ne! yau iwesi kon pa. 4Ite'ma i'tu auya'nokon miri utin nito! ya! utiyai'ne! ya!," ta'pu iya.

^b 13:27 *Se'tan*—Makoi ese! isakon, *Papa eseru ewaruma'tinin* ta e'kwa pe.

^c 13:32 *Papa apuripi'to! pe iyese yau, iyau*; seri tawon p̄ra iyese miri t̄ron ni yau'ne.

^d 14:1 *Papa apuriti!*; miri pe p̄ra, *Papa apuri auya'nokon*.

**Sises Esi Ite'ma Pe
Ikuipunu Piya'**

⁵Tamas uya ta'pɔ ipi', "Uyepuru, ina uya sa'ne i'tu pɔra iyese nai ya' iuti tukai'; nai kasa ken ina uya ite'ma i'tu?" ta'pɔ iya.

⁶Sises uya eiku'pɔ, "Uri ri esi ite'ma pe, miri awonsi'ki i'napairon ni, miri awonsi'ki uko'man nito' ri. Inu' ri uti pɔra iyese ukuipunu piya' uri poro riken itito' esi. ⁷I'napai ri kuru ui'tu auya'nokon pe iyese yau, ukuipunu ri niri i'tu auya'nokon miri. Seri awonsi'ki i'tu auya'nokon, miri awonsi'ki ensa' auya'nokon," ta'pɔ iya.

⁸Piri' uya ta'pɔ, "Uyepuru, ikuipunu enpoikaka'ki ina ena'; miri riken i'se ina esi miri," ta'pɔ iya.

⁹Sises uya eiku'pɔ, "Ui'tu auya pɔra pe' iyese, Piri', ipiyau'nokon ni inke ri uko'manka'sa' e'tane? Inu' ri kuri uyennin pe na'ne' uya ri ukuipunu ensa' pe iyese. Nai pe mairi, 'Ikuipunu enpoikaki ina ena'; ta auya? ¹⁰Apuri auya pɔra pe' iyese uri esi ikuipunu yau, ikuipunu niri esi uyau? Main sekamayai'ne' ipi'nokon esi uiwano' pen e'tane ikuipunu, uyau nuko'manyai'ne' uya tuturawasooi kupu miri. ¹¹Uyapuriti', uri esi ikuipunu yau, ikuipunu esi uyau ta uya a'tai; miri pe pɔra, eke Papa turawasooi amu' kupu uya

ri apuriti'. ¹²I'napairon ekama uya ipi'nokon, inu' ri uyapurini nin esi pe iyese yau, kuri ri uya iku'to' oton miri siku'ai'ne' ri. Miri entaino kuru ri ku'to' iya oton siku'ai'ne' entai kuru ri, apune pɔra uti wenai ikuipunu piya'. ¹³Iku'pɔ uya ri inekama'ponu kon uyese' yau, imu uya ikuipunu apuripi'to' ipikiri enpoikato' pe. ¹⁴Uyekama'po^e auya'nokon ni miri i'ri pi' ri uyese' yau, iku'pɔ uya ri miri.

**Sises Usauroku Waku A'kwaru
Enno'to' Tɔuyau Pi'**

¹⁵"Ui'nunka auya'nokon pe iyese yau, umaimu awiri ri iwesi kon miri. ¹⁶Ikuipunu ekama'po uya miri, miripan uya ipika'tinin kon tɔron ni enno'to' pe, ipiyau'nokon te'ton tiwiri ri. ¹⁷Puse ri I'napairon A'kwaru, seri non pon kon nanumunu pen ni, apune pɔra ene to' uya pɔra iyese, miri awonsi'ki i'tu to' uya pɔra ri iyese, e'tane i'tu auya'nokon apune pɔra ipiyau'nokon iyese, ayau'nokon ni niri iye'to' oton.^f ¹⁸Piyapaino pe inimi uya 'nokon pen; ipiyau'nokon uyepu ri. ¹⁹Seri pe ri, seri non pon kon uya uyene pɔra iyena, miri e'tane uyento' auya'nokon oton. Apune pɔra uko'mamu pi', imiri'nokon ni mari uko'manto' oton. ²⁰Uto'ka'nu'atui'ne' a'tai i'tuto' auya'nokon oton ukuipunu

^e 14:14 Uyekama'po; miri pe pɔra, Ekama'po / ^f 14:17 ayau'nokon ni niri iye'to' oton; miri pe pɔra, ayau'nokon ni niri iyese.

yau esi, imiri'nokon esi uyau, miri awonsi'ki uri esi ayau'nokon. ²¹ Inu' ri umaimu esa' pe na'ne' esi miri iyawiri ri, kuri ri kuri ri ui'nunkanin ye' ri. Kuri ri ui'nunkanin i'nunka ukuipunu uya miri, uri uya ri niri i'nunka kanan miri awonsi'ki usenpoika ri itena'," ta'pu iya.

²² Miri a'tai, Isutas (Isutas Eskariya' pen) uya ta'pu, "E'tane sa'ne Uyepuru, i'ri pe iyese pi' ina enu ya' iusenpoika, seri non pon kon enu ya' para ri?" ta'pu iya.

²³ Sises uya eiku'pu, "Inu' uya ri ui'nunka pe iyese yau, tenupato' uya awiri ri iyese miri. Ukuipunu uya i'nunkato' oton, miripan piya' ina uye'to' oton, iyau tupa'ta kon koneka ina uya. ²⁴ Kuri ri ui'nunka iya para na'ne' esi miri tenupato' uya awiri para ri. Seri ton main amu' metayatui'ne' esi uiwano' pen; uyeno'nin nu'pu ikuipunu iwano' pe iyese.

²⁵ "Seri ton pi' usauroku miri ipiyau'nokon esi koro'tau. ²⁶ E'tane kuri ipika'tinin kon, Waku Al'kwaru, ikuipunu, uyese' yau nenno'ai'ne' uya iyenupato' oton kon tanporon pi' ri, iyemiya'ponti iya 'nokon ni kanyauro'kapi'ta'tuine' pi'. ²⁷ Tausewankamai' para iwe'to' kon nimi uya seri ipiyau'nokon; uiwano' pe te'sen taru uya iyena'nokon. Seri non nutuyai'ne' kasa ituru uya pen. Kisewankamatu, kenari'nuntu.

²⁸ "Ta uya etasa' auya'nokon, 'Uti seri, uye'kapu ri mari ipiya'nokon.' Ui'nunka auya'nokon yau, pori' pe

ri iwesi kon miri uti pi' ikuipunu piya', apune para ikuipunu esi eke pe uyentai. ²⁹ Seri ekamasa' uya seri ipi'nokon iye'kupu rawiri, iye'kupu a'tai si ti apuri kon pa. ³⁰ Inke kuru ayauro'ka uya 'nokon pen, apune para seri pata epuru uye'ni pi' man. I'ri pe uku'nin pen ni, ³¹ e'tane seri non pon kon uya i'tuto' pe iyese ikuipunu i'nunka uya, miripan uyapiyo'ma'pu iya ru'pu kupu uya iyawiri kuru.

"Isi'ti, utinpai'nokon," ta'pu iya.

Ite' Miri Awonsi'ki Ipanta Ton

15 ¹ "Uri esi i'napairon ite' pe; ukuipunu nin si esi miri imainanpanin pe. ² Upanta tepetasen pen a'tipitu iya, tepetasen pu'kuima iya ikaima pe, miyari ri iyepetato' pe. ³ Ikaimaka'sa' pe iwesi kon miri main kanyauro'kayatui'ne' ike uriya'. ⁴ Moro uyau iko'manti', moro ayau'nokon niri uko'manto' pe. Ipanta epeta para iyese tiwa ri; moro tuye' pi' iko'manto' pe iyese. Imiri'nokon ni niri epeta para iyese miri moro uyau iuko'mamu kon para iye'tane.

⁵ "Ite' pe esi; imiri'nokon esi ipanta ton pe. Moro ka'pon esi yau uyau miri awonsi'ki uri niri iyau, tu'ke ri iyepeta miri; uri para iye'tane i'ri kupu auya'nokon para ri iyese. ⁶ Inu' ri esi para iyese yau moro uyau, iyese miri eno'masa', useketasa' ipanta kasa; miri waraino ipanta ton amuku miri eno'mato' pe apo' ya', iyepo'tito' pe. ⁷ Moro uyau iwesi kon pe iyese yau, umaimu

ri niri esi moro ayau'nokon, i'se iwe'to' kon ekama'poti', irepa kon ni miri ike. ⁸Se uya ukuipunu apuripi'to' enpoika, tu'ke iyepeta kon, upoitoru ton pe iwesi kon ekamanin pe.

⁹“Ikuipunu uya ui'nunkasa' na'ne' kasa, miri kasa ii'nunkasa' uya 'nokon. Moro si usi'nunkato' yau e'ti'. ¹⁰Umaimu awiri iwesi kon yau, usi'nunkato' yau moro iwesi kon miri, ukuipunu maimu awiri e'sa' na'ne' kasa kuru miri awonsi'ki moro isi'nunkato' yau e'ai'ne' kasa. ¹¹Seri ke apana'tisa' uya 'nokon miri pori' pe e'to' pe ipi'nokon miri awonsi'ki pori' pe iwe'to' kon e'to' pe mararon pe para. ¹²Se seri apiyontin nito' uya: ftonpa kon i'nunkati', ii'nunkasa' uya 'nokon na'ne' kasa. ¹³Inu' ri usi'nunkato' para ri iyese miri eke pe, kari tutonpa ton iwano' pe tauko'manto' tunin entai. ¹⁴Utonpa ton pe iwesi kon miri ayapiyo'ma'pu uya 'nokon kupu auya'nokon yau. ¹⁵Upoitoru tukai' si iyesak uya 'nokon pen seri enta', apune para ipoitoru kari ri tepuru tarawasooi i'tunin pen. E'tane ru'ku, iyesak uya 'nokon utonpa ton tukai', apune para tanporon ni usenupa'pu ipi' ukuipunu wini i'tu kon pa iku'sa' uya pi'. ¹⁶Uyanansa' auya'nokon pen, e'tane ayanansa' uya 'nokon iuti kon pa epetai', iteperu moro tauko'mansen ye' pe. Miri a'tai, ikuipunu uya irepa kon

i'ri ri uyese' yau inekama'ponu kon ke. ¹⁷Seri seri apiyontin nito' uya: ftonpa kon i'nunkati'.

Oru Uya Ipoitoru Ton Ewaruma'ti

¹⁸“Oru uya iyewaruma'ti kon yau, iyenu kon yau maku'tui' wapiya uri ewaruma'ti'pu iya. ¹⁹Oru iwano' pe iwesi kon yau, ii'nunka iya 'nokon miri tiwano' pe iwesi kon pi'. Na'ne' ri nin si, oru iwano' pe iwesi kon pen, e'tane ayanansa' uya 'nokon oru apai. Miri wenai, oru uya iyewaruma'ti kon. ²⁰Iyenu kon yau main usauroku'pu ru'pu maku'tui': 'fnu' ri ipoitoru esi para iyese eke pe tesa' entai,' tawon. To' uya ukota'masa' yau, to' uya ri mari ikota'ma kon miri. Uri uya tenupato' kon awiri to' esi yau, to' ri esi miri imiri'nokon uya to' enupa'pu awiri ri mari. ²¹Seri kasa to' uya ikupu kon miri uyese' pi' iwesi kon pi', apune para to' uya i'tu para iyese kari uyenko'nin nu'pu. ²²Uye'sa' para iyese yau to' auro'kase'na, tumakooi ke to' esi pi' iri pe to' nesii'no pen ni. E'tane nin si, miri pi', tumakooi kon wapu'tito' uya poken para iyese. ²³Kari uyewaruma'tinin uya ukuipunu ri mari ewaruma'ti miri. ²⁴Inu' nukupu'pu pen ni ku'sa' uya para iyese yau to' koro'tau, tumakooi ke tesi kon pi' iri pe to' nesii'no pen ni. E'tane si seri eke tarawaso amu'

15:12 Isaan 13:34; 15:17; 1 Isaan 3:23; 2 Isaan 5

15:20 Ma'siu 10:24; Uru' 6:40; Isaan 13:16

kupɔ uya ensa' to' uya, e'tane si asa'ri ri mari uri, miri awonsi'ki ukuiɔpɔnɔ ewaruma'tisa' to' uya. 25 E'tane seri iye'menukasa' Main uta'ku'tito' pe iyese: 'Iwenai pɔra ri to' uya uyewaruma'ti'pɔ,' tawon.^s

26 "Iɔpika'tinin kon uye'sa' a'tai, unennoko'pɔ ikuiɔpɔnɔ winipaino, i'napairon A'kwarɔ, ikuiɔpɔnɔ yapai tepa'kasen uya uyekamato' oton ipi'nokon. 27 Mekamatui' ri niri imiri'nokon upiyau iwe'sa' kon miri iyepiya'ti'pɔ si'kiri.

16 1 "Tanporo seri ke apana'tisa' uya 'nokon seri autano'ma kon namai'. 2 To' uya iyenpa'kato' oton kon usenupan nito' iwu' tapai; i'napai ri iweyu uye'kapɔ, iwinin e'ku'to' oton waku kupɔ tɔuya pe tekamai' Papa iwano' pe. 3 Seri rupi ton kupɔ to' uya miri, apɔne pɔra to' uya ikuiɔpɔnɔ miri pe pɔra uri i'tu pɔra iyese pi'. 4 Seri ke apana'tisa' uya 'nokon, iweyu uye'sa' a'tai, apana'ti'pɔ uya 'nokon e'to' pe iyenu kon yau. Seri ke apana'ti uya 'nokon pɔn wapiya, apɔne pɔra ipiyau'nokon esi pi'.

Waku A'kwarɔ Turawasooi

5 "Utiiyai' si uyenko'nin nɔ'pɔ piya', e'tane inɔ' uya uyekama'po pɔra man, 'Nai ya' iuti?' tukai'. 6 Apɔne pɔra si seri ton ekamasa' uya pi' iupokoitasa' kon nin si. 7 E'tane i'napairon ekama uya ipi'nokon: Waku pe iwesi kon pa uti seri. Utisa' pɔra iyese yau, Iɔpika'tinin kon uyepɔ pɔra iyese

ipiya'nokon; e'tane utisa' yau, ennoko uya miri ipiya'nokon. 8 Iye'sa' a'tai, orɔ pi' enpoika iya miri ipoken pɔra makoi pi' iyese pi', iyawiron pi', miri awonsi'ki eseru aimenkato' pi': 9 makoi pi', apɔne pɔra ka'pon amɔ' uya uyapuri pɔra iyese pi'; 10 iyawiron pi', apɔne pɔra ikuiɔpɔnɔ piya' uti pi', miri enta' uyene auya'nokon pɔra iye'to' ya'; 11 miri awonsi'ki eseru aimenkato' pi', apɔne pɔra seri orɔ epuru si esi pi' eno'masa' pe.

12 "Eke pe ri tato' uya man ipi'nokon, e'tane a'si auya'nokon poken pɔra iyese. 13 E'tane kuri, i'napairon A'kwarɔ uye'sa' a'tai, ayari iya 'nokon miri i'napairon ya'. Tiwano' pe isauro'to' oton pen, tɔneta'pɔ pi' riken isauro'to' oton, miri awonsi'ki ekamato' iya oton miyari ri tɔuye'sen. 14 Uyapuripi'to' ipi' nepɔ iya miri uiwano' mo'ka tɔuya wini i'tunin pe iwesi kon pa ikupɔ iya. 15 Tanporo ikuiɔpɔnɔ iwano' pe na'ne' esi miri uiwano' ri. Miri pe iyese pi' ukayai'ne', Iya'kwarɔ uya uiwano' mo'ka i'tunin pe iwesi kon pa ikupɔ iya. 16 Seri pe iwa ri miri enta' uyene auya'nokon pɔra iyena miri, miri awonsi'ki miri tɔpo uyento' auya'nokon oton miri," ta'pɔ iya.

Ipoitorɔ Ton Pokooi Era'tito' Oton Epori'man Pe

17 Ipoitorɔ ton tonpa ton uya ta'pɔ tɔtonpa kon pi', "I'ri ta iya e'kwa pe iyese, 'Seri pe iwa ri miri

^s 15:25 Eren 35:19; 69:4

enta' uyene auya'nokon p̄ra iyena miri, miri awonsi'ki miri t̄po uyento' auya'nokon oton miri, miri awonsi'ki, 'Ap̄ne p̄ra ik̄ip̄n̄u piya' uti pi', nikayai'ne?' ta'p̄u to' uya. ¹⁸To' esi'p̄u usekama'popi' ni pi', 'I'ri ta iya e'kwa pe iyese, 'seri pe iwa ri' nikayai'ne?' Ito'ka'nuku'nokon p̄ra man," ta'p̄u to' uya.

¹⁹Sises uya ene'p̄u tekama'popai'nokon to' esi seri pi', miripan uya ta'p̄u to' pi', 'Iusekama'popitu kon i'ri ta uya e'kwa pe iyese, 'Seri pe iwa ri miri enta' uyento' auya'nokon oton pen, miri awonsi'ki miri t̄po uyento' auya'nokon oton ni miri?' ²⁰I'napairon ekama uya ipi'nokon, iupokoitato' oton kon, t̄auta'kwarakai' aukaranto' oton kon pata epori'ma tane. Iupokoitato' oton kon, e'tane ipokooi kon era'tito' oton epori'man pe. ²¹Tentusen uri'san utaimerunpa miri e'ne' pe tesi pi', ap̄ne p̄ra t̄weyu e'seposa' pi'; e'tane nin si t̄m̄ure entusa' a'tai, e'ne' pe tesi'p̄u pu'tika'nuku iya miri, ap̄ne p̄ra pori' pe tesi pi' m̄ure entun̄u'sa' t̄uaya pi' oru pona. ²²Miri kasa iwesi kon miri: Iupokoita kon weyu si seri, e'tane iyento' uya 'nokon oton; miri a'tai, iyepori'ma kon miri, in̄u' uya ri pori' pe iwe'to' kon mo'kato' oton pen. ²³Miri w̄u a'tai, i'ri pi' ri uyekama'po auya'nokon pen ni miri. I'napairon ekama uya seri ipi'nokon; uk̄ip̄n̄u uya ri irepa kon uyese' yau

inekama'po'p̄u kon ke. ²⁴Seri pu'ku pona ri i'ri ri ekama'posa' auya'nokon p̄ra man uyese' yau. Ekama'poti'; miri a'tai, eporo auya'nokon ni miri, mararon pe p̄ra pori' pe iwe'to' kon esi miri.

²⁵"Panton yai ayauro'kapi'sa' uya 'nokon, e'tane iweyu n̄ye'an seri rupi main yai ayauro'kato' uya 'nokon weyu pen ni, e'tane sa'man yai p̄ra ri uk̄ip̄n̄u ekamato' uya oton ipi'nokon. ²⁶Miri w̄u a'tai, uyese' yau ekama'poto' auya'nokon oton. Amaimu kon pe ik̄ip̄n̄u ekama'poto' uya oton ta uya pen. ²⁷Kane, ik̄ip̄n̄u uya ri t̄m̄iri pe ii'nunka kon, ap̄ne p̄ra ui'nunkasa' auya'nokon pi' miri awonsi'ki Papa wini uye'sa' pi' apurisa' auya'nokon pi'. ²⁸Uyee'p̄u ik̄ip̄n̄u winipai seri oru pona; seri nin si oru n̄imi uya, ik̄ip̄n̄u piya' enna'po," ta'p̄u iya.

²⁹Miri a'tai, ipoitoru ton uya ta'p̄u, "Miri si ausauroku ito'ka'nuku poken, panton yai p̄ra. ³⁰Seri si ina uya i'tu tanporon ni i'tunin pe iwesi miri awonsi'ki in̄u' uya ri iyekama'poto' i'se p̄ra ri iwesi. Seri uya ina kupu Papa winon pe ayapurinin pe," ta'p̄u to' uya.

³¹"Miri si apurisa' auya'nokon iu'matu ya' ri!"^h tukai' Sises uya to' eiku'p̄u. ³²"E'tane iweyu n̄ye'an, iye'ka'sa' ri, iye'ta'n̄u'to' oton kon apata'se' kon ya'ne. Tikin sari unonkato' auya'nokon oton. E'tane ri tikin sari esi pen, ap̄ne p̄ra uk̄ip̄n̄u esi ke upiyau.

^h 16:31 *Miri si apurisa' auya'nokon iu'matu ya' ri; miri pe p̄ra, Seri pe pe' nai apuri auya'nokon?*

³³“Seri ton ekamasa' uya ipi'nokon, uyau iwesi kon pa ewankamanin p̄ra. Seri or̄u po eke ri iyewankamanin kon esi, e'tane iyewan kon imeruntitanu'ti: Or̄u wapiya'kasa' uya man,” ta'p̄u iya.

T̄pona Sises Ip̄rema'p̄u

17 ¹Seri ton ta'p̄u Sises uya t̄po, tenu t̄ru'p̄u iya Ep̄un winikui', miripan uya ta'p̄u,

“Papai, iweyu uye'sa' man.

Imu apuripi'ki, imu uya niri ayapuripi'to' pe. ²Tanporon kon esa' pe iye'to' pe merunti ke irepasa' auya na'ne' kasa, tiwiri ri uko'man nito' tuto' pe iya, irepa'p̄u auya na'ne' nan ena'. ³Seri tiwiri ri uko'man nito', to' uya ii'tuto' pe i'napairon Papa pe iwesi, Sises K̄rai niri i'tuto' pe to' uya inennoko'p̄u tukai'. ⁴Seri non po ayapuripi'to' ne'sa' uya man, t̄rawaso int̄ru'p̄u iku'to' pe uya i'ma'kasa' uya wini. ⁵Papai, seri pe uyapuripi'ki upiyau iwesi ke ri, pena ipokon pe esi a'tai uyapuripi'taine' kasa non ekoneka wapiya.

T̄poitoru Ton Pona Sises Ip̄rema'p̄u

⁶“Hi'tuto' pe iyenpoika'p̄u uya' ka'pon am̄u' urepasa' auya na'ne' nan or̄u apai ena'. hiwano' pe to' esi'p̄u; to' tusa'

auya uyena', miripan kon uya amaimu apurisa'. ⁷To' uya niri i'tusa' seri tanporon urepa'p̄u auya esi iwinon pe tukai'. ⁸Main urepa'p̄u auya ike ke to' repasa' uya, miripan an̄nsa' to' uya. To' uya niri i'tusa' iwini uye'sa' tukai', uyennno'sa' auya tukai' niri to' uya apurisa'. ⁹To' pona ip̄rema. Or̄u pona ip̄rema pen, e'tane urepa'p̄u auya ton pona, ap̄ne p̄ra iiwano' pe to' esi pi'. ¹⁰Tanporo upiyau na'ne' niri esi iiwano' pe, tanporo ipiyau na'ne' esi niri uiwano' pe. Kamoro uriya' uyapuripi'to' uye'sa'. ¹¹Inke seri or̄u po esi pen, e'tane seri or̄u po to' esi, miri awonsi'ki uti nin si ipiya'. Waku ikuip̄un̄u, iyese' merunti ke to' iwapu'tiki— itese' urepa'p̄u auya ike—tikin ni to' e'to' pe, tikin ni e'ni na'ne' kasa. ¹²To' piyau esi koro'tau, to' wapu pe e'sa' man, to' pa'sima pi' miri itese' urepa'p̄u auya ike ke. In̄u' ri utano'masa' p̄ra man, k̄ri riken t̄uma'tasen ye' pe ri iye'ku'sa' ru'p̄u iye'menukasa' itekare a'ku'tinin pe ri.

¹³“Ipiya' si uti seri, e'tane seri ton ekama uya seri non po ri mari esi koro'tau, pori' pe e'to' eponin pe to' e'to' pe t̄yau'nokon. ¹⁴Amaimu ke to' repasa' uya, miripan kon ewaruma'ti or̄u pon kon uya,

^{17:6} *hi'tuto' pe iku'p̄u'p̄u uya*; miri pe p̄ra, *Iyese' i'tuto' pe iku'p̄u'p̄u uya*; v. 26 yau kanan.

17:12 Eren 41:9; Isaan 13:18

orū pon kon pe pūra to' esi wenai, uri niri esi orū pon pe pūra na'ne' kasa. ¹⁵Ɔpūrema orū apai to' mo'ka pa pen, e'tane to' wapu pe iwesi pa iri namai'. ¹⁶Orū iwano' ton pe pūra to' esi, orū iwano' pe pūra e'ai'ne' kasa. ¹⁷Wakū pe i'napairon poro to' iku'ki, amaimu esi i'napairon. ¹⁸Orū pona uyennosa' auya na'ne' kasa, miri kasa ri mari to' enno'sa' uya non pon kon koro'ta'. ¹⁹To' iwano' pe ekonekasa' wakū pe, to' niri ekonekasa' e'to' pe wakū pe.

Tanporon Kon Apurinin Nan Pona Sises Ɔpūrema'pū

²⁰“Kamoro riken pona Ɔpūrema pen, e'tane kamoro uyapurinin nan pona niri to' maimu wenai. ²¹Tikin ni tanporo to' e'to' pe, Papai, imiri esi na'ne' kasa uyau, uri niri ayau. To' niri e'to' pe tikin ni niri uyau'nokon, orū pon kon uya apurito' pe uyennosa' auya tukai'. ²²Uyapuripi'to' pe urepa'pū auya na'ne' ke to' repasa' uya, to' e'to' pe tikin ni, tikin ni e'ni na'ne' kasa ri mari: ²³uri to' yau, imiri niri uyau. To' ekonekato' pe wakū pe tikin nan ni yau, uyennosa' auya tukai' orū pon kon uya i'tuto' pe, to' i'nunkasa' uya, ui'nunkasa' auya na'ne' kasa.

²⁴“Papai, urepasa' auya ike na'ne' nan i'se esi upiyau e'ai'ne' yau, uyapuripi'to' ento' pe to' uya, urepa'pū auya na'ne'

ike, apūne pūra ui'nunka auya pi', orū ekoneka rawiri ri.

²⁵“Ɔpokena' Papai, orū uya ii'tu pūra iye'tane, ii'tu uya. Uyennosa' auya tukai' niri pūsamoro uya i'tu. ²⁶Ɔyenpoikasa' uya to' ena', miri kupū uya miyari ri, ui'nunkato' auya e'to' pe to' iwano' pe, uri ri niri si e'to' pe to' yau,” tukai' iwipūrema'pū.

Sises A'si'pū To' Uya

(Ma'siu 26:47-56; Ma' 14:43-50; Ɔru' 22:47-53)

18 ¹Tūwipūrema e'nonkasa' a'tai, Sises uti'pū tūpoitorū ton pokon pe Kituron aranta tūni'kwiri'nū'se. Iratoi po are' e'kwa esi'pū, miri ya' tūpoitorū ton pokon pe Sises uti'pū.

²Isutas si, eparankanin oton, uya miri pata i'tu'pū, apūne pūra miri ya' inke ri tūpoitorū ton pokon pe tūtipi'sen pe Sises e'pitu pi'. ³Miri pi', Isutas uti'pū are' e'kwa na', tamu'kuru' tawon kon soisa amū' ari pe miri awonsi'ki use'man nito' tūrawasomanin nan epuru ton eke ton kuru miri awonsi'ki Pari'si amū' poitorū ton ari pe. To' uya ta'surai' ton, raan'pu ton miri awonsi'ki tepai kon ari esi'pū.

⁴Sises uya tanporon ni tūpi' te'ku'ton i'tu wenai, iti'pū to' ekama'poi', “Ɔnū' i'se iwesi kon?” tukai'.

⁵“Sises, Nasare' pon,” tukai' to' uya eiku'pū.

“Kuri ri uri,” ta'pɔ Sises uya. (Isutas nin si eparankanin e'soto'kasa' esi'pɔ miri to' pokon pe.)⁶Sises uya, “Kuri ri uri,” ta etasa' tɔuya'nokon a'tai, ta'poi kon ya' to' enna'po uta'mo'ka'pɔ non pona.

⁷To' kanan ekama'pokaapɔ iya, “ɪnɔ i'se iwesi kon?” ta'pɔ iya.

Miripan kon uya, “Sises, Nasare' pon,” ta'pɔ.

⁸“Kuri ri uri, ukayai'ne ko,” ta'pɔ Sises uya. “Uwarinpa auya'nokon pe iyese yau, tiwi pɔsamoro ka'pon amɔ nɔti,” ta'pɔ iya. ⁹Seri e'kupɔpɔ isaurokɔpɔ a'ku'tinin pe: “Tikin ni ri urepa'pɔ auya ton tonpa ano'masa' uya pɔra man,” ta'pɔ iya rɔpɔ.

¹⁰Miri a'tai, Saiman Pi'ta, supara esa' pe te'sen uya imo'ka'pɔ, miripan uya use'man nito' tɔrawasomanin nan epuru poitorɔ pana enwo'ne' winon a'ti'pɔ. (Ipoitorɔ ese' esi'pɔ Marɔ'kas.)

¹¹Sises uya Pi'ta apiyo'ma'pɔ, “ɪsuparaai emaika'! Ukɔipɔnɔ uya pe' uwo'pasa' na'ne' ike ensi uya pen?” ta'pɔ iya.

Anas Piya' Sises Ari

¹²Miri a'tai, tamu'kuru' tawon kon Roman soisaai amɔ, tepuru kon pokon pe esii'ma, miri awonsi'ki Esuwerɔ amɔ erasu ton uya Sises a'si'pɔ. To' uya auron-pitɔpɔ, ¹³miripan kon uya ari'pɔ wapiya Anas piya' Kaya'pas tamo, miri wɔpiya yau use'man nito' tɔrawasomanin nan epuru pe te'sen. ¹⁴Kaya'pas kuri ri Esuwerɔ amɔ pi'

waku pe iwa iyese miri tikin nan ka'pon uma'tasa' a'tai ka'pon amɔ iwano' pe tawon nɔpɔ.

Pi'ta Uya Sises Nonka'pɔ

(Ma'siu 26:69-70; Ma' 14:66-68;

ɪru' 22:55-57)

¹⁵Saiman Pi'ta miri awonsi'ki tɔron ni ipoitorɔ uya Sises e'ma'pɔka esi'pɔ. Apɔne pɔra use'man nito' tɔrawasomanin nan epuru ni'tunɔ pe pɔse ri ipoitorɔ esi'pɔ, miripan uti'pɔ Sises a'kiri use'man nito' tɔrawasomanin nan epuru iwɔ pɔ'ku ta'. ¹⁶E'tane Pi'ta esi'pɔ mɔra'ta nau itenupikiri e'ni pi'. Tɔron ni ipoitorɔ use'man nito' tɔrawasomanin nan epuru ni'tunɔ, enna'posa' uyee'pɔ, miripan uya miri yawon uri'san auro'ka'pɔ, miripan uya Pi'ta ewonnɔku'pɔ.

¹⁷“ɪmiri pen pe' kuri ri, kuri ri poitorɔ ton tonpa, imiri ri?” tukai' uri'san mɔra'ta nawon uya Pi'ta ekama'pɔpɔ.

Entakanoma'pɔ iya, “Uri pen ni kuri ri,” tukai'.

¹⁸Komi' pe pata esi'pɔ, miri pi' to' poitorɔ ton miri awonsi'ki eke ton ni e'soto'pi'sa' esi'pɔ a'non pi' apo' piyau. Pi'ta ri niri e'soto'kasa' esi'pɔ to' koro'tau a'non pi'.

Sises Ekama'popitɔpɔ

(Ma'siu 26:59-66; Ma' 14:55-64;

ɪru' 22:66-71)

¹⁹Miri koro'tau, use'man nito' tɔrawasomanin nan epuru uya Sises ekama'popitɔpɔ ipoitorɔ pi'

miri awonsi'ki enupan nito' iya pi'.
 20 Sises uya imaimu eiku'pu, "Ama'ai
 para usauro'sa' man usenupan ku'sa'
 uya man Esuweru amu' usenupato'
 iwu' tau, use'man nito', ipureman
 nito' iwu' tau, Esuweru amu'
 amurato' yau'ne. 21 Fri pe iyese pi'
 uyekama'po auya? Uyetanin nu'san
 ekama'poki. To' uya ri itu miri
 umaimu ru'pu," ta'pu iya.

22 Seri kasa isauroku a'tai, soisa
 amu' tonpa iye'mu'sa'kasa' uya
 temiyatu ke itemu' pi' iwini'pu.
 "Miri kasa pe' tumaimu'sen kuri
 use'man nito' turawasomanin nan
 epuru?" tai'ma.

23 Sises uya imaimu eiku'pu,
 "Ipoken para usauro'sa' pe iyese
 yau, ekama'. E'tane i'napairon pi'
 usauro'sa' pe iyese yau, i'ri pe iyese
 pi' uwini auya?" ta'pu iya. 24 Anas
 uya ennoko'pu auronpi'sa' pe ri
 mari Kaya'pas piya' use'man nito'
 turawasomanin nan epuru.

**Iyakon Ite'kwa Pe,
 Itosoruwano Ite'kwa Pe
 Sises Nonka'pu**

(Ma'siu 26:71-75;

Ma' 14:69-72; Uru' 22:58-62)

25 Saiman Pi'ta e'mu'sa'kasa' esi
 koro'tau a'non pi'. "Ipitoru ton tonpa
 pen pe' imiri?" ta'pu to' uya ipi'.

I'tunin pe para iye'kuu'pu, "Uri
 pen ni," ta'pu iya.

26 Use'man nito' turawasomanin
 nan epuru pitoru tonpa pe te'sen,
 Pi'ta nakutu'pu ipana tonpa pe te'sen
 uya ta'pu, "Imiri pen pe' iya'kiri are'
 e'kwa nau sentaine' pen?" ta'pu iya.

27 Pi'ta kanan e'ku'kaa'pu i'tunin
 pe para. Miri a'tai ri, kiritiki
 epiya'ti'pu uturun ni pi'.

**Sises Ari'pu To' Uya
 Paire' Piya'**

(Ma'siu 27:1-2, 11-31; Ma'
 15:1-20; Uru' 23:1-5, 13-25)

28 Miri a'tai, Esuweru amu' uya
 Sises ari'pu Kaya'pas piyapai Roman
 amu' kopunaai iwu' ta'. Awanaku'i
 si pata enaka'sa' esi'pu, iri pe
 enapai para tesi kon pi' Esuweru
 amu' ewomu'pu pen miri ya',
 enta'napai tesi kon pi' Itepoi Iti'pu
 Weyu Ru'pu a'taino pi'. 29 Paire'
 epa'ka'pu to' piya', "Fri waraino ke
 eseru'ti auya'nokon?" tase'na.

30 To' uya imaimu eiku'pu, "Fri
 ku'sa' iya para iyese yau, ina
 nupeni'no pen iyena'," ta'pu to' uya.

31 Paire' uya ta'pu to' pi', "Ati' si
 iteseru aimenka kon pa main, Mosi'
 winon awiri," ta'pu iya.

Esuweru amu' epuru ton uya ta'pu
 ipi', "Main, Mosi' winon pe para ri
 iyese inu' ri tuto' pe ina uya iyeri'to'
 ya'," ta'pu to' uya. 32 Seri e'kuu'pu
 Sises uya ta'pu ru'pu uta'ku'tito' pe
 miri kasa eri'to' oton ta'pu iya ru'pu. i

18:32 miri kasa uma'tato' oton ta'pu iya ru'pu—Sises uya tautanunse eriku ta'pu,
 kurusu' po teriku ta iya e'kwa pe iyese'pu. Roman amu' uya iye'wisa' kon wini eseru
 esi'pu kurusu' pona to' tupokapi'se, e'tane miri kasa inu' ri wini Esuweru amu' uya
 i'se para to' esi'pu.

18:32 Isaan 3:14; 12:32

³³Paire' kanan ewonkaa'pu tiwu' ta', miripan uya Sises ki'ma'pu, miripan uya ekama'po'pu, "Esuweru amu' kin pe' imiri?" tukai'.

³⁴Sises uya imaimu eiku'pu, "Imiri pe ri pe' seri mukayan, taron kon uya ri kati ayauro'kasa' upi'?" ta'pu iya.

³⁵Paire' uya imaimu eiku'pu, "Esuweru pe' uri? Itonpa ton, use'man nito' turawasomanin nan epuru ton eke ton kuru uya itusa' uyena'. I'ri kupu'pu auya?" ta'pu iya.

³⁶Sises uya imaimu eiku'pu, "Seri non po itesa' pe e'to' esi pen. Seri non po itesa' pe e'to' esi yau, upoitoru ton nepanta'mai'no Esuweru amu' uya uya'si namai', e'tane seri po itesa' pe e'to' esi pen taron ni yau ri iyesei," ta'pu iya.

³⁷Paire' uya ta'pu, "Kin pe ka'si iwesi wa!" ta'pu iya.

Sises uya imaimu eiku'pu, "Ipoken ni iwesi, kin pe esi mukayai'ne'.^k I'nai ri, entu'pu seri wenai, seri pi' uyee'pu seri non pona, i'napairon ekamai'. Tanporon kon i'napairon wini na'ne' uya umaimu eta," ta'pu iya.

³⁸Paire' uya ta'pu ipi', "I'ri miri i'napairon?" Seri ta pe, iti'pu kanan Esuweru amu' piya'. Ta'pu iya to' pi', "I'ri imakooi eposa' uya para man. ³⁹E'tane iyaseru kon esi tikin ni a'sisa' nonkato' pe Itepoi Iti'pu Weyu Ru'pu a'tai. Miri wenai Esuweru amu' kin ken pe' nonka uya iyena'nokon?" ta'pu iya.

⁴⁰Tuuki'pi'nnumu kon yau, "Kane, kuri ri pen. Parapas kuru!" ta'pu to' uya. Parapas esi'pu Roman kopunaai ewa'noma yau iye'sa' ru'pu.

Sises Turu'pu Kurusu' Pona Ipokapi'to' Pe

19 ¹Miri a'tai, Paire' uya Sises anumu'pu, miripan ari'po'pi'to' pe ikupu'pu iya. ²Soisa amu' uya tikukena' e'mepitu'pu aro', karon pe, miripan turu'pu to' uya i'pai pona. To' uya iponti'pu tutariren ya!, ³miripan ekare pi' to' utipitu'pu, "Miyari, Esuweru amu' kin!" tapitu'ima. To' uya temiyatu kon ke iwini'pu itemu' pi'.

⁴Paire' epa'kakaa'pu kanan Esuweru amu' pi' tase'na, "Apune enti', enpa'ka uya seri iyena'nokon i'tu kon pa iri pe iyesei tato' uya ipikiri para ri iyesei," ta'pu iya. ⁵Sises epa'kasa' a'tai, imi'ni si e'mepi'sa' iyarakooi pe miri awonsi'ki tutariren pe si ipon, Paire' uya si ta'pu to' pi', "Pase ri si!" ta'pu iya.

⁶Ensa' tuuya'nokon a'tai, use'man nito' turawasomanin nan epuru ton eke ton kuru miri awonsi'ki to' poitoru ton uki'pi'nunpitu'pu, "Kurusu' pona ipokapi'ti! Kurusu' pona ipokapi'ti!" tukai'.

E'tane Paire' uya to' eiku'pu, "Ananti', kurusu' pona ipokapitu kon pa. Uri nin, iri pe iyesei tato' uya ipikiri para nin man," ta'pu iya to' pi'.

^k 18:37 Kin pe esi mukayai' sa'ne ko; miri pe para, Ipoken ni miri ta auya miri.

⁷Esuweru amu' uya ta'pu, "Main esanon ina, miri awiri ima'tato' pe ri iyese, apune para Papa Mumu pe iye'kupu pi'," ta'pu to' uya.

⁸Paire' uya miri etasa' a'tai, miri uya ri miyari ri enari'pa'pu, ⁹miripan enna'po'pu tiwu' ta', miripan uya Sises ekama'po'pu, "Nai winipai iuye'sa'?" tukai', e'tane Sises uya eiku'pu pen. ¹⁰"Uyauro'kapai para si iwesi?" ta'pu iya ipi'. "I'tu auya para pe iyese tameruntiru ke esi imo'kato' ike miri pe para kurusu' pona ipokapi'to' ike?" ta'pu iya.

¹¹Sises uya eiku'pu, "Uyentai imeruntiru para iyese ka'tapai irepa'pu ike. Miri pi' kuri iyena' utunin nu'pu umakoitasa' miri eke pe kuru," ta'pu iya.

¹²Miri si'kiri, Paire' esi'pu Sises inmo'kapai to' uya iwini namai', e'tane Esuweru amu' uki'pi'nunpitu'pu, "Puse ri utito' pe iku'sa' auya yau, Sisa tonpa pe para ri iwesi miri. Inu' ri kin pe ne'ku'ai'ne' esi miri Sisa ewa'nomanin pe," ta'pu to' uya.

¹³Seri etasa' tauya a'tai, Paire' uya Sises enpa'ka'pu, miripan ereuta'pu eseru aimenkato' apon po, pata, Ti' Konekasa' tato' yau, (Arami' pe Kapa'ta tato' ipi'). ¹⁴Itepoi Iti'pu Weyu Ru'pu e'ma ta' ekonekan nito' pe iyese'pu, pure'po'si eto' a'tai ri,

"Puse ri si kin, iiwano' kon," ta'pu Paire' uya Esuweru amu' pi'.

¹⁵E'tane to' uki'pi'nunpitu'pu, "Ati! Ati! Kurusu' pona ipokapi'ti!" ta'pu to' uya.

"Kin pe' iiwano' kon pokapitu uya kurusu' pona?" ta'pu Paire' uya to' pi'.

"Ina kin para ri man, e'tane Sisa riken ina kin," ta'pu use'man nito' tarawasomanin nan epuru ton eke ton kuru uya.

¹⁶Iye'nonka pe ri nin si, Paire' uya itaru'pu miri to' ena' kurusu' pona to' uya ipokapi'to' pe.

Kurusu' Pona Sises Pokapitu'pu To' Uya

(Ma'siu 27:32-44; Ma' 15:21-32;
Uru' 23:26-43)

Soisa amu' uya nin si Sises a'sikaa'pu miri. ¹⁷Tiwari ri tukurusukuui arii'ma iti'pu Pu'pi f'pu Ru'pu pata'se' ya' (Arami' pe Koruko'ta tato' ya'). ¹⁸Seri yau si kurusu' pona to' uya ipokapitu'pu miri, asa'ron kon taron kon pokon pe, sen wini'ne Sises si to' aporo' po.

¹⁹Paire' uya ento' ipi' menukasa' esi'pu, miripan tusa' iya esi'pu kurusu' pi', SISES, NASARE' PON ESUWERU AMU' KIN, TAWON. ²⁰Tu'kan kon Esuweru amu' uya seri tawon ene'pu, apune para a'ko pe pata piyau Sises pokapi'sa' to' uya esi'pu, kurusu' pona ento' ipi' e'menukasa' esi'pu Arami' pe, Ra'ten pe, miri awonsi'ki Kiri' pe. ²¹Esuweru amu' use'mato', ipuremato' tarawasomanin nan epuru ton eke ton kuru uya ta'pu Paire' pi', "Esuweru Amu' Kin' tukai' ku'menukai, e'tane puse ri e'kupu Esuweru amu' kin pe, tukai' riken imenuka'," ta'pu to' uya.

Tiwari ri təkurusukuui arii'ma iti'pɔ Pu'pi Ɔ'pɔ Ru'pɔ pata'se' ya'. (19:17)

22 Paire' uya to' eiku'pɔ,
 “Imenukasa' uya na'ne' esi miri,
 imenukasa' uya pe ri,” ta'pɔ iya.

23 Sises pokapi'sa' tɔuya'nokon
 a'tai kurusu' pona, soisa amɔ'
 uya ipon anɔmɔ'pɔ asakiri'ne
 təkaisari'nokon to' uya ekamɔ'pɔ,
 iyo'non niken tɔnonkai'. Seri ipon
 esi'pɔ to'sa ri ika'sa' tikin nan ni
 inakapu ponsi'ki ipɔrakon pɔ'kɔ
 pona.

24 “Ikarapi'pai'nokon pɔra,
 apɔne tɔusi'tui' te'wapiya'kai'
 imo'kapai'nokon,” ta'pɔ to' uya.

Seri e'kupɔ'pɔ iye'menukasa'
 itekare uta'ku'tito' pe,

“To' uya təkaisari'nokon
 upon ekamɔ'pɔ,
 miri awonsi'ki tɔusi'tui'
 te'wapiya'kai'
 to' uya upon
 anɔmɔ'pɔ,”¹

tawon. Miri si kupɔ'pɔ soisa amɔ'
 uya miri.

25 Sises kurusukuui piyau isan
 e'soto'kasa' esi'pɔ, isan pasi Meri,
 Kɔro'pas no'pɔ, miri awonsi'ki
 Meri Mataren. 26 Miri yau Sises uya
 tɔsan ensa' a'tai, miri awonsi'ki
 tɔpɔitorɔ tɔni'nɔnkanɔ e'soto'kasa'
 a'ko pe, ta'pɔ iya tɔsan pi', “Kɔri
 ri si imɔre,” ta'pɔ iya, 27 miri

¹19:24 Eren 22:18

awonsi'ki tupoitoru pi', "Kuri ri si asan," ta'pu iya. Miri a'tai ri, ipoitoru uya ari'pu tupa'ta'se' ya'.

Sises Eriku

(Ma'siu 27:45-56; Ma' 15:33-41;
Uru' 23:44-49)

²⁸Emennu'pu, tanporon ni enuka'sa' i'tu tauya pi', imenukasa' si itekare uta'ku'tito' pe, ta'pu miri, "Tuna'kiri' ke e'ai," ta'pu iya. ²⁹Moro iyasi'pu miri yau wai yawon waain peneka, miripan ka' su'pa tuki'se, iyai i'so'pu ye' pi' to' uya inta na' itaru'pu. ³⁰Miripan ku'kasa' tauya a'tai, Sises uya, "Nu'ma'tai si," ta'pu. Miri pe ri nin si, ti'pai tupeimai' ta'kwaru taru'pu iya miri.

³¹Miri si esi'pu miri ekonekan weyu pe, miri ema'sa' yawon Sapa' esi pi' eke pe kuru To' Epoi Iti'pu Weyu Ru'pu pe. Apune para Sapa' a'tai eke' amu' i'se para tesi kon wenai kurusu' po'ne, Esuweru amu' uya Paire' ekama'po'pu to' pisi ton i'kwi'pi'to' pe iku'to' pe iya, miripan kon ekepu nu'tipi'to' pe kurusu' poi. ³²Miri pi' si soisa amu' uyee'pu wapiyaro' pisi ton i'kwi'pi'se'na Sises pokon pe kurusu' pona ipokapi'sa' ru'pu, miri awonsi'ki si isakon pisi ton. ³³E'tane si Sises piya' to' uye'sa' a'tai, iyeri'ka'sa' pe to' uya ene'pu; miri wenai, to' uya i'si ton i'kwi'pitu'pu pen. ³⁴E'tane nin, soisa amu' tonpa uya apuruka'pu iteire' airi suparari ke, miripan

yai mun miri awonsi'ki tuna e'kwamu'pu. ³⁵Ka'pon ennin nu'pu uya ekamasa', miripan nekama'pu esi i'napai ri. I'tu iya i'napai ri tunekamanu esi tukai', imiri ri niri uya apurito' pe takasimai' para. ³⁶Seri ton e'kupu'pu iye'menukasa' itekare uta'ku'tito' pe, "Tikin ni ri iyip'pu e'kwi'to' oton pen,"^m tawon, ³⁷miri awonsi'ki taron ni kanan iye'menukasa', "Tanapuruka'pu kon enpi'to' oton to' uya,"ⁿ tawon.

Sises U'na'ti'pu Isole' Uya

(Ma'siu 27:57-61; Ma' 15:42-47;
Uru' 23:50-56)

³⁸Emennu'pu iwa ri, Isole', Arama'tiya pon uya Sises ekepu ekama'po'pu Paire' pi'. Isole' esi'pu Sises poitoru pe, e'tane ama'ai, apune para Esuweru amu' pi' tenari'numu pi'. Paire' uya ewai' tasa' pi' iyee'pu Sises ekepu kan. ³⁹Nekutimas esi'pu isakon pe, pena iwa Sises piya' ewarupi nau itisa' ru'pu. Nekutimas uya karapa miru isumasa' aro tato' pokon pe nee'pu, 75 pon e'to' airi ri. ⁴⁰Asa' ipi' si esii'ma Sises ekepu asa' tauya'nokon onti'pu to' uya miri a'po'nan pokon pe, pon renen tato' atu saai'pi'sa' ke. Seri esi'pu miri Esuweru amu' uya tekepu kon u'na'ti eseru yau. ⁴¹Pata, Sises pokapitu'pu to' uya kurusu' pona na'ne' airi iyasi'pu umi, miri umi yau emenna' pe ti' akasa' uruwai' pe esi'pu inu' ri emaikasa'

^m 19:36 E'sotas 12:46; Nonpa 9:12; Eren 34:20. ⁿ 19:37 Sakaraya 12:10; Isenpoikasa' 1:7

19:28 Eren 69:21; 22:15 19:39 Isaan 3:1-2

ru'pu pen ni ya'. ⁴²Apune pura si Esuweru amu' ekonekato' weyu pe iyese pi', miri awonsi'ki a'ko pe ti' akasa' uruwai' pe esi pi', miri ya' Sises emaika'pu to' uya.

Iyaru Puan Ti' Akasa' Uruwai'

(Ma'siu 28:1-10; Ma' 16:1-11;

Uru' 24:1-12)

20 ¹Awanakui' kuru, suntaaka epiya'ti pe, ewarupi pe ri mari pata e'tane, Meri Mataren uti'pu ti' akasa' uruwai' pe pona, miripan uya ti' utamasa' imura'taai apai ene'pu. ²Miripan eka'tunsa' uti'pu Saiman Pi'ta miri awonsi'ki taron ni ipoitoru, kuri Sises ni'nankanu piya', miripan uya ta'pu, "To' uya Iteperu mo'ka'pu man ti' akasa' uruwai' pe apai, miripan i'tu pura ri iyese nai ya' ri nawon to' uya ituru'pu!" ta'pu iya.

³Miri pi' si Pi'ta miri awonsi'ki taron ni ipoitoru ton e'sara'ti'pu ti' akasa' uruwai' pe pona utin pi'. ⁴Asa'ri ri to' eka'tumu esi'pu, e'tane isakon uya Pi'ta entaka'pu, miripan uya ti' akasa' uruwai' pe eporo'pu iwapiya. ⁵Te'timuikai' tenu tupitu'pu iya pon renen atu saal'pi'sa' kusan pe ene'pu iya miri yau, e'tane iyewomu'pu pen. ⁶E'tane nin si Saiman Pi'ta, ite'ma'pu pe te'sen uyee'pu, miripan ewomu'pu ti' akasa' uruwai' pe ya'. Pon saal'pi'sa' kusan pe renen tato' ene'pu iya miri yau, ⁷eke' on pe kanan te'sen Sises i'pai won nu'pu. Taponari ri e'mepi'sa' esi'pu, pon renen atu saal'pi'sa' kusan pe pokon pe pura. ⁸Miri awonsi'ki nin si taron ni ipoitoru, ti' akasa' uruwai'

pe eponin nu'pu wapiya, ri mari ewomu'pu. Miripan uya tunene'pu apuri'pu. ⁹(To' uya ito'ka'nuku pura ri mari iyese'pu iye'menukasa' itekare Sises e'mu'sa'kato' oton teriku'pu apai, tawon.)

Sises Usenpoika

Meri Mataren Piyau

¹⁰Miri a'tai, ipoitoru ton enna'po'pu tupata kon ya', ¹¹e'tane Meri, e'soto'kasa' esi'pu ti' akasa' uruwai' pe piyau ukaran ni pi'. Akaramui'ma te'timuikai' tenu tupitu'pu iya ti' akasa' uruwai' pe ya', ¹²miripan uya asa'ron kon aimu'nan ipon ton inseru amu' ereutapi'sa' ene'pu, Sises ekepu pata'pu yau, i'pai pata'pu airi miri awonsi'ki i'ta pata'pu airi isakon. ¹³To' uya ekama'po'pu, "Ma'non, i'ri pi' aukaramu?" ta'pu to' uya.

"To' uya uyepuru ari'pu, nai ya' ri nawon to' uya ituru'pu," ta'pu iya. ¹⁴Tai'ma iyera'ti'pu, miripan uya Sises ene'pu iye'soto'kasa' miri yau, e'tane Sises tukai' i'tu iya pura iyese'pu.

¹⁵"Ma'non, i'ri pi' aukaramu? Inu' warinpa auya?" ta'pu iya ipi'.

Umi turawasomanin pe ri nin si tekamai', "Apune ken, ari'pu auya pe iyese yau, ekamaki nai ya' ituru'pu auya, ikan utito' pe," ta'pu iya ipi'.

¹⁶"Meri," ta'pu Sises uya ipi'.

Iyera'ti'pu Sises winikui' iki'pi'ni'numui'ma Arami' pe, "Raponai!" (Ti'sa ta e'kwa pe).

¹⁷Sises uya ta'pu, "Upi' kata'sii, apune pura enna'posa' pura ri

mari man ikũipũnũ piya'. E'tane, enta ru'ku uyakon non piya', to' pana'tii', 'Utiyai' ikũipũnũ piya', miri awonsi'ki ikũipũnũ kon piya', itese' pi' e'to' piya', miri awonsi'ki itese' pi' iwe'to' kon piya',” ta'pũ iya.

¹⁸Meri Mataren nin si uti'pũ miri itekareei esa' pe ipoitorũ ton piya', “Iteperu ene'pũ uya,” ta'pũ iya. Tauro'ka'pũ iya ke to' pana'ti'pũ iya.

**Sises Usenpoika'pũ
Tũpoitorũ Ton Piya'**

(Ma'siu 28:16-20;

Ma' 16:14-18; Ūru' 24:36-49)

¹⁹Miri ri suntaaka e'sara'ti ko'mamiri pe, a'samũtũ yau ipoitorũ ton esi a'tai, mũra'ta ta'kopĩ'se Esuwerũ amũ' pi' enari'ke' pe tesi kon pi', Sises uyee'pũ, miripan e'soto'ka'pũ to' koro'tau, miripan uya, “Miyari'nokon!” ta'pũ to' pi'. ²⁰Seri ta tũpo, temiyatũ miri awonsi'ki tũteire' enpoika'pũ iya to' ena'. Ipan pe ri ipoitorũ ton epori'ma'pũ itepuru ensa' tũuya'nokon a'tai.

²¹Sises uya kanan takaa'pũ to' pi', “Miyari'nokon! Ikũipũnũ uya uyennosa' na'ne' kasa ri, iyennoko uya 'nokon seri,” ta'pũ iya to' pi'.

²²Miri tai'ma to' pona ise'netu'ka'pũ, “Wakũ A'kwarũ anũnti',” tai'ma.

²³“Inũ' makoi ton pi' ri iusentu'ma yau, ipi' ri usentu'man; miri ton pi' iusentu'ma pũra iyesi yau, miri ton pi' ri usentu'man pũra iyesi miri,” ta'pũ iya.

Sises Usenpoika Tamas Piya'

²⁴Tamas nin si (Titimas tato' ipi!), ¹²kaisaron kon tonpa pũra iyesi'pũ, tũtonpa ton koro'tau Sises uye'sa' a'tai to' piya'. ²⁵Tũron kon nin si ipoitorũ ton uya, Iteperu ensa' tũuya'nokon nũ'pũ ekama a'tai, ta'pũ iya, “Tui' i rũ'pũ itemiyatũ pokon, miripan ya' uyemiyatũ tũsa' uya a'tai, miri awonsi'ki iteire' ya' uyemiyatũ tũsa' uya a'tai kuru nin apuri uya miri,” ta'pũ iya.

²⁶Tikin ni suntaaka pata'pũ pe, ipoitorũ ton kanan esi'pũ iuti' tau, Tamas nin si esi'pũ miri to' piyau. Mũra'ta ri uta'kosa' e'tane, Sises uyee'pũ to' koro'ta' e'soto'kai', miripan uya ta'pũ, “Miyari'nokon!” ta'pũ iya to' pi'. ²⁷Miri a'tai, ta'pũ iya Tamas pi', “Iyemiyatũ itũki se ya'; uyemiyatũ ton enki. Iyemiyatũ tinkai' uteire' ya' itũki. Ikasimato' auya tũnonkai' apuriki,” ta'pũ iya.

²⁸Tamas uya ta'pũ ipi', “Uyepuru miri awonsi'ki Papa, itese' pi' e'to'!” ta'pũ iya.

“Uyepuru miri awonsi'ki Papa,
itese' pi' e'to'!” (20:28)

²⁹Miri a'tai, Sises uya ta'pɔ ipi', "Apɔne pɔra uyensa' auya pi', apurisa' auya; pori' pe kamo esi miri ene tɔpo pɔra ri apurinin nan," ta'pɔ iya.

³⁰Sises uya tu'ke ri eke Papa tɔrawasooi ti'tuto' ipikiri kupɔ'pɔ tɔpoitorɔ ton uya entane, e'tane seri kareta pi' iye'menukasa' pɔra iyese. ³¹E'tane seri ton e'menukasa' apuri kon pa,^o Sises esi Kɔrai,^p Papa Mu, miripan apuri auya'nokon wini iuko'manto' kon eporo kon pa itese' yau.

Sises Usenpoika

Tɔpoitorɔ Ton Tonpa Ton Piya'

21 ¹Miri pata'pɔ pe, Sises kanan usenpoikakaa'pɔ tɔpoitorɔ ton piya', Taipiriyas^q ku'piri piyau. Se kasa iyese'pɔ: ²Saiman Pi'ta, Tamas (Titimas' tato' ipi'), Na'taniyerɔ, Kena, Kiyarari yawon winon; Sepiti munki amɔ', miri awonsi'ki asa'ron kon tɔron kon ipoitorɔ ton esi'pɔ a'samɔtɔ yau. ³"E'saponka seri moro' amɔ' a'sii'," ta'pɔ Saiman Pi'ta uya to' pi', miripan pi', "Aya'kiri ina uti seri," ta'pɔ to' uya. Miripan kon utisa' ekanwa'tipitɔ'pɔ kanau ya', e'tane miri ewarupii tau, moro' amɔ' a'si'pɔ to' uya pen ni.

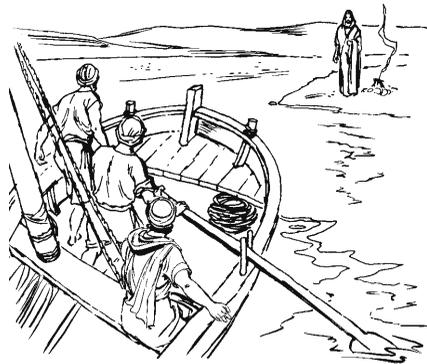
⁴Awanakɔi' kuru, Sises e'soto'kasa' esi'pɔ tuna e'pi po, e'tane ipoitorɔ ton uya ito'ka'nɔkɔ pɔra iyese'pɔ Sises pe.

⁵To' ki'pi'nɔnpa'pɔ iya, "Utonpa ton, moro' amɔ' pe' a'sisa' auya'nokon pɔra nai?" ta'pɔ iya.

"Kane!" ta'pɔ to' uya.

⁶"I'punwerɔ kon eno'mati' kanau enwo'netɔ winikɔi'; miri a'tai, to' ri eporo auya'nokon miri," ta'pɔ iya. To' uya iku'sa' a'tai, to' uya ipi'sikɔ poken pɔra ri to' punwerɔ esi'pɔ, apɔne pɔra tu'ke ri moro' amɔ' esi ke.

⁷Miri a'tai si, ipoitorɔ Sises ni'nɔnkanɔ uya Pi'ta pi', "Itepu ru pe man!" ta'pɔ miri. "Itepu ru pe man," ta iya etasa' tɔuya pe ri, Saiman Pi'ta uya tɔpon pɔro'pon e'me'pɔ tɔwoi (imo'kasa' iya esi'pɔ), miripan e'sanɔmɔ'pɔ tuna ka'. ⁸Tɔron kon ipoitorɔ ton uya nin si e'ma'pɔka'pɔ miri

"I'punwerɔ kon eno'mati' kanau enwo'netɔ winikɔi'!" (21:6)

^o 20:31 *Seri ton e'menukasa' apuri kon pa*; miri pe pɔra, *Seri ton e'menukasa' miyari ri apuri kon pa* ^p 20:31 *Kɔrai* (Kiri' maimu), miri pe pɔra, *Me'saya* (Ipu ru maimu) *Papa Nanɔmɔ'pɔ* ta e'kwa pe. ^q 21:1 *Taipiriyas*; miri pe pɔra, *Kiyarari* ^r 21:2 *Titimas—Esimunui'* ta e'kwa pe.

kanau yau, tu'kan kon moro' amù' en punwe tewa'tii' to' uya ipi'sikù'pù, apùne pùra inni kuru pùra ri 300 pi's e'to' airi ri tuna e'pi piyapai tési kon ke. ⁹To' e'te'kasa' a'tai, enkena' pe apo' e'simikasa' ene'pù to' uya moro' e'puru ipo, miri awonsi'ki pùreti esi'pù.

¹⁰Sises uya, “Moro' amù' si seri pe kuru ma'sitùne' inne'ti,” ta'pù miri to' pi'.

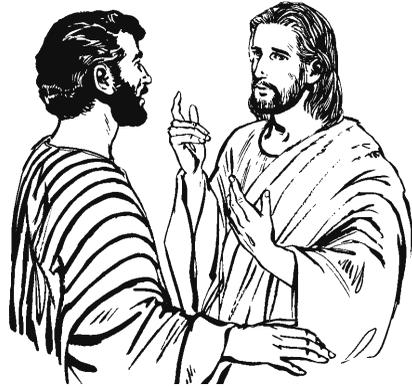
¹¹Saiman Pi'ta ekanwa'tisa' uya nin si punwe pi'sikù'pù miri makùl. Tu'ke ri, 153 kaisa ri eke ton moro' amù' esi'pù, e'tane punwe ekaraka pùra ri iyési'pù. ¹²Sises uya, “Isi'ti, enta'natanù'ti,” ta'pù to' pi'. Ipoitorù ton uya, “Inù' imiri?” ta pùra ri iyési'pù ipi'. Itepuru pe to' uya i'tu'pù. ¹³Sises uyee'pù, pùreti tanùse to' repa'pù iya, miri kasa ri moro' ke to' repa'pù iya. ¹⁴Seri si seri itosorùwano ite'kwa pe Sises usenpoika'pù tupoitorù ton ena', terikù tupo te'mù'sa'kasa' a'tai.

Sises Uya Pi'ta Eri'to' Ekama'pù

¹⁵Tenta'na kon e'nonkasa' a'tai, Sises uya ta'pù Saiman Pi'ta pi', “Saiman, Isaan mumu, ui'nùnka auya kuru ri pe' pùsamo entai?” ta'pù iya.

“Ewai!, uyepuru, ii'nùnka uya ri i'tu auya,” ta'pù Pi'ta uya.

Sises uya ta'pù ipi', “Uikùn non karimeru munki amù' ken si ewe'ki,” ta'pù iya ipi'.

“Uikùn non ken si karimeru amù' ewe'ki.” (21:17)

¹⁶Sises uya kanan takaa'pù ipi', “Saiman, Isaan mumu, ui'nùnka auya kuru ri pe'?” ta'pù iya.

Eikù'pù iya, “Ewai!, uyepuru, ii'nùnka uya ri i'tu auya,” ta'pù iya.

Sises uya, “Uikùn non ken si karimeru amù' ipa'simaki,” ta'pù ipi'.

¹⁷Itosorùwano ite'kwa pe Sises uya ta'pù ipi', “Saiman, Isaan mumu, ui'nùnkayan pe'?” ta'pù iya.

Pi'ta ena'pù pokoi pe, apùne pùra Sises uya tekama'posa' pi' osorùwau ite'kwa, “Ui'nùnkayan pe'?” tukai!, miripan uya, “Uyepuru, tanporon ni i'tu auya; ii'nùnka uya ri i'tu auya,” ta'pù.

Sises uya, “Uikùn non ken si karimeru amù' ewe'ki. ¹⁸I'napairon ekama uya ipi'; moine pe iwa iwesi a'tai, iiwano' pe ri iyepontipitù'pù miri awonsi'ki iutipitù'pù i'se iwe'to' ya'; e'tane iukiii'pansa' a'tai, iyemiyatù ton

• 21:8 300 pi'; miri pe pùra, 200 kiyupi' amù'; 90 mi'ta e'to' airi.

inka auya miri awonsi'ki ka'pon uya nin si iponti miri, miripan uya ayari itipai iwe'to' pen ni ya," ta'pɔ̃ iya ipi'. ¹⁹Sises uya seri ta'pɔ̃ Pi'ta uma'tato' eseru ekama tɔ̃uya pe Papa apuripi'to' ipi' pe, miripan uya, "Upikiri isi'ki!" ta'pɔ̃ ipi'.

²⁰Pi'ta uya tenu ra'ti'pɔ̃, miripan uya ipoitorɔ̃, Sises ni'nɔ̃kanɔ̃ uyepɔ̃ tɔ̃pikiri'nokon ene'pɔ̃. (Pɔ̃se ri kɔ̃ri ri Sises pona iye'tɔ̃nkasa' rɔ̃'pɔ̃ to' enta'na a'tai, "Uyepuru, inɔ̃' uya si iyeparankato' oton?" tawon nɔ̃'pɔ̃.) ²¹Pi'ta uya ensa' a'tai, ekama'pɔ̃'pɔ̃ iya, "Uyepuru, pɔ̃se kanan si?" ta'pɔ̃ iya.

²²Sises uya eiku'pɔ̃, "Iko'mamɔ̃ i'se esi yau enna'po pona ri, i'ri

pe miri esi ipona? fisiri, upikiri isi'ki," ta'pɔ̃ iya ipi'. ²³Miri si etasa' tɔ̃uya'nokon tukai' itonpa ton esi'pɔ̃ miri, pɔ̃se ri si ipoitorɔ̃ eriku pɔ̃ra iye'to' oton, tukai'. E'tane Sises uya iyeri'to' oton pen tasa' pɔ̃ra iyese; "Iko'mamɔ̃ i'se esi yau enna'po pona ri, i'ri pe miri esi ipona?" tasa' iya riken esi.

²⁴Pɔ̃se ri si kɔ̃ri ri ipoitorɔ̃ ekama pi' na'ne' imenukasa' iya ri na'ne'. I'tu i'napai ri inekamanɔ̃ esi.

²⁵Sises uya tu'ke ri tɔ̃ron ni ton ni niri kupɔ̃'pɔ̃. Tanporo ri iye'menukasa' pe iyese yau, si'tuyai', seri non po imenukapi'sa' kareta ton pata pɔ̃ra iyese.